

619
1998

የኢትዮጵያ
የጥቅም ስራ ሚኒስቴር



№ 9-10. 1998 ፍ.

የጥቅም ስራ

საიუბილეო
ღღეები
თბილისში



საქართველო
საქართველო



ყრველთშვიური საზოგადოებრივი
პოლიტიკური და სალიტერატურო-
სამხატვრო შუხნალი

ღროზა

შინაარსი:



გურამ ბათიაშვილი. გმადლოთ,
ქართულ ცაო!
რმ ღავილოვი. იხინი ვირვლენი იყვანე.
ირაკლი აბაშიძე. ხმა კატამონთან.
პოლინა ბააზოვა. რავინი ღავით
ბააზოვი; გარცალ ბააზოვი და
საქართველო.

მთან ბააზოვი. ღმსჯაი.
ფრიდონ სინხარულიძე. წვიღა ქალაქის
შინაეზლინი თუ ახლად გავგვანე.
ალექსანდრე ივრისპირალი. თვალის
ახლის წოთავი.



ღავით სინხარულიძე. საშოკლოვი
სტუგრაღ.

ჯიგალ აზიაშვილი. ანდლუსინის
ეგრაული საგალოგვანი (თარგმანი).
ნუნუ კუხრეიშვილი. გავგოგონის
ყლორტავი საქართველოს გზის ქვეშ.
მეკა გოტირიძე. „გაფხისტყოსანე“
წვიღა მინაჯა.

გულნარა ბახტაძე. ურის მერცხალი.
ალეკო შინაელი. ვირღაანელი გზის
საღვამგველო.

ვასილ გვამტაძე. ქუთაისური ჩანახტავი.
ღამარა გავუა. ჩიტო, ჩიტო, ჩიტო
მარგალიტო!..

ეკა ჩილაჩავა. აგრამ გავაღის შარვი.
აბონ ციციანიშვილი. ორი არის სიაგავა.
წინე ღგავუაქა. ეგრაული ღსტი-
როღნე აპაკის.



ანაკლოტავი.
ქროსკოგდი.

სარღვამციო ქოღვანი:

ჯანსულ ჩარკვინი – თაველოგავა,

გულნარა ბახტაძე
პასუხისგმგავალი რღვამტოვი,

ვასილ გვამტაძე, ნატო თათარაშვილი,
ჯურაბ კვანტრიანიშვილი, თაღო წინიძე,
ღინარა წოღი (გხატვარ-რღვამტოვი),
ელღარ შინაელიანი, ჯურაბ წარათელი,
თაგა ჭილაქა.



... მსოფლიო ისტორიაში, ალბათ, ქველად თუ მოიძახება-
ბა ორი არის ისეთი სულთწიკი პერიოდება, როგორც აბრა-
ელი და პართევლი ხალხების უნიკალური მქმნა და მამო-
რობაა. პართევლებს და საქართველოს აპარაღებს იმდენი
რამ ავით საერთო, რომ ხანდახან ქველი ვასარჩევია, სად
მთავრდება პართული და სად იწყება აბრაელი ხასიათი,
ტრადიცია, ჩვეულება. საქართველოს აპარაღთა თითქმის
სამიათნაწლოვანი ისტორია საქართველოს ისტორიის ნა-
წილია და ყოველად წარმოადგენდა საქართველოს ისტორიის
სრულად წარმოჩენა პართულ აპარაღთა ისტორიის
ბარება...

ედუარდ შვიპარდიაკი



ისინი უჩინოდ იყვნენ

● ებრაელები საქართველოში ოდითგანვე ცხოვრობენ. როგორც ისტორიკოსები გვამცნობენ, უძველესი საქართველოს ტერიტორიაზე ისინი სულ მცირე ჩვენს ნელთარიცხვამდე V საუკუნეში გამოჩნდნენ. ცნობილი ფრანგი ანთროპოლოგი მანტრი თავის შრომებში აღნიშნავს, რომ „ქართველი ებრაელები სრულიადაც არ ითვლებიან კავკასიაში უცხოებად და ქართველთა შორის ძველთაგანვე ცნობილი არიან ურიების სახელით“.

როგორ გაჩნდნენ ისინი კავკასიაში, და კერძოდ, საქართველოში? ჯერ კიდევ 12-13 საუკუნეებში ჩვენს ნელთარიცხვამდე უძველესი ებრაელები მესაქონლე ტომები მომთაბარებოდნენ არაბეთში, გადასახლდნენ პალესტინაში, სადაც ნაწილობრივ შეერწყნენ ქანაანელებსა და ხეთებს, დამკვიდრდნენ და დაიწყეს მიწათმოქმედება. თანდათან მათი გვარტომული ფენები შეიცვალა კლასებით, ჩამოყალიბდა ერთიანი, მთლიანი სახელმწიფო/დაახლოებით მეათასე წელს ჩვენს ნელთარიცხვამდე/, რასაც ხელს უწყობდა მონათესავე ტომებთან – ფილისტიმიანებთან და სხვებთან ბრძოლები.

დაახლოებით 935 წელს ჩვენს ნელთარიცხვამდე ეს სახელმწიფო ორად გაიყო: ჩრდილოეთით – იზრაელის სამეფო, რომელიც 762 წელს ჩვ.წ.აღ-მდე ასირიამ დაიპყრო და სამხრეთით – იუდეის სამეფო დედაქალაქით იერუსალიმი. 586 წელს ჩვ.წ.აღ-მდე იუდეა იერუსალიმთან ერთად დაიმორჩილა ბაბილონმა. მოსახლეობის ნაწილი მესოპოტამიაში განდევნეს, რამაც მისცა დასაწყისი ებრაელთა მთელ მსოფლიოში განთავსება (ე. წ. დიასპორების შექმნას). აი, მაშინ გამოჩნდა კავკასიაში ებრაელთა პირველი საზოგადოებები.

ადრეული შუასაუკუნეების ეპოქაში ებრაელები ძირითადად დასავლეთ ევროპის ქვეყნებში ცხოვრობდნენ, მათ მიმართ სავანებუ კანონები გამოცემოდა – ეხლადეობათ უფლებები, ეკრძალებოდათ თავისუფალი საქმიანობები, კერძოდ, მიწის მფლობელობისა და მიწით სარგებლობის უფლებები. ისინი იძულებულნი ხდებოდნენ, დასახლებულიყვნენ ქალაქებში და ხელი მიეყრთ ხელოსნობისა და ვაჭრობისათვის, უფრო მდიდრებს კი – მეცხეშეობისათვის.

ებრაელები არ დაიშვებოდნენ სამეჩროებსა და გილდიებში, უფრო მაღალი გადასახადებით ბევრადნდნენ, ვიდრე სხვა ერების წარმომადგენლებს, ახალგაზრდობისათვის დაკეტილი იყო სასწავლებლების კარები, ერიდებოდნენ, მათ რჯულს სდევნიდნენ. ებრაელთა გაქურდვა, დაყარალება და თვით მკვლელობაც კი არ ისჯებოდა. დაზარალებულის ქონებას ეპატრონებოდნენ ფეოდალები, ბიურგერები, კათოლიკური ეკლესია, რომელიც ებრაელებისადმი მტრობას ადვილებდა, როგორც „ქრისტეს მტრებისადმი“. იმ დროს ათეული ათასობით ებრაელი დაიღუპა.

ზოგ შემთხვევაში ებრაელებს მასიურად ერეკებოდნენ რიგი ქვეყნიებიდან, ყოველგვარი მიზეზის გარეშე კლავდნენ და მკვლელი არ ისჯებოდა. ასე მოხდა XIII საუკუნეში – ებრაელები დახოცეს და ცოცხლად დარჩენილები გააძევეს, საფრანგეთში XIV საუკუნეში, ესპანეთსა და პორტუგალიაში XV საუკუნის ბოლოს. განსაკუთრებით დიდ შევიწროებას განიცდიდნენ ისინი რუსეთში. მათ არ ნიშნავდნენ თანამცხოვრებაზე, არ აძლევდნენ გასაქმნა ვაჭრობაში, ძარცვავდნენ, არბევდნენ. კლასობრივმა და ნაციონალურმა ჩაგვრამ რუსეთში იმ დონეზე მიიყვანა ებრაელები, რომ XIX საუკუნის ბოლოს 25-დან 39 პროცენტამდე ებრაელობა ამ უზარმაზარი ქვეყნის რიგ ქალაქებში ცხოვრობდა ემონირებულიობის ხარჯზე.

სრულიად საწინააღმდეგო სურათი იყო კავკასიაში და კერძოდ, საქართველოში.

დასუქუნთა სიღრმეში კავკასიაში მოსული ებრაელები დასახლდნენ ადგილობრივ მრავალრიცხოვან ეთნიკურ და ენობრივ ჯგუფებს შორის. გაჩნდა აბხაზო-ადიგურული შტო – კავკასიის ჩრდილო-დასავლეთით და ქართველთა – კავკასიის სამხრეთით.

ებრაელებმა საქართველოში მიიღეს ადგილობრივი პროვინციული დიალექტი. მაგალითად, აღმოსავლეთ საქართველოს ებრაელები (თბილისი, გორი, ცხინვალი, სურამი) ლაპარაკობდნენ ქართულ დიალექტზე, დასავლეთ საქართველოში (ქუთაისი, საჩხერე, კულაში) – იმერულზე, ბათუმი, ფოთი, ქობულეთი – აჭარულ-გურულზე, ონი, ლენჯუბი – რაჭულზე, ახალციხე, აწყურ, ახალდაბა, აბასთუმანი – მესხეთურზე...

გამოჩენილი სახალხო განმანათლებელი, ისტორიკოსი და პედაგოგი ზაქარია ჭიჭინაძე წერდა: «ქართველმა ებრაელებმა ქართული ენა შეინარჩუნეს აღმოსავლეთის თვით ყველაზე დაპორებულ ქვეყნებშიც კი. ასე იყო ბიზანტიამ, ტრაპეზუნდში, სადაც დღემდე ლაპარაკობენ ამ ენაზე, ეს მაშინ, როცა თავთ ქართველთა შთაბრძნავლებმა, ქართველმა მაჰმადიანებმა ვერ შესძლეს ენის შენარჩუნება და დამკვიდრება. საქართველოდან ნასულმა ებრაელებმა კი, სადაც არ უნდა იყვნენ, თან წაიღეს ქართული ადათ-წესები, ჩაცმულობა, ენა, წერილობაც კი ქართულად წერენ».

არასოდეს, არც ერთ ეპოქაში, არც ერთი მთავრობის დროს ქართველ ებრაელობას არ განუვლია დისკრიმინაცია, შევიწროება, დევნა... საქართველოში მათთვის ყოფა-ცხოვრების იგივე პირობები იყო, როგორც ადგილობრივი მოსახლეობისათვის. ისინი ცხოვრობდნენ, სწავლობდნენ და შრომობდნენ ისეთივე პირობებში, როგორშიც ქართველები. გარდა ამისა, მეძვლოთ სრულიად თავისუფლად და მშვიდად, ყოველგვარი შიშის გარეშე ერწმუნათ თვითიანთ რელიგია, აცხატ-წესები. ებრაული ენა, დამწერლობა, ადათები და ცხოვრების წირი, არ ექვემდებარებოდა არავითარ კონტროლს – ვერაიგი გადასინჯავდა მას, ვერავინ დასცილებდა. კაჟკახიამ, რუსულად არამიაში, მეფის დროსაც, საბჭოთა პერიოდშიც და ჩვენს დღეებშიც, ქართველთა და სხვა ერების წარმომადგენელთა გვერდით მსახურობდნენ ებრაელებიც. მათგან ბევრმა თვით უმაღლეს სამხედრო ჩინებს – გენერლობას, ადმირალობასაც მიაღწია.

საქართველოში ყოველთვის პროპაგანდა ენეოდა ებრაულ ლიტერატურას. დიდი ტირაჟებით გამოიცემოდა ქართულ ენაზე თარგმნილი ებრაული პოეტებისა და პროზაიკოსების ნაწარმოებები, ასევე ითარგმნებოდა და ითარგმნება ქართული ენიდან ებრაულად. საქართველოს მოსახლეობაში დიდი სიყვარულით სარგებლობდა ისეთი ცნობილი ებრაელი მწერლები, როგორიცაა ლიონ ფეხტიანგერი, შალომ ალექსიემი, პერეც მარკიმი, იციკ ფეფერო, ისააკ ბაბული, გერცელ ბაზხოვი და მრავალი სხვა. დიდი ავტორიტეტი მოიპოვა ქართველთა შორის დავით იცხაკის ორტიქიულმა «ებრაელები კაჟკახიაში», დავით ბაზხოვისა და ერის ტერენის სამეცნიერო შრომებმა და ასე შემდეგ.

საქართველოში გამოდიოდა ებრაულ ენაზე ჟურნალები და გაზეთები: «ებრაელთა ნება», «ებრაელთა ცხოვრება», «ხმა ებრაელისა», ალია საქართველოდან». არსებობდა ებრაული სკოლები, თეატრი, კულტურულ-საქველმოქმედო საზოგადოებები, მზრუნველთა საბჭოები, თვით ერთიანი ებრაული ნაციონალური საბჭოც, იყო და არის სინაგოგები, სამლოცველოები, სასახლო.

საქართველოს უფლება აქვს იამაყოს ასობით ებრაელი – საქართველოს მოქალაქეებით, რომელთაც ღირსეული წვლილი შეიტანეს ქართული მეცნიერების, ლიტერატურის, კულტურის, მედიცინის, არქიტექტურის, განათლების, სპორტის, ეკონომიკის განვითარების საქმეში.

ორიათასექვსასი წლის განმავლობაში ვერავითარმა ძალამ ვერ დაარღვია ქართველთა და ებრაელთა მეგობრობა და ვერავითარი ძალა ვერ დაარღვევს მას ახლაც.

რეა ლპიძე

● მტრისგან დევნილი, სამშობლოდაკარგულნი მოვედით საქართველოში.

მიგვიღეს და მოგვიღეს ყველაზე მთავარი – სიცოცხლი – სა და შრომის უფლება.

დიდი ოფლი ვლვარეთ ამ მიწაზე, ისევე ვცხოვრობდით, როგორც ქართველები – მათსავით გვეცოდა და მათსავით გვიხაროდა. მოხბენურისათვის ჩვენც ქართველნი ვიყავით და ხანჯალს ისევე გვიყრდა გულში, როგორც ქართველს.

თუ ქვეყანა სიკეთეს ენეოდა, ჩვენც მზე გვედგა სულში. როცა ქართველი მიწაზე დიდი ღამე დასდებოდა, ებრაელი კაცის ყოფა ათასგზის მიმდებოდა.

ჩვენ თავშესაფარნაპოვნი, დევნილინი ვიყავით – სამშობლოსგან ოტყებულნი და სამშობლოს ნატრულნი. ოხვრასა და ცრემლში ვპოვეთ ახალი სამშობლო. მან, ახალმა სამშობლომ, გვანათო ძუძუ, ერთხელაც არ გვიოლატინა იმ ხალხსა და მიწისათვის, რომელზეც ვცხოვრობდით. ზნეობას ჩვენი თორა გვასწავლიდა. ძალას – ქართველთა თანაგრძნობა გვაძლევდა.

ასე მოვიტანეთ სული ჩვენი ისტორიული სამშობლოს გაცოცხლებამდე, იმ დღემდე, რომელსაც ასერიგად შენატროდა ყოველი ებრაელი.

«დამინდეს მარჯვენა ჩემი, თუ დაგივიწყო, იერუშალაიმ»...

სასოებით შევეყურებ ქრისტიანული საქართველოს სულიერ მეუფეთა – ქართველ კათალიკოს – პატრიარქთა და მეფეთა სურათებს.

თუ დღეს მთელ მსოფლიოში ქართველ ებრაელებზე ამბობენ და წერენ, ძლიერ შინახსი რწმენაზე, ურყევედ მსახურებდნენო ადონაის, ამაში მათი წვლილიც არის – მათ არ ნაგვათოვს, ხელიდან არ გამოგვევლიჯვს თორა.

ამიტომ, ჩვენც დღეს ეროვნულ ძირებს კი არ ვუბრუნდებით, ისევე ვცხოვრობთ, როგორც საუკუნეები გვიცხოვრია – ებრაულად.

სიონის კედლებს 26 საუკუნის შემდეგ ებრაელებად ვუბრუნდებით.

თუ დღეს მთელ მსოფლიოში ლაპარაკობენ ქართველთა ტოლერანტობაზე, რეულთშემწყნარებლობაზე, ამაში ებრაელთა წვლილიც არის – ქვეყნიერების ყოველ კუთხის ჩვენც მოესდეთ ქართველთა ამაზე. საქართველო სულში ჩასახლდა. ამ ქვეყანასთან განპირობისას, ცრემლი გვდის, რადგან ჭირს, ძალიან ჭირს სულთან გამოშვიდობება.

ალბათ, შეუძლებელია და არც მოხდება, რომ საქართველო დაიკალბოს ებრაელთაგან. ებრაელობა ქართველი ციხესარტყელის ერთი ნათელი ფერია.

ქართველი ებრაელობა ძმა და თანამდევი მეგობარია გულადი ერისა.

ასე იყო გუშინ – დაღინების ყამს, ასეა დღეს – შეჭრებისას. ქართველი ებრაელობა – ქართველით მიმტყვევები და მასავით გულგია, ამიტომ ზოგჯერ მასავით მოტყუებულნი და იმედგაცრუებულნიც, მაგრამ...

ფენქისის ბედი არავითხელ სწავია საქართველოს! კვლავაც ვიწვევ.

კვლავ ერთად გავიხარებთ.

დღეს კი:

გმაღლო, ქართული ცაქო! გმაღლო, ქართველო კაცო!

კვლავც ვიწვევ დარაჯი ამ ცისა, ამ მიწისა! კვლავაც ვიწვევ დარაჯი ჩემი ძისა!

პედი

ტრაგიკულია მისი ბედი ისევე, როგორც ჰომეროსისა და შექსპირის, დანტესი და რუბენსის, როგორც ბედი მრავალი დიდი პოეტისა, მხატვართა და მოაზროვნეთა.

ჯერ კიდევ XVII საუკუნეში ცნობილი ქართველი მოგზაური ტიმოთე გაბაშვილი წერდა, რომ იერუსალიმში, ჯერის მონასტრის კედელზე არის ფრესკა - შოთა რუსთაველის პორტრეტი. იგივეს ამტკიცებდა XIX საუკუნეში პეტერბურგის უნივერსიტეტის პროფესორი ალექსანდრე ცაგარელი.

გავიდა კიდევ 100 წელი და ვილაცამ განადგურა პოეტის გამოსახულება.

თვალდახელშეა გამქრალი პორტრეტი მოსვენებას არ აძლევდა ირაკლი აბაშიძეს - ამ დიდებულ ქართველ პოეტს და მან საქვეყნოდ განაცხადა:

- ჩვენ ხომ დღემდე არ ვიცით, როგორ ცხოვრობდა და როგორ გარდაიცვალა ჩვენი დიდი შოთა? და რატომ დუმს მის შესახებ ისტორია?

მართლაც, რუსთაველის შესახებ მხოლოდ ლეგენდები შემოგვრჩა.

ერთ-ერთი მათგანი მოგვითხრობს:

- ეს მოხდა ნადირობისას, ტყეში, რომელიც საქართველოს უძველეს დედაქალაქს - მცხეთას გარშემო არტყია. ხანგრძლივი მოგზაურობით დაღლილმა თამარ მეფემ ცხენი შეაჩერა. მეფის კარის წარმომადგენელი შოთა, დაენია მეფეს და მათ ერთად გააგრძელეს გზა.

- მომიყვიე რაიმე ზღაპარი, ჩემო ერთგულო მეგობარო, - სთხოვა თამარ მეფემ. შოთა წამით ჩაფიქრდა.

- ეს სევდიანი ზღაპარი იქნება, დედოფალო, - თქვა და დაიწყო:

- ერთ მეფეს ჰყავდა ალუნგრელი სილამაზის ქალიშვილი. მრავალი ქვეყნიდან მიემურებოდნენ რაინდები და ახალგაზრდა უფლისწულები მისი სიყვარულის მოსაპოვებლად. მაგრამ ამოდ...

სასახლის ერთ-ერთ დარბაზში იდგა მაღალკიბის მაგიდა მოძვრო ბროლის თასით.მასში დილის წამზე უფრო გამჭვივრავლე მეფის ასულის ცრემლები ციმციმებდა.

მეფის ასულის ხელის მიქებენლი უნდა დამდგარიყვნენ თასის წინ და შეეცქნათ ლექსი სიყვარულზე. გადმოცემაში ნათქვამია: ლექსი თუ იქნებოდა დულწრეული, თასში ცრემლები ადულდებოდა.

გადიოდა დრო, პოეტები ერთმანეთს ცვლიდნენ, ქმნიდნენ ლექსებს, მაგრამ ცრემლები თასში არ დუღდა.



მეფეს მობეზრდა ლოდინი და უბრძანა ქალიშვილს, ბოლოს და ბოლოს შეერჩია ხელის მთხოვნელთაგან რომელიმე. მეფის ასულმა ცივი უარი განაცხადა. მაშინ მამამ თავისი ასული ცხრაკლიტულში ჩასვა.

ულმართო დარდასა და სევდაში ილეოდა მეფის ასული. ერთხელ გადანყვიტა საკუთარი პორტრეტი დაეხატა. დაჯდა სარკის წინ, დაიდო ქალაღლი და დანიყო ხატვა. როცა პორტრეტი მოამთავრა, ძაფით მიაბა ის მტრედს ფეხზე და ფანჯრიდან გაუშვა...

შორს, ძალიან შორს, შვიდი სახელმწიფოს იქეთ, ცხოვრობდა ერთი პოეტი, რომელიც ნამდვილ სიყვარულს ელოდებოდა. ნამდვილი სიყვარული კი არა და არ ჩანდა. და დუმდა მისი ღირა, სიმები ღრმა მწუხარებას მოეცვა.

ამ დროს თვალთ უხილავი ქვეყნიდან მასთან თეთრი მტრედი მიფრინდა და მზეთუნახავის პორტრეტი მიუტანა. აენთო სიყვარულის ცეცხლით პოეტის გული. ის მაშინვე გაემგზავრა უცნობი ქალიშვილის საძებნელად.



ხმა კატამონიან

„-ო, ენავ ჩემო, დედაო ენავ, შენ, ჩვენი ნიჭო, სრბოლავ და ფრენავ, შენ, ჩვენი სუნიტეის დილო ალაშო, შენ, ჩქრთა ჩვენთა ტუბილო მალამო შენ, კირო ჩვენთა ქვათა და კირთა, შენ ერთი შემერჩი სამარის პირთან. ნათესავს ათასს, მეგობარს ათასს, მშურდსა და მართალს, მტერთა და ძმათა დადგომიდი. მირჩა, ყველა მოთავდა; მშვიდობა ვუთხარ ყველა მოკვდავთა, მხოლოდ შენ უკვდავს, მხოლოდ შენ მარადს, შენ – ერთს, შენ ვერ გთმობ სამარის კარად. თუ რამ მზე მწამდა, თუ რამ მზე მწავდა უტკიბილეს დღეთა, უტკიბილეს ნამთა, უტკიბელ შენ ხარ, ენავ დედაო, შენ მწარე ღვინო, ტუბილო სვედაო, შენ, ყოვლის მიქმელო, ყოვლის არმიქმელო, შენ, გმირთა გმირო, ბრძენო ქართველო, წარსულის ძეგლო, წინ გამხედავო. ქვესკნელში მძრომო, ცაში მჭვრეტელო, ხან–ფუნჯო ჩემო, ხან – საჭრეთელო, შენ, ავესის ჰომო, ცრემლო სამარის... იბერის ენავ, ენავ თამარის... შენ ნიჭო ჩემო, სრბოლავ და ფრენავ, დედაო ენავ, დედაო ენავ! დავეცე, იქნებ, სიმაგრე ყველა, მოისარს, იქნებ, ყველა ყმა ეკლავ, დაედოს მტვერი ყველა დიდ ხსოვნას, დააკედეს აზრი ნაპოვლის პოვნას, ყოველ ნერგს, იქნებ, დაატყდეს მუხი, ყოველ ძეგლს, იქნებ, დაედავას ფეხი, მხოლოდ შენ, უტკიბობს, შენ, ხატად ქცეულს, რა დრო, რა დასცემს შენს უკვდავ სხეულს? ო, ენავ ჩემო, დედაო ენავ, შენ, ჩემო ნიჭო, სრბოლავ და ფრენავ, შენ, ჩვენი სუნიტეის დილო ალაშო, შენ, ჩქრთა ჩვენთა ტუბილო მალამო, შენ, კირო ჩვენთა ქვათა და კირთა, შენ ერთს, შენ ვერ გთმობ სამარის პირთან.“

მაგრამ თუ გსურს, გირჩევ: დატოვე საქართველო, გაემგზავრე საბერძნეთში, პალესტინაში, დაენაფე ცოდნას...

– შევასრულებ ჩემი დედოფლის ბრძანებას, – თავი დახარა და წარმოთქვა რუსთაველმა.

– კიდევ ერთი თხოვნა: გრძობთა შენი ჩაუტე უტესებს. დაწერე პოემა სიყვარულზე...

– ამ ბრძანებასაც შევასრულებ, ჩემო დედოფალო, – უპასუხა შოთამ... და აი, ასე, საქართველოდან შორს, პალესტინის უდაბნოებში, დაწერილა პოემა „ვეფხისტყაოსანი“ – სახარება სიყვარულისა, ნაწარმოები, რომელიც შემდგება ვუნდოვით აგრეთვე მეგობრობის, სიმახამცისა და ადამიანურ გრძნობათა მადიდებელი ჰიმნი...

იმასაც ამბობენ, ეს პოემა დიდმა პოეტმა სამშობლოში ჩამოიტანა და საჩუქრად მიართვა თამარ მეფესო, მაგრამ შემდეგ იძულებული გამხდარა, სამშობლო დაეტოვებინა.

სამშობლოდან განდევნილი პოეტი სამუდამოდ დასახლებულა იერუსალიმის, წმინდა ჯვრის ქართულ მონასტერში ბერად შემდგარა.

ეს ერთ-ერთი იმ ლეგენდათაგანია, მშვენიერი და ლამაზი, პალესტინასა და უკვდავი მგოსნის შესახებ რომაა შექმნილი.

უკვე ჩვენს დროში, ირაკლი აბაშიძე თავის მეგობრებთან, გამორჩენილ მეცნიერებთან, აკადემიკოსებთან – აკაკი შანიძესთან და გიორგი წერეთელთან ერთად ჩავიდა იერუსალიმში, ჯვრის მონასტერში. ამ სამკაცინანა ჯგუფმა მოძებნა ის სვეტი, რომელზედაც ოდესღაც დადებოდა პოეტის პორტრეტი იყო, გაასუფთავა მტერისგან და წარუდგინა მსოფლიოს. ირაკლი აბაშიძის, აკაკი შანიძისა და გიორგი წერეთლის ამ შრომას სამართლიანად შეიძლება ეწოდოს მსოფლიო მეცნიერული აზრის საოცრება. სწავლულებმა მოახერხეს აგრეთვე ძველქართული წარწერების წაკითხვა მონასტრის ეკლესიაზე.

დღეს, როგორც წმინდანს, ისე ინახავენ იერუსალიმში საფლავსა და ფრესკას, რომელზედაც გამოსახულია უკვდავი შოთა რუსთაველი. „ვეფხისტყაოსანი“ თარგმნილია მსოფლიოს უამრავ ენაზე. თარგმნილია ის აგრეთვე ებრაულ ენაზეც.

ბერძენი იარა თუ ცოტა იარა, მიადნია ჩვენი თუკე ცნობილ სამეფოს. აქ გაიგო მეფის ასულის უცნაური პირობა და გაართობის მიზნით, გადწყვიტა ბედი ეცადა. რა იცოდა მაშინ მან, რომ სწორედ ეს თავნება მეფის ასული იყო ის მზეთუნახავი, რომელსაც ეძებდა.

პოეტი მიუახლოვდა მაგიდას, წარმოიდგინა ნანახი პორტრეტი და დაიწყო სიმღერა, რომლის მსგავსი ადამიანის ყურს მანამდე არავერი სმენია. და აი, უცებ თასში ცრემლები აღდგა. მამონეც გამოცხადა მეფის ასული. პოეტმა შეხედა მას და გაშეშდა: ეს ხომ ის იყო, ის – მტრედის მიერ მოტანილი პორტრეტი.

მან ნაბიჯი გადადგა მეფის ასულისაკენ, მაგრამ მისი თვალები უკუნა სიბნელემ მოიცვა: დაიწყნოდა უბედურს, დროზე გადაეღვარა მდურდარე ცრემლები. ამოვარდა ორთქლი და დააბრმავა.

... მეფის ასულმა შეიყვარა ბრმა პოეტი და ცოლად გაჰყვა. აღმოჩენილმა მეფემ არ ისურვა დანათესავებისა უცნობ, ღარიბ პოეტს და თავისი ასულიცა და პოეტიც მისი სახელმწიფოდ გააძევა. მეფის ასული და ღარიბი პოეტი ძალიან ბედნიერები იყვნენ, რადგან ძალიან უყვარდათ ერთმანეთი...

დამირგუნველი სიჩუმე გამეფდა. რუსთაველმა შეხედა თამარს და დადგა: მის თვალებში ორი გამჭვირვალე ცრემლი კიაფებდა.

– რად მომიყვები, პოეტო, ეს ზღაპარი, ვანა შენ არ იცი?... შოთას მკვდრის ფერი დაედო. როგორ შეეძლო დაიწყებოდა? მას ხომ დაგნინილი ჰქონდა, რომ თამარსა და დემნას ბავშვობიდან უყვარდათ ერთმანეთი, რომ თამარის მამამ, უძლეველმა და სიყვარულმა, მეფე გიორგი მესამემ, ამ სიყვარულის გამო შეიჯავრა საკუთარი ძმისშვილი.

და რომ დაეფარა ქალშვილი დემნას გავლენისაგან, გიორგიმ ჩაკეტა ის ქაჯეთის ციხეში. უფლისწულმა დემნამ, თვითონ ტახტის მემკვიდრემ, შემოიკრიბა მომხრეები და სცადა შეემძობებოდა გიორგის. ბრძოლა დემნას მარცხით დამთავრდა. გიორგიმ დაატყვევა ძმისშვილი და თვალები დასთხარა.

– ნუთუ, თამარს ისევე უყვარს დაბრძობებული უფლისწული? – წყნარად წარმოთქვა შოთამ.

– მე არ მინდოდა შენთვის ტკივილი მომიყენებინა, – ხანმოკლე დუმილის შემდეგ ალაპარაკდა თამარი, –



რაბინი დავით ბააზოვი

● 14 წლის დავითმა მიატოვა შშობილი სახლი ცხინვალში და სახანაველებად თბილისის გაემგზავრა. შემდეგ სწავლობდა სლუცკში, ვილნოსა და მიწსკო, სადაც 1903 წელს გაიცნო თავისი მომავალი მეუღლე რახელ რახოსია. მისიკიდან დავითი რაბინის ნოდენით ბრუნდება საქართველოში და ომში დღებს ბინას. ამ პატარა ქალაქიდან იგი კავშირებს ამყარებს სხვა ქვეყნის ებრაული სათვისტომოების ლიდერებთან.

1903 წელს 20 წლის დავით ბააზოვი მონაწილეობს სიონისტთა მსოფლიო კონგრესში, რის შემდეგაც ავეჯარი თავყრობების მუდმივი მონაწილე გახდა. მან პირველმა ებრაელთა შორის ქართული პრესის მემკვიდრით მიმართა საქართველოს ებრაელებს, წინ აღდგო მემკვიდრე ებრაელთა გადარებასა და ებრუნათ თვითგადარჩენისათვის.

1917 წელს ბაქოში გამართულ სიონისტთა კონფერენციაზე თავის გამოსვლაში დავით ბააზოვმა გულსიტყვილი გამოთქვა ზოგიერთი ნაციონალისტების მტკიცების გამო, თითქმის „ებრაელები არან არა ვრის, არამედ რელიგიური სექტა, და რომ აუცილებელია მათთვის ეროვნული უფლებების ჩამორთმევა“. ამ ახსურდის გამორტესტების შემდეგ დაიწყეს მისი დევნა-შევიწროება. იგი ერთხელ მოიტაცეს კოდვც და სასტიკად წაწამეს, დახერხებიათა დაემუქრნენ. მოუხდავად ამისა რაბინს ფარ-ხმალი არ დაუყრია. 1918-1919 წლებში მან იმოგზაურა როგორც საქართველოს, ისე ამიერკავკასიის ქალაქებში და ახალგაზრდები ეროვნული აღორძინების იდეებით განაწილა. 1919 წელს იმ დროისათვის საქართველოში ექიმ მიხეილ შტრეინბერთან ერთად მიიწვია საქართველო ებრაული პირველი სიონისტური კონგრესი.

20-იან წლებში რაბინ დავით ბააზოვის მოწოდებით საქართველოს მრავალ ქალაქსა და რაიონში სპეციალურად ებრაული ბავშვებისათვის იხსნება ლის სკოლები, შეიქმნა ებრაული ბიბლიოთეკები, მხატვრული თვითშემოქმედების ანსამბლები, თეატრალური ჯგუფი „კადმის“, ხოლო 1922 წელს თბილისში გახსნა 102-ე ებრაული სკოლა, სადაც ძველბრანულ ენაზე ასწავლდნენ ებრაული ისტორიისა და ლიტერატურის. ეს სკოლა, სამწუხაროდ, 30-იანი წლების ბოლოს დაიხურა.

განსაკუთრებით უნდა აღინიშნოს დავით ბააზოვის ფილოსოფიური მოღვაწეობა. ეთიკის ძირითად პრინციპად რაბინის მიაჩნია სულის უცილობელი თავისუფლება: „ყოვლის შემძლე ღმერთმა იცის ადამიანის ძალა, მაგრამ არ მართავს მას. ადამიანი სასიკეთოდ უნდა იღვწოდეს არა ჯილდოსათვის, არამედ თვით სიკეთისა და ღვთის სიყვარულისათვის. ყველაზე დიდი ნეტარება დედამინაზე არის ჭყმარირების შეცნობა – ნეტარება ღვთის შეცნობის ტოლფასია“.

დავით ბააზოვი სამტრია ხელისუფლების წლებშიც არ მიუტოვებია სიონისტური მოღვაწეობა, რაც გარკვეული მიზეზების გამო ფარულ, ზოგჯერ კი იატაკქვეშა სახითაც ახარებდა. 1938 წელს იგი დააპატიმრეს და ციმბირში გადაასახლეს.

დაპატიმრების შემდეგ სასაბრლოოდ მან ამაყად განაცხადა: „ებრაული ისტორიას არა ერთი ნაშეუღლი ახსევს. რაბინი ბააზოვი ადღეობს ღმერთს და მზადაა თავი შესწინოს თავისი ხალხის რწმუნებასა და ბედნიერებას“. ეს სიტყვები სიციხის წყაროა, იგი ძალის გემამტებს – ამბობდნენ ებრაელები.

... დღეს, ათეული წლების შემდეგ, შეგვიძლია დამაჯერებლად ვამტკიცოთ, რომ დავით ბააზოვი საქართველოს ისტორიის ნაწილია, იგი ქართველი ებრაელობის ისტორიაა.



ბერსელ ბააზოვი და სამართლებელი

● გამოჩენილი ქართველი ებრაელი მწერალი, დრამატურგი, პუბლიცისტი და საზოგადოებრივი გერცველ ბააზოვი რაბინ დავით ბააზოვის შვილი და მამის მის ღირსეული განმედიობა.

... „მთელი ჩემი ცოდნის აქტიური და საზოგადოებრივი საქმიანობისაკენ სწრაფობა და უსამართლობასთან შეურაცხველობისათვის მამამისი – რაბინ დავითის მადლოერი ვარ, – ამბობდა უკვეცვი ბააზოვი. – მის დარჩენებზე განსაკუთრებული ადგილი უკავია ჩემს პროვინებად ჩამოყალიბებაში და მთელი ჩემი ცხოვრება მამის რჩევა-დარიგებების განხორციელებას მივუძღვენი“...

მთელი მისი ხანმოკლე სიცოცხლის მანძილზე იგი უარცხად მეცხოველი დამოკიდებულებაში იმყოფებოდა ქართველ ხალხთან. ბააზოვს უყვარდა და სათანადოდ აფასებდა საქართველოს, რამეთუ იგი დიანადა, გაიზარდა და დაეკაცცდა საქართველოს.

გ. ბააზოვი ვერ კიდევ სკოლის შერხიდან მეგობრობდა ქართველ თანატოლებთან. 1921-22 წლებში გრიხა ჯავახიშვილის ინიციატივით ონის დაარსებული იქნა ჟურნალი „ონი“, სადაც დამიტრია ვანგიბლიძეთან (შემდგომში თეატრმწოდენ პროფესორი) ერთად გერცველ ბააზოვიც მონაწილეობდა.

სახალხო მხატვარმა უჩა ჯავახიშვილმ 1960 წელს – საოუბრობო დღეებში, გახუთ „ლიტერატურულ საქართველოში“ გერცველის ხსენებას ვრცელი წერილი უძღვნა, ხოლო შემდეგ – გრავიული პორტრეტც (აღნიშნული პორტრეტი ნუგუმძღვარე ალბონს გერცველის შესახებ, რომელიც მე შევაგდინე და გამოეციე 1990 წელს ისრაელში, მ. ბ.).

1923 წელს ვალაკტიონ ტაბიძემ მისივე სახელწოდების ჟურნალში დაბეჭდა გერცველის ლექსები და თარგმანები. იმ ლექსებს შორის გამოირჩევა „პალევი“. გერცველ ბააზოვის ლექსები იმდებდნენ აგრეთვე ჟურნალში „ტრიონა“ და „თეატრი და ცხოვრება“. ტრიონაში პირველად დაიბეჭდა გერცველისგული თარგმანი ძველ ბერძნულადან ქართულ ენაზე „კალთაბა და კალთაბა“, რომელიც შემდეგ 1927 წელს ცალკე წიგნად გამოვიდა ს. გორჯაძის წინასტყვით.

1927 წელს გ. ბააზოვმა დაამთავრა ვკონომიურ-ეკონომიკური ფაკულტეტი. მუშაობდა მოსამართლედ. მისი ხანმოკლე უურიდელი მოღვაწეობის შესახებ მოგონება დადგვიტოვა პროფესორმა სერგო ჯორბენაძემ ჟურნალ „სამტრია საზოგადოება“ (1970 წ. №2).

გ. ბააზოვი უყვარდა მის პედაგოგებსა და პროფესორ-მასწავლებლებს. განსაკუთრებული ყურადღებით იყურებოდა მას გამოჩენილი პროფესორი იუზოსურდღევის დარგში – ლუარსა ანდრონიკაშვილი.

1935-38 წწ. ბააზოვი საქართველოს დრამატუკის თავმჯდომარეა. თეატრის კორფემ გამოჩენილია რეჟისორმა კოტე მარჯანიშვილმა მოიწონა გერცველი, როგორც დრამატურგი. ამის შემდეგ იყო მის, რომ 30-იან წლებში დღოდ ანათაბის რეჟისორობით კ.მარჯანიშვილის სახელობის თეატრში იდგებოდა გ. ბააზოვის პიესები: „მუნჯები ალაპარაკდნენ“, „განურგვლავა პირველმა“, „იცა რიფინაშვილი“. ქართველმა კრიტიკოსებმა გ. ბააზოვის დრამატურგიული შემოქმედება დადებითად შეაფასეს, ხოლო მისი სექტელური მყოფრებელი ფართო საზოგადოებში წარმატებით სარგებლობდა. რეჟისორმა დღოდ ანათაძე თავის მემუარებში „დღეები ახლი წარსულისა“ – გ. ბააზოვზე ერთბაშად თბილი მოგონებები დაგვიტოვა.

საყოველთაოდ ცნობილია გერცველის ურთიერთმოგობობა და სიყვარული გამოჩენილ ქართველ კრიტიკოსთან ბესარიონ ლეტინთან. 1964 წელს გ. ციციშვილმა გამოაქვსა გ. ბააზოვის შესახებ მონიერგრაფია. იმავე უკუთრები ზელემორედ გამოიცა გ. ბააზოვის პიესები და რომანი „ეფიბია“.

1964 წელს ქართველმა საზოგადოებრიობამ (კალთურის მინისტრი თ. ბუაჩიძე) ფართო მასშტაბით აღნიშნა გ. ბააზოვის ხსენების საღამო თბილისში, ქუთაისში და ომში. მარჯანიშვილის სახელობის თეატრში გამართულ საუბრობო საღამოზე თამაშცდვარი მოგონებით გამოვიდა საქართველოს სასიტყვო მშეილი, სახალხო არტისტი ვერიკო ანჯაფარიძე. დაუყინარა იყო მსახიობი კარლო საკანდლიძის მიერ ნაკითხული გერცველის ლექსი – „თედელევი“. საგულბისშია მისი ფოტო, რომ სახალხო რეჟისორმა გიგა ჯავახიშვილმ ომში ასჯერ დაბეჭდა და ბააზოვის პიესა „მუნჯები ალაპარაკდნენ“, რამაც რეჟისორის ფართო აღიარება მოუტანა.

ასე შემოინახა ქართველმა საზოგადოებმა გერცველ ბააზოვის ნათელი ხსენება.

გერცველ ბააზოვი 1938 წელს დიქტატორული რეჟიმი ემსხვერპლა. 1955 წელს იგი ამიერკავკასიის სამხედრო ტრიბუნალის მიერ იქნა რეაბილიტაცირებული.

ნათან ბააზოვი

ლირიკული ციკლი



ნათან ბააზოვი... მეცნიერი, მწერალი, ჟურნალისტი, საზოგადო მოღვაწე. გახლავთ ჩინებული ქართველი მწერლის გერცელ ბააზოვის ვაჟი და საქვეყნოდ განთქმული სასულიერო მოღვაწის დავით ბააზოვის შვილიშვილი. დღეს იგი ბააზოვის საერთაშორისო კულტურული ფონდის პრეზიდენტია. იგი არის ეროვნებათმცოდნეობის ურთიერთობის სათათბიროს ვიცე-პრეზიდენტი.

ნათანი განათლებით ფიზიკოსია, მაგრამ მონადებით – პოეტი. დიდი გატაცებით თარგმნის თანამედროვე და კლასიკური ქართული პოეზიის ნიმუშებს. 1992 წ. გამოიქცა მისი რჩეული ლექსები და თარგმანები, ხოლო სულ ახლახან გამოქვეყნდა „აზრმა“ დისტამბა მისი ახალი ნიგნი „ჩემი ებრაული თემები“ – პოეტური, პუბლიცისტური, ფილოსოფიური და რელიგიური ეტიუდების კრებული.

1985 წ. თანამედროვე ქართული პოეზიის მალაქნატორული თარგმანებისათვის მას მიენიჭა საქართველოს კომკავშირის პრემია. ამას წინათ კი გიორგი ლეონიძის სახელობის პრემიის ლაურეატი გახდა და, როგორც პოეტს, გადაეცა ღირსების ორდენი.

ნათან ბააზოვის კალამს ეკუთვნის აგრეთვე ორიანასამდე ლირიკული ტაგები, რომლებიც ხშირად იბეჭდება რუსულ და ქართულ პრესაში. ამჟამად ვთავაზობთ რჩეულ ტაგებებს მისი ნიგნიდან „სიყვარულ“.

ხშირად ფრთებს გვასხამს ჩვენი ცხოვრება, ხშირად გვაშინებებს, ხშირად გვანაზებს, თუ არას ექმნი და არაინ მოყვარს, მამ, რისთვის გაეწინა ამ ქვეყანაზე?

სხოვნის ძაფები ნელ-ნელა დაწყდნენ, მაგრამ გზას ხსინისა ვერ შევადგე ჯერაც, თავდავიწყება ადვილად უძველად, გადავიწყება – ვერა და ვერა.

ჩვენ ვერ შევამკობთ სიყვარულს სიტყვით, მას არ ხსირდება ქებათა ქება, რადგან ახალი რაც კი გვევლინა, ადრეც მომხდარა და ახლაც ხდება.

მე ვენებოვობდი ნაკადულებში, აქა-იქ მხევი ვიგრძინე მხოლოდ, და დამოკლები შენსკენ ვერ ზღვამი და მის ზვირთებმა წაწლიეს ბოლოს...

ვერვინ გაუგო სიყვარულის გემო, რის გემო დაჰკარვს ტკბილის თუ მწარის, სიყვარული ნუგზარი კერძი, თაფლით, პილპილით, მარილით, მშარით.

მირბიან წლები და სიჭაბუკე ქრება ნისლითა და კვამლის დარად, მაგრამ მე მოყვარს და ეს კი ნიშნავს, რომ ახალგაზრდა ვიქნები მარად.

ტრფობა ხომ რთული ნაგებობაა, ბევრმა ამაოდ შესწირა სული, დიდხანს ვაგებდი და ვერ ავაგე, სხვის კუთხეში ვარ შეკედლებული.

ორივე ერთი გვწყალობდა ბედი, ორივე ერთი გვფარავდა ალბით; ერთი ეპოქა, ერთი სამყარო და სიყვარულიც გვებოძა ერთი.

ოღსენე ალბათ იტყვიან ჩემზე: ინოად ცეცხლით მარადილეთი. როგორ ცხოვრობდა? ო, დიდებულად! უყვარდა სატრფო სულით და გულით.

მენატრებოდა მშვიდი ცხოვრება, ვახლამ ნაღველი დიხანსა აგროვ; ტრფობის კოცონი ხანძრად ჩავთვალე და დარწყულეთი ვცადე ჩაქრობა.

წლებმა უწყალოდ არივ-დარივის ახლის სიმკაცრე, ძველის სინაზე, დღეს ისტორია მინაზე მეფობს და სიყვარული ისტორიაზე.

ახლოდან ნუ სვი შენ ხელოვნებას, ანასტორის ეფეტის ამაოდ ელი, რომ დაფასო გრძობა ნამდვილი სჭირდება ხშირად სიცოცხლე გრძელი.

ვაზომეთ ჩემი გრძობა ლექსებით, რა სიყვარულის ვინოდი ალბი, ცხოვრებას ძალბობს შევძინო ბეჭერი, მაგრამ დავარჩები მე მაინც ვალში.

შვი, თამადავ, კარგი იქნება, თუ მოკლად იტყვი სათქმელს გულისას, ამიქნეს თასი მე სანუკვარი და დავლევ მხოლოდ სიყვარულისას!

წლების მანძილზე სიტყვასთან ჭიდილს მე შეეღებე ძალი და ღონე, თუ ვარ პოეტი, ეს მე არ ვუწყი, მაგრამ სიყვარულს ნამდვილად გმონებ!

წლების არად ვაგებდით, ზღვა ცხოვრებისა წინ მიგვაქროლებს ხომალდს დარად, გზებით და თითოლით დაუსრულებლად ველით და ვეძებთ სიყვარულს მარად...

შიქელ ბრძნული შენ ნათვლილვია: უფრო ახლოვანდ სიძულვილამდე სიყვარ ახლოა, ვიდრე პირიქით სიძულვილიდან სიყვარულამდე.

მოგვევლინება ჩვენ სიყვარული ყველას თავისი იღბლით და ბედიით, ზოგს, როგორც ტკბილი ტიტინი ბავშვის, ზოგს, როგორც ბოლო სიმღერა გადის.

გულს ნუ ვაიტებს და ნუ დაიარცხვენ, გამოასწორე შენი გუნება, შენ ჩემს გულში ჩაეარდნას ლამობ, გაბედე კარზე მოკაკუნება!

ციფრობობდი, ვერდი, მიყვარდი გრძობით, გიძვინდი ლექსებს, გეტრფოდი, ხოლო შენ არ გესმოდა არასდროს ჩემი, მათით სულ ცოდეგებს ეძებდი მხოლოდ.

დე, იყოს ქარი, წვიმა და თოვლი. ცივი ქარზეტი დაჰქროდეს გზაზე, მე სულ მჯივრე რამ მჭირდება ღვთისგან: შენ იარსებო ამ ქვეყანაზე.

ვეჭირობ, სამყარო გაჩნდა იმისთვის, რომ ღმრთისაგან განანავლები ამ ქვეყანაზე სულ ერთი ნამით შეხედვდრილიყვენ ჩვენი თვალები.

ციყვარდეს წმინდად და ლოცულობდე, იმ განარისხო გული უფლისა, სიყვარულია სახელი ღმერთის, ღმერთია რწენა სიყვარულისა.

სიყვარული და უფალი ღმერთი განა რამ გააწყოს გახსოვდეს მარად: თუ გიყვარს, არ ხარ ურწმუნო მაშინ, დე, ღმერთი გყავდეს მხსნელად და ფარად!

გადაუფრინა ფუტკარმა ველები და ამოსწურა ყვავილებს ნამი, და ვაზაფხულს ნობათისაგან ზოგს თაფლი ერგო და ზოგსაც შხამი.

იქქარე ლაღად აფრინდე მალა, ცის კაბადინზე ვაშალი აფრა, ჩვენ ვერ ჩამოყვინთ წარსულ სიყვარულს, მაგრამ დრო თითონ ჩამოგწვრნს სწრაფად.

მლაზე ზვირთები სიყვარულისა, ზათითი და ბორვითი აღვედეს ცამდე, ხსნას ნულარ ეძებ, ჯერ ზუგატორცინის, მერე გულგრილად გაგრიყავს სადმე.

უცებ დაბებრა ზამთრის ქარბუქმა, გმოაცვალა ჩვენ გულებს სითობ, შეცდომა იყოს ის სიყვარული, მაგრამ რამდენი ვიგემთ სიტკობ.



იერუსალიმი - დედამინაზე ერთ-ერთი უძველესი ქალაქია... ებრაელთა ყველაზე საბაპტო, ერთადერთი დიდი ქალაქი მსოფლიოში, რომლის მცხოვრებთა უმეტესი ნაწილი ცხოვრობს იქ მხოლოდ იმიტომ, რომ თვლის, ეს ღვთის ნებაა. მორწმუნეთა ღრმა რწმენით, მის მცხოვრებლებს ყველა ცოცხალი მიეცემა. აქ არის „საგოდებელი კედელი“, ტაძარი უფლის საფლავით და აქვეა ომარისა და ალ-აკსას ცნობილი მუსულმანური მეჩეთი.

იერუსალიმში ყოველთვის უმარავი ტურისტია. ისინი ჩამოდიან გადარჩენილი არქიტექტურული ძეგლებისა და ხელოვნების ნიმუშების სანახავად. მათ აქ, და მხოლოდ აქ, უნდათ იხილონ წარსული, ანმყო და მომავალი აღთქმული მიწისა.

იერუსალიმის ათეულ კვარტალთა შორის, ადგილობრივი ებრაელებით რომაა გადაჭედილი, „ქართველთა კვარტალი“ და ეს კვარტალი მრავალენოვანია. აქ შეიძლება მოისმინო საუბარი არა მარტო ქართულად, არამედ რუსულად, უკრაინულად, ინგლისურად, ფრანგულად,



ლად, ბერძნულად. მაგრამ... მაგრამ, როცა გაიგეს, რომ თბილისიდან ჩამოვედი, არჩივს ჩემთან მხოლოდ ქართულად ესაუბრათ, მიუხედავად იმისა, რომ ჩემს ირგვლივ მყოფნი ოცდაათი და მეტი წლის წინ წამოვიდნენ საქართველოდან, ემიგრანტთა პირველ ნაკადთან ერთად.

გრიგოლ დათიკაშვილი, რომლის მისამართიც ამჟამად ბლოკნოტში მინერია, ჩემი ძველი ნაცნობი და მეგობარია. თბილისში მე ვცხოვრობდი ჩალაუბნის ქუჩაზე, ლესელიძის ქუჩის მახლობლად, ის - პურის მოედანზე. ორთავენი ვსწავ-

ლობდით 43-ე საშუალო სკოლაში, სწავლის შემდეგ ორთავენი ვმუშაობდით სახმელრო-კარტოგრაფიულ ფაბრიკაში. ამდენი ხნის განმორების შემდეგ ჩვენი შეხვედრის სიხარულს საზღვარი არ ჰქონდა.

გრიმა დათიკაშვილის ოჯახს ძალიან უჭირდა, მამამისი მექედელი იყო, ხუთი შვილი ჰყავდა - ოთხი გოგო და ერთი ვაჟი - გრიმა. გრიმა ყველაზე უმცროსი იყო. ოჯახს თავი ძლივს გაჰქონდა.

სკოლის შემდეგ, ბიჭს სწავლის გაგრძელება სურდა პოლიტექნიკური ინსტიტუტის არქიტექტურულ ფაკულტეტზე, მაგრამ მისი ოცნება

თბილისი, ძველი ქალაქი - აქ, სადაც აღმართულია ნარიყალას ციხე, მეტეხის ტაძარი - ერთ-ერთი უძველესი საქართველოში, სადაც მეფე ვახტანგმა პირველად ჩაუყარა საფუძველი თბილისს, რომელსაც შემდეგ წილად ხვდა, საქართველოს დედაქალაქი გამხდარიყო, სადაც ახლა ვახტანგ გორგასლის ძეგლია, სადაც კოპნიათზე დარეჯან დედოფლის სასახლის აივნები, სადაც ჩამოსულ სტუმართა წინ გადამოღობია ვინორი, დაგრეხილი ქუჩათა ლაბირინთი მრავალრიცხოვანი შესახვევებითა და ჩიხებით, გაშენებულია ყველა ძველი თბილისელებისთვის ცნობილი ებრაელთა უბანი.

ვინ უნდა პირველად ეს სახელები - ისტორია დუმს. ერთი ამბობენ, რომ ებრაელები აქ მოვიდნენ იერუსალიმიდან, გამოცხვენენ რა მრისხანე ნაბუქოდონოსორის ცეცხლსა და მახვილს, მეორენი ამტკიცებენ, რომ ისინი სპარსეთიდან

თბილისი:

გადმოსახლა არანაკლებ უმოწყალო შპა-აბასაშო. ებრაელები კი, მისი ძველი მცხოვრებლები, ერთხმად ამტკიცებენ, რომ ისინი აქ ცხოვრობენ საქართველოში უცხო ტომის დამპყრობთა შემოსევამდე და ქართველებთან ერთად იბრძოდნენ შპა-აბასისა თუ სისხლიანი ჯალალედინის წინააღმდეგ.

აქ ბევრი ებრაელია. თითქმის ყველა ეზოში, ყველა სახლში ცხოვრობენ ისინი. მაგრამ ბევრიც ემიგრირებულია 1970 წლის შემდეგ, როცა უფლება მიეცათ აღთქმული მიწაზე დაუბრკოლებლად წასულიყვნენ.

მხოლოდ სახელწოდება დარჩა ბევრი ქუჩის, სახლის, ეზოსი. მოვიგონოთ რიყინაშვილის ქუჩა, ისააკის, იერუსალიმის, ცნობილი ფეთხანის. მოვიგონოთ ხაიმ მოში-

აშვილის და იზრაელ პაპისმედოვის ქუდების სახელწოდებები, სოლომონ იცოკ პუხოვის, ანტონ გულსტის, რაბილ შმულევიჩის კბილების საპროტეზოები, ბარტყულაშვილის, ჯანაშვილის, მიხეილსონის აფთიაქები და ბევრი, ბევრი სხვა. ყველა ისინი სიყვარულითა და პატივისცემით სარგებლობდნენ თბილისსა თუ სხვა ქართულ ქალაქებში.

აქ დღესაც მოქმედებს ებრაული სინაგოგა - ძველი თბილისის არქიტექტურული ძეგლი. სინაგოგის წინ, პატარა ბაღში, ახლაც იკრიბებიან მოხუცი თუ ახალგაზრდა ებრაელები, იხსენებენ წარსულს, საუბრობენ მომავალზე.

XIX საუკუნის ბოლოს და XX-ის დასაწყისში, იქ, სადაც დღეს აბანო-თუბანია, პურის მოედანია, სინაგოგაა, იყო ებრაული სასწავლებლები



სამშობლოში სხვადასხვა მიზეზთა გამო ვერ ასრულდა. მხოლოდ ისრავლში დაასრულა მან სწავლა გამოყენებითი ხელოვნების სასწავლებელში და თავისი წვლილი შეიტანა რკინიგზის სადგურების, საზღვაო პორტების, ხიდებისა და გზატკეცილების არქიტექტურული პროექტების შექმნაში. მისი მთავარი დამსახურება თანამედროვე ქართული გამოყენებითი ხელოვნების მუზეუმი, სადაც წარმოდგენილია მეტად მნიშვნელოვანი ნაწარმოებები ფუნჯისა და საჭრეთელის ქართული ოსტატებისა, დაწყებული 60-იანი წლებიდან დღემდე.

– მაგრამ მე დღეს მიცნობენ აქ არა როგორც გრიმა დათიკაშვილს, არამედ როგორც გერმონ ჰამბურგს – დედის ძველი გვარით. საერთოდ, არამარტო მე, საქართველოდან გადმოსახლებულმა ბევრმა შეიცვალა გვარი, დაიწყეს თავისი უძველესი გვარის ფესვების ძებნა დედის მხრიდან. ძალიან ბევრი ჩვენი მეგობარია თბილისიდან, იმავე 43-ე საშუალო სკოლიდან, ახლა ისინი სხვა გვარს ატარებენ. მაგალითად,

ივეტა კოვანი – ივეტა ბლიუმი გახდა, სტანისლავ შალოვაშვილი ცნობილია, როგორც ექიმი სტას ბრიკი. ასეთები ბევრია.

და დიდხანს ჰყვებოდა ყოფილი დათიკაშვილი, დღევანდელი ჰამბურგი, იმის შესახებ, თუ როგორ იკრიბებოდა ისინი და იგრობდნენ მშობლიურსა და ძვირფას თბილისს, სწავლის პერიოდს, თავიანთ პირველ და საყვარელ პედაგოგებს.

საქართველოს სული ყოველთვის ტრიალებს ისრაელის, განსაკუთრებით, იერუსალიმის თავზე. აქ ბევრი ქართველი იყრის თავს – ებრაული უბნების მცხოვრებნი თბილისიდან, გორიდან, ქუთაისიდან, კასპიდან, ხაშურიდან, ზესტაფონიდან...

ეს ფიქრი არ მშორდებოდა ისრაელში ჩემი ყოფნის მთელ პერიოდში.

არამარტო გრიგოლ დათიკაშვილთან მოიხილა შეხვედრამ იერუსალიმში. სასიამოვნო იყო ყოფილ რუსთაველ მშენებელ-ინჟინრებთან შეხვედრა – იაკობ მილშტეინ და ბორის პერელმანთან, ბულაღტერ მოსე რეზნიკთან, თბილისში, რუსთაველის პროსპექტზე მდებარე საბილეთო სალაროების დირექტორ-

თან – ბენო რიჟინაშვილთან, მკერავე აბრამ კობიაშვილთან.

ბევრი მათგანი საკუთარ რესტორნებს, კაფეებს, ოტელებს, კბილის საპროტეზო კაბინეტებს მათთვის მშობლიური საქართველოს სახელებს არქმევს: რესტორანი „საქართველო“, კაფე „ტბილისი“, მაღაზია „მტკვარზე“, სამკერვალო „ციციანთელა“. ბენო რიჟინაშვილმა კი კბილის საპროტეზო კაბინეტს უწოდა რუსთაველის პროსპექტის ძველი სახელწოდება „გოლოვინკა“.

საქართველოდან სტუმრები იქ ყველაზე ძვირფას, ყველაზე ახლობელ ადამიანებად მიანიჭათ. მათთვის ილია სული და გული, მათთვის ყოველთვის აქეთ საუკეთესო სულგუშინი და ტყვემალე, ხაჭაპური და ხინკალი. მწვანესაც წვავენ და არანაკლებ, ვიდრე თბილისში, „ჭაჭა“ მოქმედებდა და ნამდვილი ზვანჭკარაც. თანაც ზუმბოზასაც დააყოფენ უნდ ხოლმე: „ო, ებრაელებს ყველაფერი შეუძლიათ, სტუმრისათვის კი ყველაფერს გააკეთებენ. მაშ, შევკავთ ჩვენი მშობლიური და ძვირფასი საქართველოს სადღეგრძელო, შემდეგ კი ისრაელისა – ჩვენი აღთქმული მიწისა“...

დავით რაივიშვილი

ეპრაელთა უბანი



ლიც, რომელსაც ხელმძღვანელობდა ებრაული კულტურის ცნობილი მცოდნე, კეთილშობილი ადამიანი – ისაკ კენიგსონი, ყოფილ აკიმოვის

ქუჩაზე კი, №10 სახლში, იმყოფებოდა ებრაელთა სრული საშუალო სკოლა. სკოლის დირექტორი, ოდესღაც სახელგანთქმული პედაგოგი ლეიბ კანტორი გახლდათ. ებრაელთა სალოცავში ღვერდა იაკობ ხარლაფისა და მენდელ მარკუსის ქადაგებანი.

თბილისში იყო აგრეთვე ებრაელთა ყოფა-ცხოვრების მუზეუმი, საქველმოქმედო საზოგადოებები და სხვა მრავალი საზოგადოებრივი დანესებულება.

ახლა თითქმის აღარ არის ყოველივე ეს. ებრაელთა უმეტესობა თბილისიდან წავიდა თავიანთ ისტორიულ სამშობლოში, ზოგის სახლი დაინგრა და მცხოვრებნი გადავიდნენ ქალაქის სხვა რაიონებში ან ყოფილ საბჭოთა კავშირის სხვა ქალაქებში. მაგრამ წარუშლელია მათ

სოვნაში კეთილი მოგონებანი თბილისის შესახებ. შეუძლებელიცაა სხვანიარაკო. აქ ხომ ათეული და ასეული წლების მანძილზე ცხოვრობდნენ მათი წინაპრები, აქ გაიარა მათმა ბავშვობამ და ახალგაზრდობამ, აქ ისწავლეს წერა-კითხვა და შეიყვარეს შრომა.

წლები მიდიან. ადამიანები ხუცდებიან, ავადმყოფობენ, კვდებიან, მიემგზავრებიან, ცხოვრება კი გრძელდება. ებრაელთა უბანი ცხოვრობს, წასულებს ახლები ცვლიან, ცხოვრება დღეს და იმედია, რომ ასე იქნება ყოველთვის, რომ ებრაელები და ქართველები ისევე მეგობრულად იცხოვრებენ მომავალშიც, როგორც ცხოვრობდნენ ორიათსაუკუნესაღის წლის მანძილზე.

ქათევან ჩხაიძე

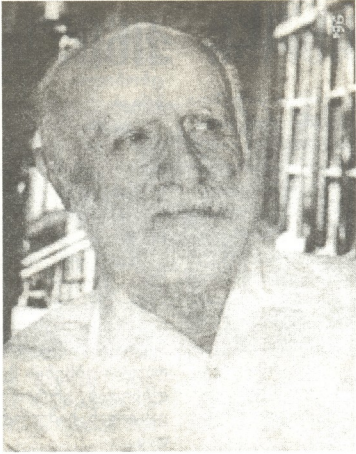


სიმსა აღარი (აქიაშვილი)

რა ხალხი ვყოფილვართ

რა ხალხი ვყოფილვართ –
 თქვენ ვსურდათ გაგვეთქო?
 მამ, იქნებ ინებოთ და ყური დაგვიკეთოთ.
 თქვენ თურმე არ გვიცნობთ, თქვენ თურმე არ იცით,
 როგორ ვენამეთ და მაინც არ დავიციეთ.
 თქვენ ვსურდათ გაგვეთქო, რა ხალხი ვყოფილვართ,
 ან როგორ აღვმდგარვართ, როცა დავმხობილვართ,
 ან როგორ ვაუძლებთ განსაცდელს ამოდენს,
 ანდა მართალია თუ ვინმეს ამოდებს,
 რომ მართლა რჩინის თუ ფოლადის ერი ვართ,
 რომ, როცა სისხლი გვდის, მაშინაც ვმღვრივართ.
 თუ კაცის მკვლელები ვართ ან აგრესორები,
 ალესილი ნარსულის ანგარიშსწორებით.
 სრული სიმართლეა თუ მართლა მითია
 და ეს ყველაფერი მიეთ-მოეთია...

რა ხალხი ვყოფილვართ –
 თქვენ ვსურდათ გაგვეთქო?
 კეთილი, გვისმინეთ, ექვედებით გაგნადოთ:
 ჩვენ მაქაველთა ვართ შიამოშალოთ,
 ოღითვან მახვილით გვმანიავდა ტარავალი,
 ჩვენი ისტორია თელის საუკუნეებს,
 უამრავს ვაუძლებთ ცეცხლს და უკუნეთებს,
 უამრავ „ფარყოს“ თუ „აშანს“ და სატანებს,
 მაგრამ დღევანდლამდე მაინც მოვიტანეთ,
 მაგრამ დღევანდლამდე არ დავინეგებულა
 სახელი იმითი, ვინც კი დაეცემულა.
 ზეცისკენ ხელები ვედრებით აწვილი,
 მიმი და იმედი: „ნეტა, ვის რა ელის?“,
 რადღობით ნათქვამი: „შემა ისრაელი“,
 როგორც დახუნძულილი ხეები ვამბობით,
 მკვდრებით ოსვენციმი და იად-ვაშემი,
 გაზის კამერებში შერეული „სალავი“
 და მკვრელ ყვითელი დავითის ვარსკვლავი...
 სიკვდილის მანქანამ ვერ გადაგაგვუნა,
 დავითის ვარსკვლავი გვეშუქვდა მაშინაც,
 როცა მტრის ტყვიები ზუზუნით გავენივდა
 და ძალის ბოლომდე ბრძოლისას გვაძლევდა.
 რა ხალხი ვყოფილვართ,
 რისთვის ვაგვიძლია
 და უმედიბა არასდროს გვიგარნიდა.
 ნარსული პირშეკრული იარაღ ვეგანია,
 სამშობლო – დღეს ჩვენი სახლი გაგვანინა,
 სისხლით და ცრემლებით ერთ დროს ნასველები
 ნალკობად ქცეული მთები და ველები
 და მონაპოვითი მშრომელი ხელები
 სახტად დარჩენილი მისი მნახველები.
 რა ხალხი ვყოფილვართ?
 – სახემი ჩაგვხედეთ,
 საზღვარაშენ მდგარად მდგარ ვარისკაცს შეხედეთ,
 მტრის ავი ზრახვებით ცეცხლად რომ ენთება
 და გმირულ ლეგენდად აქცია „ნეტა“.
 ჩახედეთ მის დედას ნაღვლიან თვალებში,
 თავისი გმირით რომ ამაყობს ქალბები,
 შვილის და მშვიდობის ლოცვად რომ იღვრება,
 ზოგჯერ შვილს კარგავს და მაინც არ იხრება.
 მაინც არ იღვრება მშვიდობის ღლიდინი
 და უმედიბაა ჩაპოქოლავს ოღლებით.
 ცდილობს, რომ ოლიმპით დამალოს ქვითინი
 და არიბოს ივრითზე ციციქების ტიტინი.
 სიმურნა ისმინეთ ჩვენი და ლეკები,
 რა უნდა ინატროთ სხვა უკეთესი?
 ჩვენ – ციციხა ერი და მაინც რა დაიდა –
 შეხედეთ, რა ვხარობთ ხვალის განიდადით.
 როგორი ვამძლე და უდრეკი ერი ვართ
 და, როცა სისხლი გვდის, მაშინაც ვმღვრივართ.
 შეხედეთ, იგრძნობთ და თქვენც მოიხდებთ,
 რომ თუხტა შეასხათ ამ ხალხს და იღვრება.
 ნახეთ, რომ ვიზრდებით და არ დავმხობილვართ:
 ნახეთ და გაიგებთ
 რა ხალხი ვყოფილვართ!



დავით ბუზუაშვილი

● საქართველო ათადან-ბაბადან ითვლება ებრაელთა ერთი ტომის კეთილსამძღლო ნავსაყუდელად.
 ქართველთა უზადლო მასპინძლობით აიხსნება ის ფაქტი, რომ ჩვენი პლანეტის უმრავლეს ქვეყნებში მოსახლე ებრაელთაგან მარტოდენ ქართველთა მინა-ნებაზე დამკვიდრებულმა ებრაელებმა შესძლეს შენარჩუნებინათ სოლომონ ბებრის ენა – ივრითი, რომელიც ერთ-ერთი უძველესია დედამიწაზე.

საუკუნეთა მანძილზე ერთი ქირის მქონე და ერთი ლხინის მოზიარე ქართველთა და ებრაელთა უზადლო მეგობრობაზე დასტამბული ნივთების ავტორები ზ. ჭიჭინაძე და ა. ციციშვილი ამ ერთა ურთიერთობის საწყის თარიღად მიიჩნევენ „ქართველთა ცხოვრებაში“ მინიშნულ იმ გამმოცემას, რომელიც შეიცავს ნახუქოდნოსოსორის მიერ დაამკვიდრებულ იერუსალიმიდან ოტებულ ებრაელთა მცხეთაში მოსვლის ვერსიას.

ეს მაშინ, როცა, იმავე „ქართლის ცხოვრებაში“ მოთხრობილა ბევრად ადრე მომხდარი ამბავი, რომელიც თვანადალივც ცხადყოფს ქართველთა კეთილად მახასიათებელ თვისებას.

... მოვიდა ამბავი ვითარმედ მოხდენილ ზღვა ისრაელთა (იგულისხმება – ზღვა მენამული – დ. ბ.) და იზრდებოდნენ იგიური უღანისას მანათია. გააკვირდეს ყოველი და მათ ყველა წარმართთა აქვს ლმერთი ისრაელთა“.

დაბუერებებით შეიძლება თთქვას: მსოფლიოს ხალხთა ისტორიაში ვერ შეხედებით მსგავს მაგალითს იმისას, რომ მოსვლა და ქრისტიან რჯულის მქონე ხალხებს ისეთი შესასურრი სიამტკილობით ეცხოვროთ ერთმანეთის გვერდი-გვერდ, როგორც ათეული საუკუნეების მანძილზე სტუმარ-მასპინძლობენ ერთმანეთს და ქართველები.

ამიტომაც აქსიომად ვლერს სიტყვები ზაქარია ჭიჭინაძისა მისივე ნიგინიდან – „ქართველთა ისრაელინი საქართველოში“: „არც თქმულა, არც გაგონილა, რომ ოდესმე ქართველ ებრაელს ან საქართველოსათვის ელაზღბოს ამ ქართველი მეფისათვის“.

ცხადზე-უცხადისა, საუკუნეების შევლდაბეჭდული ქართველებისა და ებრაელთა მეგობრობის ამბავი ბოლოს და ბოლოს გასცემბოდა საქართველოს ფარგლებს.

საბუნებრივია კითხვა: ვინ ასხამდა ქება-დიდებას ქართველ ხალხს? რაც მთავარია, თავად ყოველად უცილობელი ფაქტი იყო მრავალმეტყველი. რაც შეეხება პროვინციებს, ამ მხრივ ფასდაუდებელი დამსახურება მიუძღვის ცნობილი მწერლის გერცელ ბაზაზოვის მამას – დავით ბაზაზოვს, რომელიც გარდა იმისა, რომ ფრიად ერუდირებული პროვინცია გახლდათ, შესხადავდაც ერთობ მომხიბვლელი იყო. დავით ბაზაზოვს ამ მისიხზე ფრიად საგულისხმოდ ცნობას გვანვიდის კართული თეატრის მკვლევარი, პროფესორი დიმიტრი ჯანელიძე, რომელიც ახლო ურთიერთობაში იყო ამ ოჯახთან. მისი ერთ-ერთი ნერილიდან მოვიყვანით შემდეგ პატარა ნაწყვეტს:

„დავითი თურქი საზოგადო მოღვაწე იყო, ვიდრე კულტის მსახური... ის ძველი ებრაული მწერლობის, რუსული და ევროპული ლიტერატურის მცოდნე იყო. სიყვარული ნერიდა და შთამოგონებლად მტკვებლებად საქართველოს ისტორიასა და კულტურაზე. აკაკის

ჩვენს გვიყვარს ქართულს საქართველს

დაკრძალვისას დაეთიმა ქართველი ებრაელების სახელით მხატვრული სახიერებით აღსავსე სიტყვა წარმოთქვა: როდესაც ქურდის სახელი შეიპარება, ყველაზე ძვირფას ნივთს მოძებნის და გაიტაცებს. და აი სიკვდილი ქურდულად შემოგვეპარა და მან საქართველოს ძვირფასი თვალის - დიდი აკაკი მოგვპარა.

ეგროპაში ყოფნისას ებრაელთა ერთ-ერთ კრებაზე დაეთიმა ბააზოვს სიახლოვეს განუცხადებია: მე იმ ქვეყნიდან ვარ, სადაც ებრაელობა არა ათასი წელისა ცხოვრობს, მაგრამ არც ერთხელ მის გვიდერთაგან დარბევა-ანიოკება არ განუცხდია. ეს სასიქადლო ქვეყანა საქართველოა!*

ამ სიტყვებს მსმენელებზე გამოგნებელი შთაბეჭდილება მოუხდენია.

ზემოხსენებულ დაეთიმა ბააზოვს ერთობ ახლო ურთიერთობა ჰქონდა ებრაული ლიტერატურის კლასიკოს შოლომ ალექსიმთან, რომლის საქართველოში აღმართვისას საზღვარი არ უჩანდა. ისინი ერთმანეთს ვერ კიდევ XIX საუკუნის მიწურულს გასცნობიან.

„18 წლის წინათ... აღნიშნავს და ბააზოვს გახუტ „საქართველოს“ 1916 წლის 28 მაისის ნომერში დასტამბულ წერილში, - როდესაც ქალაქ კოპნოში (ივლისისხმეთ კ. კაუნასი - დ. ბ.) ვსწავლობდი, ნაკლებად ვიცნობდი მწერლობას. ჩვენს სასწავლებელში დიდი მზადება იწყეს. „სტუდენტის ველით, რომელიც ძალიან გვიყვარს“. ეს სანატრელი სტუდენტები მოვიდა. კ. კოპნო დიდი ამბით მიიღო... მისმა დიდმა ნიჭმა დიდი ცვლილება მოაბიძგა ჩემში. ვნატრობდი მის პირადად ნახვას, მაგრამ ამაოდ, ვინ მიმომუხდებდა. მეორე დღეს კაცი მოვიდა და მითხრობდა: თქვენ გათხოვეთ, შოლომთან მოვითხო. მე ამან გამაკვირვა... დიდი სიამოვნებით ვაგებუებო მისკენ. როცა შევედი, მაშინვე შეითხა:

- თქვენ საქართველოს ებრაელი ხართ?
- დიახ!

-ხო, რა ბედნიერი ვარ ამ შემთხვევით. მე მინდა მიამბო ქართველი ერის ამბები, მათი სულისკვლივა, მისწრაფება დღევანდელ დროში... იცი, თქვენი პირდაპირი მოულოაბო ქართველი ერის ცხოვრებაში დიდი მონაწილეობა მიიღეთ, აღზარდეთ იმისათვის შეილება, რომ გამაძიდრონ მათი ლიტერატურა, მძობა, ამსანაგობა გაუზიონ ყველაფერში. ჩვენი ერი, იმ ქვეყნებშიც კი, სადაც დიდ ტარფვას განიცდიდა, ერთგულად ასრულებდა თავის სამოქმედობის, აძლევდა მათ თანასწარსული ნიჭიერ შეილება ყველა დარგში და თქვენ ხომ არაფერი გაჭირვება, დევნა არ განიცდიდით ამ კვლევით ერისგან. უფრო მეტი ვაჭირვება, დევნა რომ მათ წინსვლას მეტი ძალა და ღონე შესწირათ.“

გახუტ „საქართველოს“ მომდევნო ნომერში დაბეჭდილ გაგრძელებას ავტორი ამ სიტყვებითი იწყებს:

„განვიღო ათმა წელიწადმა. პოლანდის ქ. შააგაბო თავი მოუყრიათ დიდ პირებს და აიგანებ ისეგნებენ. ნ. სოკოლოვიც იქ გამოსულიყო, როცა დიდი ამბია, მომპარათ: ძალიან მინდა თქვენთან საუბარი, მაგრამ არ იქნა, ვერ მოვიცალა. ცოტა რამ მიამბო ჩვენი ძმების ამბავი, მათი ცხოვრება საქართველოში.“

სუბე გამოდგა დიდთმანი კაცი, რომელიც მალე ვიცინა და აღტაცებითი შეითხა:

- თქვენ განა საქართველოდან ხართ?
- დიახ, ვუპასუხე.
- იცნობთ ქართველ მწერლებს - ილია ჭავჭავაძეს, ან აკაკი წერეთელს?

- როცა დადებითად ვუპასუხე, მის სიხარულს საზღვარი აღარ ჰქონდა და ამნიარება დასტამბა იქ დამსწრე მოი... მე გავცინი ა. წერეთელის პარიზში და ი. ჭავჭავაძე კი პეტერბურგში. აი, ნამდვილი დადებითანები. აი, ნამდვილი იდეალისტის მსახური, რომელიც იდეალურ უქუდის კაცობრივად ბედნიერი ვახს. რასაც დაამონებებს ფსიქოლოგურად ქართველი ერისა და ებრაელების დაახლოება. აღდგენილი გაიხსნა: ვაუზარულს იმ ერს, რომელსაც ასეთი ძლიერი და სუფთა თვისება ჰქონია!“

საჭიროდ მივიჩნიეთ, გავაცნოთ და ბააზოვის ამ სტატიის პირველი აბზაციც, რომელშიც გამხელლია მისი დაწერის მიზეზი.

„იკურთხოს, უფალო, სახელი შენი, რამეთუ დიდა განგება შენი!“

- ასე ამოიხატა ჩემმა გულმა, როცა ორი უბედურება ერთად გავიგე, ახლანდელი მგზავრობის დროს. კ. ნიუ-იორკში გარდაიცვალა გზარელთა საყვარელი მწერალი შოლომ ალექსი და რაბინოფი. ამავე დროს გარდაიცვალა ქართველი ერის საყვარელი მგოსანი იროდოლე ევდომვილი“.

აღნიშნავს რა შოლომ ალექსიმის გამოჩენულ სიყვარულს საქართველოსადმი, და ბააზოვი გვამცნობს, რომ მან ვერ შეასრულა თავისი დიდი ნაწილი - ჩამოსულიყო საქართველოში და შეესწავლა ქართული ენა - რადგან იგი ავად შეიქნა და ექიმების რჩევით იტალიაში გადასახლდა, სადაც ბევრი იტანჯა და ბოლოს ნიუ-იორკში გარდაიცვალა სწორედ იმ დღეს, როცა ქართველი იროდოლე გარდაიცვალა... ნი! დიდა იროდოლისი სიკვდილი. დიდა შოლომის სიკვდილიც! ჩვენ ვინდებოდა შოლომის მართლაც სტუმრობოდა საქართველოს, უფრო გაცივნი ქართველი ერის ადამიანობა, დიდი სული და მისი სიხარულს ფსიქოლოგია და ეცნობებოდა ეგროპა-ამერიკისათვის, რომ არსებობს ერთი პატარა ერი საქართველოს მთებს შორის, რომელსაც მჭიდროდ უჭირავს ხელში დროსა კაცთმოყვარეობის იდეალებს“.

გამოხატავს რა ი. ევდომვილის უფროდ დაკარგვით გამოწვეულ დიდ მუხარებულ და, ბააზოვი უღრმესი მადლობით მოიხსენიებს მგოსნის ღვაწლს ებრაელებისადმი. იგი წერს: „... ევდომვილი არის ტანჯული ხალხის მოყვარე, მასზე დარდობს, მასზე ტროის და მისთვის ნუგების ძებნაში... როცა კითხულობ მის ლექსებს „ისმინე, ერი ისრაელისა“ ან „ტროისის ისრაელისა“, ისე ჰგონებოდა, თითქოს ფურცლები იროდოლისის გრძელეით იყოს დაშალა. ჰკვირობო, იცვება და ამბობ: რამ წაიყვანა ქართველი იროდოლე მორელ იერუსალიმში?“

და ბააზოვის იმავე წერილში ყურადღებას იპყრობს შემდეგი გამოთქმა: „მე ბევრგან ვიქვი და სიძარბოვაც ასეთ: თუ ვუყურებთ, რომ ქართველი დეპუტატებში მდარდა იცვება დამარჯობი ერების საკითხის სათანაბროში, მხოლოდ ქართული ფსიქოლოგიით აიხსნება ეს და არა რომელიმე პროგრამის მიხედვით.“

ავიღოთ მაგალითი: თბილისში თავდადა დაეთიმა ნიფარაქიმ დიდი საინტერესო მოვლენა დაატრიოდა. გაბეჭდილ შეიტანა საეროთა თათბირზე ებრაელების საკითხი. თავის მხრივ მხურვალე კულეით წარმოთქვა სიტყვები, რომლის გავლენითაც პატივცემულმა კულეამ საკითხი ჩვენს სასარგებლოდ მიიღო.“

რა გამოიხატურება ჰპოვა ამ ფაქტზე ებრაელთა შორის?

გახუტ „საშობლო“ 1916 წლის 28 მაისის ნომერში დასტამბული კორესპონდენციით, რომელსაც ხელს აწერს სასულიერო მმართველობის თავმჯდომარე **გიორგი შიშხილაშვილი** შემდეგს აუწყებდა მკითხველს:

„საკეისისი ერობის შემოღების გამო დიდად სასიამოვნო ამბავი მოხდა 21 მაისს და ონში პატივცემული მოღვაწის, რაბინის და ბააზოვის შეთავაზებით. 400-მდე ებრაელმა მოიყარა თავი დიდ სალოცავში. გადაიხდა ლოცვა რაბინის... ქართველი ერის აღდგენისა და ამაღლებისათვის.“

შემდეგ წარმოსთქვა დიდი თავისებური მგრძობიარე სიტყვა. უღრმესი მადლობა გამოხატავდა ქართველი ერს და დაამტკიცა ისტორიულად, რომ ქართველობას ყოველთვის კაცთმოყვარეობის დრომა ეჭირა ხელში და ამ დროსის ქვემ ჩვენი ერიც იყო შევარდებული და ქართველი იყვნენ დღემდის ჩვენი ერის მფარველები და დღესაც აიონ... თუცა საეროთა კრებაზე, - ვახანგორ რაბინმა, - ჩვენი წარმომადგენელი არ ყოფილა და ჩვენი ხმა იქ არ გაიხსნა, მაინც ქართველმა გზმა არ დაგვიტყვნა და მოითხოვა ჩვენი უფლება. საზღვარი არ ჰქონდა ხალხის ძახლს: „ვაუზარულს ჩვენს საყვარელ მომე ქართველებს, სიცოცხლე მათ და ბედნიერება!“ მ-მა ბააზოვმა შემდეგი სიტყვებით დაამთავრა თავისი სიტყვა: „უფალო, მოგვასწარა საქართველობის აყვავება, ქართველი ერის ბედნიერება და მაშინ ჩვენც ბედნიერების ვინებშით მშენობა - მიმართა მან ხალხს, - ხელნათრული უნდა წაიღეთ ქართველი ერთან ერთად საშობლო საქართველოს ასაყვავებლად და სწორედ ამით უნდა გადავიხადოთ ვალი.“

**
ვიმედოვნებთ, ზემოთქმული კომენტარს არ საჭიროებს.

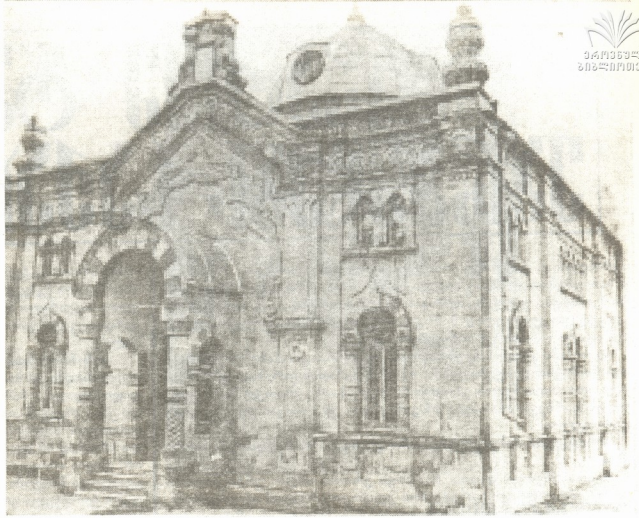
● ღვთისმშობლის წილხვდომილ ქართველთა ღვაწლზე იერუსალიმსა და მთელ პალესტინაში დაღადაებს უძველესი ქართული წერილობითი თუ ნივთიერი წყაროები.

სამი მსოფლიო რელიგიის კერა გულის სიღრმეში ინახავს ქართველური ტომების განშტოებათა კვალს. ძველადმოსავლურ ხანაში ჩვენი შორეული წინაპრების ვრცელ ტერიტორიაზე ბინადრობასა და მიგრაციას ასახულებენ სხვადასხვა ქვეყნის გამოჩენილი ორიენტალისტები.

ქართველურ ტომთა შთამომავლები უნდა ყოფილიყვნენ ის „ჰურიანი“, რომელიც ნაწილი ძვ. წ.-ის VI ს-ში მცხეთას დასახლდა. ისინი ესწრაფვოდნენ, ვაკლენა მოეხდინათ სხვა სარწმუნოების აღმსარებელ თანამომხებებზე. შემდეგ მათ შეემატნენ პალესტინიდან მოსული ქრისტიანები, რომლებიც წინასწარმეტყველებდნენ იბერიაში ქრისტიანობის გამარჯვებას.

სახელწოდებანი: ბეთანია, ბეთლემი, სიონი და სხვა, მოწმობენ ქართული ეკლესიის იერუსალიმურ წარმოშობას. იბერიაში მოსული პირველი მისიონერებიც ქრისტიანობის უძველესი პალესტინური აღმსრულებლები იყვნენ. ახალი სარწმუნოების განმტკიცებას ჩვენში ხელი შეუწყო კაბადოკიელ ქართველურ ტომთაგან გამოსულ მოღვაწეთა თავგანწირვამ, განმანათლებლობის მაძალამა კულტურამ. მოგვიანებით, ქრისტიანობა ჩვენში ბერძნული ტრადიციით დამკვიდრდა, რაც გამოწვეული იყო ქართველთა იმდროინდელი ორიენტაციით.

ახალი სახელმწიფო სარწმუნოების პალესტინური წარმოშობის გადმოცემები აღბეჭდილია ქართულ საისტორიო წყაროებში („მოქცევაჲ ქართლისაჲ“, საქართველოეჲ ქრისტიანობის გავრცელება-დამკვიდრების ამსახველ თქმულებებში, ბაგრატიონთა საგვარტომო ისტორიაში. ამასვე მიუთითებს ქართული ეკ-



ლესიის წმიდა ნაწილები (უფლისკვართი, ლურსმანი, ფერკთა ფიცარი და ა. შ.), აგრეთვე საქართველოს ღვთისმშობლის წილხვდომილობა, პირველ მოციქულთა მოღვაწეობა ჩვენში და სხვ.

ოფიციალურ სარწმუნოებად გამოცხადებამდე ალექსის ქვეყნის ადგილთა მომლოცველები ქართველი ქრისტიანები იყვნენ. იმთავითვე განპირობებული ჩანს წმიდა მიწის ცენტრში ღვთისმშობლის წილხვდომილ ქართველთათვის გამორჩეულ ადგილთა მოპოვება, პრესტიჟული მდგომარეობის შექმნა.

ამ მხრივ განსაკუთრებული მნიშვნელობისაა პირველ ქრისტიან ქართველ მეფეთა ნაყოფიერი აღმშენებლობითი მოღვაწეობა ვრცელ წმიდა მიწაზე, კერძოდ, იერუსალიმში, რაც მიუთითებს მაშინდელი საქართველოს პოლიტიკურ სიძლიერეზე და ქართული კულტურის დაწინაურებაზე.

კაცობრიობის გარიჟრაჟიდან მოკიდებული ადამიანთა საცხოვრებლად შერჩეული პირველსამკვიდრებელი ვიწროები მთელ სამყაროში მარადიული ზრუნვით გამორჩეულ წმიდა ადგილებად, სალოცავებად, ჭალაქების საფუძვლად (ბურგი, კასტილიო, კრემ-

ნაიდა თუ ასლად

ლი, თეფე, დედაციხე) იქცა. ალექსის ქვეყნის უძველესი საცხოვრებლებიდან უწმიდესი სახელი დამკვიდრა გოლგოთამ. შაკსიორის წამების ადგილსა და საფლავს უდიდესი მნიშვნელობა ენიჭებოდა.

ბაგრატიონთა ახალი სამეფო დინასტიის დღმა მოღვაწემ ბაგრატმა 1050 წელს მტკიცედ დაისაკუთრა წინაპართაგან არდრ ნაქონი გოლგოთის მნიშვნელოვანი ნაწილები.

ქართველებს ეპყრათ წმიდა საფლავის გასაღები, რაც წყაროებში ხშირად სიმბოლურად „იერუსალიმის კლიტელ“ მოიხსენიება.

უცხოელი მორწმუნენი სხვადასხვა დროს ხშირად აღნიშნავდნენ ქართველთა პრესტიჟულ მდგომარეობას:

„წმიდა საფლავის ეკლესიაში, საფლავში, სადაც სამი ჯვარი აღმოჩნდა, ოცდაცხრა საფეხური ეშვება დაბლა და ძირში დგას დი-



დი სვეტი, საიდანაც მუდმივი ცვარი მოჰონავს. წმიდა საკურთხეველი იქ იბერიელებს ეკუთვნის. მათია კიდევ ათი საფეხური დაბლა საკურთხეველიც;

„ქართველები ასრულებენ წირვას ვოლგითის მთაზე, სადაც ქრისტე ჯვარს აცვეს და სადაც ადამის თავის ქალა ძევს...“

ადრევე შეიკრა ქართველთა თემი იერუსალიმს. ქრისტეანობის ადრეულ საუკუნეებშივე იერუსალიმში მეთაურად ეპისკოპოსი ჰყავდათ.

ჯვრის მონასტერს ქართველთა უმაღლესი საერო ხელისუფალის პოლიტიკური და ეკონომიკური მხარდაჭერით აშენებდა შავშეთელი პროზოორე. შემთხვევით არ აურჩევიათ მისთვის იაფი

ღვთისმოსავი ქართველი ბერები თვითონ მუშაობენ თავიანთ მინდვრებსა და ზვრებში, ყველა უცხოელს იღებენ და ეხმარებიან“.

წინაპართა სამეურნეო ყოფის კულტურის შესაცნობად კმარა დეკანოზ პეტრე კონჭიშვილის აღწერილი ქართველთა სოფლის მალხას გახსენება და ზოგადი მითითება იმაზე, თუ როგორ ანცივიფრებდა ქართველთაგან ნალოლიაკები ვრცელი ზვრები ბიზანტიელ იმპერატორებს, არაბ ამირებს, ევროპელ ჯვაროსნებს და ა. შ.

კარგად მოვილილი იყო ქალაქის აღმოსავლეთით დამასკოს კარიბჭის გაღაღმა, აგრიაპას ველზე.

ოღინდელი ძლიერი სამშობლოს რესტავრაციისათვის და ზოგჯერ დროებით წარმატებებს აღწევდნენ. მაშინ არა მარტო ქართლის, კახეთისა და იმერეთის მეფეები, არამედ დაღან-გურიცნი და სხვები, თავს ევლიშობდნენ, ამკობდნენ, ამკვიდრებდნენ იერუსალიმის კულტურისა და სარწმუნოების კერებს.

არა მარტო საქართველოში, არამედ უცხოეთში (მაგ. რუსეთში) მყოფი ქართველი მოღვაწენი უხვ სარჩო-საბადებლებს წყალობდნენ უფლის საფლავის, ჯვრისა და სხვა მონასტერში ფეხმოუცვლელად მდგარ დიდებულ მამულიშვილებს.

მსახვრალმა დრომ, მტრებმა მთლიანად ვერ გაანადგურეს იერუსალიმზე ქართველ მეფეთა, მთავართა, პატრიარქთა, ეპისკოპოსთა, უჩინო თუ ჩინოსანთა ზრუნვის დამადასტურებელი მრავალი ანდრძ-მოსახსენებლები, წყალობის, მგზავრობის თუ სხვა სიკვლები, წერილები, ქვებზე ამოჭრილი თუ ამოკარული წარწერები, დაკითხვის ოქმები, სამეურნეო აღწერები და ვრცელი ანგარიშები, ზატები, საეკლესიო მდიდარი ინვენტარი, უძვირფასესი სალიტერატურო, სამეცნიერო ძეგლები.

ჩვენამდე საკვირველად მოღწეულ ამ საინტერესო და მრავალფეროვანი მასალის გულდასმით გამოკვლევა უფრო ნაილად წარმოაჩინეს მსოფლიოს ერთ-ერთ უძველეს ქალაქ იერუსალიმში ქართველთა ოღინდელ ნაყოფიერ მოღვაწეობას, სხვადასხვა ერის შევილებთან სამშობლოს საერთო დიდებულ, მათ საამაყო თანამშრომლობას, და სტიმულს გვაძლევს დამოუკიდებელი საქართველოს ღირსეული ურთიერთობის განვითარებისათვის მსოფლიოს ქვეყნებთან.

ვრიდონ სისარულიძე,
ისტორიის მეცნიერებათა დოქტორი.

ქალაქის მუნიციპალიტეტი

გზა, საკუთრივ ქალაქ იერუსალიმსა და მისი ვრცელი მეცხოცნებელი გარეუბნების შესაყარი, გზაჯვარდინი. ეს გრანდიოზული სიმაგრე და ტაძარი აერთიანებდა ქალაქსა და მის შემოგარენში მცხოვრებ ქართველებს. მასში 345 სენია და 12 სამლოცველოა. თვით ქალაქში ქართველები სხვადასხვა ქუჩებზე ცხოვრობდნენ. „მოთავარ ქუჩაზე, ქალაქის ბოლოს, სამ საფეხურს ჩაყვავართ დაბლა. აქ არის პრეტორიუმი. ეს ადგილი ეკუთვნის იბერიელებს და იქ მათი წირვა სრულდება“.

მოგზაურები ასევე ავვიწერენ ქართველ მამათა და დედათა ქალაქში ათეულობით არსებულ მონასტრებს.

გარეუბნებში თვალს იტაცებდა ქართველთა გამორჩეული ცხოვრება-მოღვაწეობა.

„იერუსალიმის გარეთ არის ადგილი, სახელად კალიონი. აქ ქართული მონასტერი დგას.

არსებული ქართველთა სასაფლაო.

გაერთიანებული საქართველოს ხელისუფლებამ იერუსალიმის ეპარქიაში საერო წარმომადგენლობაც ადრევე დააწესა. მსოფლიოს მრავალ სახელმწიფოსთან კავშირისა და ნაყოფიერი თანამშრომლობისათვის დიდი იყო ქართველ მონარქთა ავტორიტეტის ძალა.

ძნელბედობის გამო ქართველ მეფეებს ხელახლა ასაშენებელი შეექმნათ მრავალი კერა წმიდა ქალაქსა და მის გარეუბნებში. 1305 წლის აქციის შემდეგ დავით VIII-ემ ჯვარი „კვლავ ააგო“.

საბედნიეროდ, არც აქ გამოლეულა მეთრედ ამშენებელი, „ახლად შემკაზმავი“ ქართველი მოღვაწენი.

სამეფო-სამთავროებად დაქუცმაცებული საქართველოს გამოჩენილი საერო თუ სასულიერო პირნი მედგრად იბრძოდნენ



საერთაშორისო მიმომხილველი აბონ ციციავილი ძირძველი ქუთაისელია. აქ დაამთავრა ვაჟთა პირველი საშუალო სკოლა და პედაგოგიური ინსტიტუტი. 35 წელიწადია დედაქალაქში ცხოვრობს და მოღვაწეობს, აქედან 30 წელიწადი საქართველოს ტელე-რადიო კომიტეტის საერთაშორისო მიმომხილველი გახლდათ. ქუთაისის იუბილეს, ბა-

ტონი აბონი ქუთათურებთან ერთად ზეიმობდა, შემდეგ თავისი ყოფილი კოლეგისა და მეგობრის, ჩვენი რედაქტორის მოსახალხოებლად რედაქციაშიც გვესტუმრა. ინტერვიუზე კი დივიცილით, მაგრამ როგორი საუბარი გამოვიკვირდა, თავად განსაჯეთ.

- ეს არ იქნება ჩვეულებრივი ინტერვიუ. შევიახმნდეთ? - გვეუბნება.
- როგორც საჭიროდ ჩათვლით, ბატონო აბონ, მაგრამ როგორ შეიძლება დღეს, საქართველოში საპროზიდენტო და საპარლამენტო არჩევნების წინ, არ დავინტერესოთ თქვენეული პროვოზიზი - ვინ გახდება პრეზიდენტი?
- აჰ, აჰ, აჰ, ეგ არ იყოს. ავი შევთანხმდით? ან ეს რა კითხვაა?! დამწყებ

ფურნალისტსაც არ ევატიება! აქ რა პროვოზია საჭირო - ედუარდ მეჯარე დანძე. საპრეზიდენტო არჩევნების ბედი განაპყვეტილია...

- მოგწონთ ლარი? დოლარის ასოციაციას ხომ არ ინევეს?
- შესახებდავ კარგია. ჯობითაც მსუბუქად ისტარეული. დასახარჯათ როგორი იქნება, ესაა მთავარი. ეს კი ცოტა მოგვიანებით მეცოდინება. ისე დოლარის ასოციაციას ნამდვილად ინევეს...
- როგორი აზრის ბრძანდებით ასე მოჭარბებულ უნივერსიტეტებზე. რამდენადაც ჩემთვის ცნობილია, ბევრგან მიხვეულიც ყოფილიან და ლეციციავისაც კითხულობთ.
- თუ ღმერთი გნამთ, ამ ხალხს წუ

● ცოცხა გამხეილი სოჯოსი, ამბობენ. როდესაც მე, სპორტულ სამყაროსა და საიდუმლოებისაგან საკმაოდ შორს მყოფმა ადამიანმა, გამოვიჩინე ერთობა გაბედული ინიციაცივა და ცნობილ სპორტულ კომენტატორ ჯამლეთ ხუხუშვილზე წერილის დანერა დავიფილე, მასთან შეხვედრამდე მომავალი სტატიის სულისკვეთება და მიმართულება ჩემს წარმოსახვაში ჩემსავე სუბიექტური შეხედულებით წინასწარ მოეხაზე. მტკიცედ ამამდა, რომ მერე წერილიც სწორედ ამნაირ კარგაზე აიგებოდა.

სპორტული კომენტატორი! - ღმერთი იყო, ჩემს წარმოდგენაში რა რომანტიკული ბურუსით იყო დამხვენიებული ეს პროფესია: სულ ცისფერ ეკრანზე ტრიალი, შეხვედრები სპორტის გრანდებთან, შენს ყოველ სიტყვასა და შეფასებაზე ყურდაცეკვიტილი მილიონობით მაყურებელი და მსმენელი, როცა ზაურობები მსოფლიოს მასშტაბით... შენთვის, როგორც სპორტკომენტატორისათვის ყველაფერი წინასწარვა გათვალისწინებული და დაჯავშნული: მატარებლის კუბე, თვითმფრინავის ბილეთი, აკბინა სპორტულ მოედანზე, სასტუმრო... შენ? შენ კი მარტო ისღა დაგჩრქია, სამოთხის ჩიტივით ლალად იფრინო და უზრუნველად დატკბე იმ ნექტარით, რომელიც, როგორც ათასობით საქმეში ჩაურევად ადამიანს გვეგონია, ამ პროფესიიდან თაფლივით მონვეთავს! მაგრამ ნაოქვია: კაცი ბჭობად, ღმერთი იცინოდა. ეს მეც ვადამუნდა, როცა ჯამლეთ ხუხუშვილს სპორტსასახლემი შეეხვდი.

სანამ უშუალოდ ჩვენს საქმეს შევუდგებოდით, სხვადასხვა აუცილებლობის გამო ჩემს თავიწლი კინოკადრების სინსრაფით გაეღწა ამ კაცის ყოველდღიური მუსუაობის სულ მცირე ნაწყვეტმა: სასწრაფო სატელეფონო ზარები და ათასგვარ საკითხსა და საჭირო

ბოროტო პრობლემებზე შეთანხმება, წაირ-წაირი მიმხელებ-მომხელები, ოფლში მცურავი კალათბურთელების წვრთნა, მათი კითხვების, მოსაზრებებისა და პრეტენზიების მოსმენა, თანამშრომლებთან ფინანსური თუ სამეურნეო საკითხების გზადაგზა მოვალეობაგადაწყება, უკვე უცხოეთში მიმფრინავ მოჭიდავეებთან თუ ფეხბურთელებთან გამოთვლილ ნუთებში დაგვემძიო შეხვედრები, მათთან ინტერვიუ და ფირზე აღბეჭდვა, მანამდე გადაღებული სულ სხვა სიუჟეტების მონტაჟი და ტელევიზიაში ვაგზავნა, კინემატორებთან, თანამშენებებთან, ხელკუთხებთან, ნორჩ კალათბურთელთა მშობლებთან, თუ საქმის ჩაუხედად ადამიანებთან ბაჟი, ჩაჩინი, კამათი, დარიგება, ხვეწნა, შეგონება...

და პირადად ჩემთვის ამ მეტისმეტად გულისშემანუხებელ პროცესში საშუალება მომიცა, დაახლოებით მაინც განმეჭვრიტა, თუ რა დატვირთული, პირდაპირ არაქცედიამეცხელი რეჟიმით უცხოვრია და უმუშაია ამ კაცს.

და ჩემი მომავალი წერილის წინასწარ, მაინცდამაინც რომანტიკულ ქარგაზე აკვიტებულნი სიუჟეტის სულღმერთი თანატოლებია აი, სწორედ იმ უქცარი კონსტოს ახელის ნუთებში ხუხუშვილსად დამეგნრა. და ამ ნაწარგულში მოყოლილს, ალბათ, ისეთი იმედაცარუებული და გაოგნებული გამომეტყველება მქონდა, რომ ბატონმა ჯამლეთმა, ბოლოს, როგორც კი მიანესტრა-მიანესტრავა სასწრაფო საქმეები და ჩემთვისაც მოიცალა, თავადაც გვარიანად გადაქცეულმა, აქეთ დამიწყო მზრუნველობა.

- რადაც დადლილი მეჩვენებთ! დღეს თუ არ შეგიძლიათ, მაშინ ხვალ... არა, არა, ხვალ არ მეცლებოთ... ზეგ? ზეგაც... იქნებ მომავალ ხუთშაბათს...

- არა, არა! - ხელეტი გაუასასევა, - ეს ის... ახლავად დავიწყოთ!..



ჯამლეთმა თბილისის 39-ე საშუალო სკოლის დამთავრების შემდეგ დაამთავრა მანქანათმშენებლობის ტექნიკუმი, მერე სასოფლო-სამეურნეო ინსტიტუტის მექანიზაციის ფაკულტეტი, თბილისის უნივერსიტეტის ჟურნალისტიკის ფაკულტეტის არასრული ურსისა და კალათბურთის მწვრთნელთა კივის აკადემია.

სპორტი ბავშვობიდანვე იტაცებდა. როგორც თვითონ იხსენებს, თითქმის ყველა სახეობაში ვარჯიშობდა. თამაშობდა ფეხბურთს, ქალაქის ჩემპიონი იყო თავისუფალ ჭიდაობაში, სსრკ-ში ჩემპიონობა მოიპოვა ხელბურთში სტუდენტთა შორის. ხელბურთმა სერიოზულად გაიტაცა და მალე თბილისის მაშინდელი „პურვეესტრიკის“ შემადგენლობაშიც მოხდა. იგი მალე აღიარეს, როგორც სახელგანთქმული ხელბურთელის - ლერი კარტოზიას ღირსეული მემკვიდრე, რადგან ჯამლეთიც მარცხენა ფრთაზე თამაშობდა.

ინ ციცი, როგორ და საით წარიმართებოდა მისი სპორტული კარიერა, რამ არა ერთი უსამართლო ინციდენტი: „პურვეესტრიკში“ ყოფნისას ერთ-ერთ ნამყვან მოთამაშესთან კონფლიქტი მოუვიდა. პრეტენსტის წინადად სასუდენტო დატოვა გუნდი და აქტიურ კომენტატორობას მიჰყ ხელი.

ეს მისთვის ნაცნობი და საყვარელი



გადამკიდებთ. ცოტა ფულს მაძლევენ და ეს კარგია...

- ამ ათიოდე წლის წინათ ქუთაისში საქართველოს ტელერადიოს დღეები რომ ჩატარდა, შესხვილის სახელობის თეატრში საზოგადოებასთან შეხვედრისას ტელერადიო კომიტეტის ინფორმაციამ თავმჯდომარემ, ბატონმა ნუგზარ ფოფხაძემ წარმოგვიდგინათ, როგორც მისი და რეიგანის რისხვა. მე რას დავაკლებ, აბონის რეიგანსაც კი უშინაო.

- ბატონ ნუგზარზე ნურაფერს მათქმევინებთ - ხომ იცით, რა ფონდის თავმჯდომარეა და კაცს, რომელსაც 6 მილიონი კუბონი მაქვს ხელვასი, ასეთი მდიდარი კაცის განრისხება კარგვ არაფერს მიქადის. რაც შეეხება რეიგანს, და დამავიწყება... ჩემი და რეიგანის ურთიერთობას. ერთხელაც დამაბრალეს,

თითქოს მეთქვას: რეიგანს დავიწყნა ქართული ანდაზა, რაც მოგვია დავითაო, ვველა შენი თავითაო.

- საიდან უნდა სცოდნოდა? თურმე რეიგანის მუღლუე წენსი, ქართველი წარმომავლობის კი არა, ქართველი ყოფილა...

- როგორ შეხვდით ამ ანეკდოტს?

- როგორც საერთოდ ხედავინა. ვიცნე. ანეკდოტი ჩვეულებრივი პიროვნების ირგვლივ ხომ არ იქნება.

- ანეკდოტით პიროვნებისადმი ხალხის დამოკიდებულებაც ჩანს - სიყვარული თუ...

- რა თქმა უნდა.

- თურმე, თქვენ მანქანაც დაგვახებიათ. ავტოკატასტროფაში მოყოლილხართ.

- არა, საიდან მოიტანეთ?

- ამერიკის ხმამ გადმოსცა. ამის შე-

სახებ იქაც გაუვიათ და ჩვენ ვერ ვიტყვობდით? შემინებულ რეიგანს განცხადება გაუკეთებია - გადაცემა აბონს, აქ ჩემი ხელი არ ურეგვია.

- გამახსენდა. კი, კი, ასე იყო...

- ექსაფიცილი ხართ ქუთაისის სახეიმიო მწიგნობარი?

- დიდებული ვახლდით. განსაკუთრებით სამხედრო ალლუმმა მომზილა. უნდა მტერმაც გაიგოს და მოქუთაისც ჩვენთან უშნო და ულაზათო ხუმრობა არ შეიძლება, გამგონმა გაიგოს და დამახსოვროს.

ეს თქვა კაცმა, რომლის ხსენებისას ერთ დროს რეიგანს „აქანკალადაც“ და მტერი თუ ამას გაიგებს, ვითომ არ დაიმახსოვრებს?..

ესაუბრა ნუნუ მაჩაბაძე.

გაზ. „ქუთაისი“ 1995. 3 ოქტომბერი.



სფერო იყო: ჯერ კიდევ 1964 წლიდან სისტემატურად ამზადებდა რადიოსიუჟეტებს სპორტულ თემებზე...

წლები შეუმჩნეველად მიჰქრია. ცოდნა და გამოცდილება თანდათან მატულობს და გროვდება. ხუხაშვილი ამჟამად არის საქართველოს ტელერადიოს სპორტული კომენტატორი, საქართველოს ეროვნული ნაკრების უფროსი კალათბურთში, საქართველოს „მაქაბის“ რესპუბლიკური საზოგადოების ვიცე-პრეზიდენტი, პროფესიულ კალათბურთელთა გუნდის „მაქაბის“ პრეზიდენტი.

კალათბურთის სიყვარული, ეტყობა, სისხლში აქვთ ხუხაშვილებს. ჯამლეთის 29 წლის ვაჟი მიმიკო 21 წელია, რაც კალათბურთის მისდევს. ამჟამად იგი „მაქაბის“ კაპიტანი და მოთამაშე-მწვრთნელია. აგრეთვე ცნობილი კალათბურთელი იყო ჯამლეთის ძმისწული ვაჟი ხუხაშვილი, რომელც სსრკ ოცნისორთა ნაკრებშიც გამოდიოდა. სამწუხაროდ,

მას არ დასცალდა - 1995 წელს მოულოდნელად გარდაიცვალა...

„მაქაბის“ კლუბთან არსებობს ნორჩ კალათბურთელთა ჯგუფებიც. მათთან მუშაობას განსაკუთრებულ ცოდნასა და სითბოს აქსოვს ჯამლეთი. ეს არც არის გასაკვირი: თავის დროზე სწორედ მან შეასწავლა კალათბურთის ანაბანა და საიდუმლოებანი დღესდღეობით საყოველთაოდ ცნობილ მოთამაშეებს - ვლადიმერ სტეფანიას, ვლადიმერ ბეჟანაშვილს, ვალერი კილაძეს, ირაკლი მაისურაძეს, ნუგზარ კიკლაშვილს, ნაკრების ყოფილ წევრს ირაკლი ბაქრაძეს, რომელიც ამჟამად აშშ-ერთ-ერთ სამოყვარულო გუნდში თამაშობს.

პირდაპირ ვაკვირვებასა და თანადრობობას ინვესტ ხალხის საყვარელი კომენტატორის გადატვირთული დღის რეჟიმში: დილაადრიან გამოსული, შინ, როგორც წესი, დამის თორმეტ საათამდე ველარ ახერხებს დაბრუნებას! მცირე ხნით დაკვირვებაც საკმარის-

სი გამოდგა, რომ თვალი ამხელოდა: ამნაირ დატვირთვას ვერა კაცი ვერ გაუძლებდა წლითწლიობით, რომ არა საქმის ფანატიკური სიყვარული, შინაგანი მონესრიგებულობა, მუშაობის მაღალი კულტურა, გარემოებათა წყალობით ნაკარნახევი განრიგის განუხრელი დაცვა. შეიძლება გადაუჭარბებულად ითქვას, რომ ჯამლეთის ფაქტიურად მკაცრი სამხედრო რეჟიმის მსგავსი ცხოვრება აქვს, როცა წინასწარ არის გათვლილი და დაგეგმილი ყოველი თვე, კვირა, დღე, საათი, წუთები... არა და, კომენტატორის, მწვრთნელის, გუნდის უფროსის, პრეზიდენტის, ვიცე-პრეზიდენტისა და ოჯახისათვის საქმიანობის ხასიათი სულ პანაი დაუდევრობას, სიზარმაცეს, დღემღებულობას თუ ყალბ „მშაბიჭურ“ გადახვევებს (რასაც არაერთი ტალანტი გაულოთებია თუ დაუსამარებია) ვერ მოითმენს...

როგორც ვთქვი, კომენტატორობა თავიდან ბოლომდე ერთი დაუსრულებელი და შესასური რომანტიკა მეგონა. მაგრამ ჯამლეთ ხუხაშვილის საქმიანობისთვის ერთი დღით თვალის გადავლება ამ დამარწმუნა, რომ ამ ჯერ ძალიან მძიმე, ყოველწლიური და თვეწ წარმოდგინებით, ხშირად პროზაული ჯადა მეფობს. რომანტიკა კი სულ ბოლოს მოდი, როგორც ამ მძიმე, დაუღალავი და უანგარო შრომის ჯილდო და საზღაური. და თუ შინაგანად მოწესრიგებული და ამალღებულო არა ხარ, შესაძლოა ეს რომანტიკა ვეღარც კი შეამჩნიო.

ეტყობა, ჯამლეთ ხუხაშვილმა ორივეს - მძიმე შრომისა და მისი რომანტიკის ყადრი იცის.

ალექსანდრე ივრისპირალი

სურათზე: საქართველოს პრეზიდენტი ედუარდ შევარდნაძე ღირსების ორდენს გადასცემს ჯამლეთ ხუხაშვილს.

ჩვენ სომ ერთმანეთ კალთან ბაიყვარს!

ლხინში თითოეულის ნიჭისა და უნარის გამოვლენისადმი ხელშეწყობა, ქალთა შემოქმედებითი და ინტელექტუალური პოტენციალის რეალიზაცია, ებრაული კულტურისა და ტრადიციების გაღრმავება - აი, რა იყო ამ ორგანიზაციის დაარსების ძირითადი მიზანი.

ებრაული თემისა და საქართველოს საკეთილდღეოდ ორგანიზაცია ნაყოფიერად თანამშრომლობს საქართველოს ქალთა და სხვა ორგანიზაციებთან, მუშაობს ურთიერთკავშირების განვითარებაზე კავკასიის რეგიონის და საზღვარგარეთის ქვეყნების ქალთა ორგანიზაციებთან, ისრაელისა და მსოფლიოს ებრაელობასთან, აგრეთვე უცხოელ თანამემამულეებთან.

ორგანიზაციას აქვს ფართომასშტაბიანი პროგრამა, რომელსაც ეტაპობრივად ახორციელებს. თითქმის წლიდანდია, წარმატებით ფუნქციონირებს პროექტები: „ოჯახური კლუბი“, „ქალთა კლუბი“, „ებრაული და ინგლისური ენების შემსწავლელი კურსები“, საინფორმაციო ცენტრი - „ათეკა“, „ბავშვთა და ახალგაზრდობის საექლემოეზო პროგრამა“ და სხვა.

განსაკუთრებით ნაყოფიერ საქმიანობას ეწევა პრესსტუდია „ათეკა“, რომლის პრეზენტაცია 24 მაისს შედგა აქ სასაბურთო ინვესტიცია სხვადასხვა დარგის ცნობილ პროექტებზე. მათ საუბრები ამა თუ იმ პრობლემაზე პერიოდულად შეუდგება პრესას მარინე სოლომონიშვილის მიერ.

ამჟამად ქ-ნი **მარინა სოლომონიშვილი** გვთავაზობს ჩვენი სახელოვნო მსახიობის **მთარ მღვიმინაძეს** სხვა საუბარს, რომელიც ქართველთა და ებრაელობა ოცდაოცს საუკუნოვან ოუბილეს ეხება:

- მე იმ ქვეყნის შიშლი ვარ, სადაც 26 საუკუნეა მისი მემკვიდრეები ბაზილი და თაკვი შეაფარა. ამ ხალხის მიმართ დამოკიდებულება თავისთავად, ბუნებრივად ჩამოყალიბდა, რადგან ისინი საქართველოს განუყოფელ ნაწილად მიგაჩნდა მუდამ. ჩემს ცნობიერებაში ებრაელი ხალხი ჩამოყალიბდა როგორც იობის მოთმინების მქონე, ჭირთამთმენი, არაჩვეულებრივი რწმენისა და ერთგულების სიმბოლო. ღრმად მწამს, რომ სწორედ ამ თვისებებმა განაპირობა მისი, როგორც ერის გადარჩენა.

ქართველ-ებრაულ თანარსებობაში საქართველოს მინაზე სერიოზული სიძნელე არასოდეს შექმნილა. ამ ხალხებმა როგორც ისე განიანოღეს, რომ არცერთ მხარეს მეორის მიმართ შურის ნაბაძალი არ დარჩენია, პირიქით, ასე მეტოქე, კარგად ვავსებდი ერთმანეთს. ერთი კი, ვალბე-მიცემობას ზერევედ, ზემოდან უყურებდით. დარწმუნებულ ვიყავით, ვაჭრობა ჩვენი საქმე არ იყო. კაპიკის მშვიდნელი ქართველი მილიონის პატრონი მხრით იქცეოდა. ზოგი რამ კი ვისწავლეთ ამ მიზეთ, მაგრამ უთუოდ მეტი უნდა გვესწავლა ებრაელებისგან. საქართველოს მინაზე სხვა ერების ხალხიც ცხოვრობდა და ცხოვრობს, ეს ქართველთა ბუ-

ნებიდან გამომდინარე და კარგა თუ ცუდი, ვინ იცის. ყოველდღეობაში, თავი მოვკნონდა ამით. ოღონდ დღევანდელი გადასახედიდან აშკარად გამოიკვეთა ებრაელთა კიდევ ერთი უნიკერსალური თვისება - საქართველოში 26 საუკუნის ცხოვრების მანძილზე მათ არასოდეს გასჩენიათ სერვილი არცერთი გოჯი მინის მისაკუთრებისა, არასოდეს განუცხადებიათ პრეტენზია მათ ადგილსამყოფელზე. გარდა ამისა, საქართველოს ხომ სამშობლოდ მიიჩნევდნენ და უსაზღვროდ მაღლიერნი იყვნენ ამ მინისა და ქართველებისა. საქართველოში მცხოვრებ არაქართველთა შორის ასეთი გარნობა არავის გამოუჩენია, ზოგი პირიქით, ნაწევრავაზა. ამიტომ არის იგი ერთადერთი საქართველოში, ვისაც თავისი ერის აღმნიშვნელი სიტყვის ნიშ ქართველი უძღვის - „ქართველი ებრაელი“. ღრმად მწამს, რომ ჩვენ ზუგუშად, მეგობრად ებრაელები გვეყოფა.

შემთხვევითი არ არის, რომ ნოდარ დუმბაძე და ჭაბუა ამირეჯიანი თავის დარსონალებს - მიშაიშულასა და მორდოხანს ბრძენ ადამიანებად მოიხარებენ. ბუნებრივია, ყველაზე პრივილეგი ნინგი ხომ ებრაელი შექმნილია.

ჩემთვის ებრაელების ბედის გამოჩენულობა, ის ძნელდებლობები და სატანჯელობა, რაც მათ მრავალი საუკუნის განმავლობაში გამოცადეს. მშვიდ, დაღებულნი ცხოვრობდნენ ამ ერს არასოდეს ჰქონია, მან მტრობაც იცის, მოყვრობაც და უდიდესი ერთგულებაც.

ჩემი ამგვარი დამოკიდებულება იყო ერთ-ერთი მთავარი მიზეზიდან, რომლის გამოც დაუთავადებ რეესიონი დიმიტრი ასტრახანს, მისი სცენარის ნაკითხვის შემდეგ, გადამელო ფილმში „განვედ“. მთავარი იყო ჩემი განსჯების, ჩემი დამოკიდებულების გამომტანგენება და ამ ფილმში ამის საშუალება მომცა.

დღეს მე სიხარულითა და სიამაყით შეგხვდი საოუბრელო თარიღს, ვესალმები და ვუფერები ყველას, ვინც ხელმძღვანელობს სუთთა გულით ცხოვრობს ამ მინა-წყალზე თუ ისრაელში, ვისთანაც, ზემორობა ხომ არაა, 26 საუკუნე ვაკავშირები.

ვიყოთ მუდამ ერთად, ჩვენ ერთმანეთს ვჭირდებით და ვჭირდებით, ჩვენ ხომ ბედმა გადავანა ვერძინეთ, ჩვენ ხომ ერთმანეთი ძალიან ვეყვივარს.



● **ებრაულ ქალთა საერთაშორისო ფონდი** (ეკვასიის გაერთიანება) დღითი მეტ პოპულარული ხდება და სულ უფრო მეტ მოსოფლიოდალ მოსოფლიოდალ ქალბატონებს ეკრებს. იმ უშუალოდის ატმოსფეროს შექმნა, რომელიც აქ სუფევს, პირველ რიგში მისი პრეზიდენტის, ქალბატონ მარინე სოლომონიშვილის დიდი ძალისხმევით შედეგია. იგი მრავალმხრივი შემოქმედითა განსახლებული პრობლემური არაიანობა და პასუხისმგებლობის მაღალი გარნობით.

თბილისის სახელმწიფო სამხატვრო აკადემიისა და მოსკოვის სახსნალო-აღმზრდელითი ნავგობათა ცენტრალური სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტის ასპირანტურის წარჩინებით კურსდამთავრებულნი, ძირითად სამუშაოს პროფესიულ-ფერნაღისტურ მოღვაწეობასაც უთავსებს.

არქიტექტორთა კავშირის წევრი ნაყოფიერ შემოქმედებით მუშაობს ენევა: ავტორია სამეცნიერო-კვლევითი ნაშრომებისა არქიტექტურული დაგეგმარების სფეროში, აგრეთვე არქიტექტურული პროექტების გრაფიკული ნაშუქვრების, ხალხური გამოყენებითი ხელოვნების სხვადასხვა ნიმუშებისა. მისი ნაშუქვრები აღინიშნება მაღალი პროფესიონალიზმით და ორიგინალურობით. გამოქვეყნებული აქვს ასზე მეტი სტატია საქართველოს ებრაული თემის, ქართულ-ებრაული ურთიერთობების, მშვიდმანტი კავკასიის და სხვა საკითხების შესახებ.

მისი მოღვაწეობა ერთა შორის მეგობრობის განვითარების სათელი ნიმუშა. ამაზე მეტყველებს ებრაულ ქალთა საერთაშორისო ფონდის საქმიანობაც. აქ თავმყურელები თავისუფლად, მინაურულად და მეგობრულად მსჯელობენ სხვადასხვა საჭირობებზე საკითხებზე, საზოგადოებრივ თუ ქალთა პირად პრობლემებზე. ცდილობენ, დახმარების ხელი გაუზოდონ შეჭირვებულ ადამიანებს, რაც ასე აუცილებელია დღევანდელ დაძაბულ ყოფიში.

ერთმანეთის გვერდით დგომა, თუ



● ვალიკო, მოიცადე, არ დაკი-
დო ყურმილი, მოდი, ვიმღეროთ...
ვაპ, შენ გენაცვალე". გახსოვთ ეს
ენიზოდი გიორგი დანელიას შესა-
ნიშნავი ფილმიდან „მიმინო“?..

ეს ენიზოდი იმ დროს ამოტიე-
ტიდად მესსიერებში, როცა სურამ-
ში მისი ძველი მცხოვრებელი ჩამო-
ვიდნენ. ჩამოვიდნენ სწორედ ისინი,
აქ რომ თავიანთი ცხოვრების უმე-
ტისი ნაწილი გაატარეს და შემდეგ
ისტორიულ სამშობლოში – ისრაელში
ში გაემგზავრნენ. ამ შეხვედრამ
იღებდა მონანიელობას „მიმინოში“
მთავარი როლის შემსრულებელი
ვახტანგ კიკაბიძეც.

– იცით, – ამბობს ვახტანგი, – ამ
ფილმის შემდეგ ძლიერი სურვილი
გამიჩნდა ისრაელი მენახა, შევხვედ-
როდი საქართველოდან ისრაელში
ასულ ებრაელებს. და აი, ბოლოს და
ბოლოს, სხვედი იქ. არასოდეს დამა-
ინყვებდა, როგორ შემხვდნენ ბენ
კურიონის აეროპორტში.

პირველი შთაბეჭდილება ისეთი
მძაფრი იყო, რომ გონებაზე მხო-
ლოდ სახლში მოვედი. ირგვლივ ყვე-
ლა ქართულად ლაპარაკობდა, ტი-
როდნენ, ხელს გავართმევდნენ,
გვეხვეოდნენ. დღეს სურამში იკვივს
ხვებავთ, მხოლოდ ახლა საქართვე-
ლო ხვდება მათ, ხვდება, როგორც
თავის მშობლიურ, ღვიძლ შვილებს.

მართლაც საოცარი სანახავე
იყო იმ დღეს სურამში. ასეთი ხალ-
ხმრავლობა არასდროს ყოფილა, –
ამტკიცებდნენ ქალაქის ძველი
მცხოვრებლები. უამრავი ხალხი ჩა-
მოვიდა თბილისიდან და ქუთაისი-
დან, გორიდან და ხაშურიდან, მო-
ვიდნენ ახლომდებარე სოფლებიდან,
რათა ენახათ და დალაპარაკებოდ-
ნენ ადამიანებს, რომელთაც დატო-
ვეს საქართველო, მაგრამ ერთგულ-
ნი დარჩნენ მისი ენისა და კულტუ-
რისა, და ეს მიწა-წყალი თავიანთ
სამშობლოდ მიაჩნიათ.

ტრანსპორტის მოძრაობა ამ
დღეს სურამში შეწყვეტილი იყო.
სტუმრებს ცხენებზემდელი „ფაი-
ტონებით“ ასეირნებდნენ, უკრავდა
არღანი, ქართულ მელიორდიებს ებრა-
ული ხალხური სიმღერები ცვლდა.

გაიმართა ქართულ-ებრაული
მეგობრობისადმი მიძღვნილი მი-
ტინგი. მასში მონაწილეობდნენ ის-
რაელიდან ჩამოსული სტუმრები –
ჟურნალისტები აბრამ და რიზხა სა-
ურიანი (სეფიაშვილი), იაკობ და მზია
გორა (ჩიკვაშვილი), ვაჟა თოფჩიშ-

ვილი, იოველ რეკევი, ქართული თე-
ატრის რეჟისორი და სამხატვრო
ხელმძღვანელი დავით ხუბელიძე-
ლი, სურამის მთელი მოსახლეობა
და საქართველოს თითქმის ყველა
კუთხიდან ჩამოსული სტუმრები. მი-
ტინგი დასრულდა სურამის კულტურ-
ისა და დასვენების პარკში, სადაც
დაიდგა ორი ხალხის მეგობრობის
აღწიშვნილი მემორიალური დაფა.
სხლო ქუჩას, რომელიც მემორია-
ლური დაფითა და მამუცენებული,
ენოდა იერუსალიმის სახელი.

მაგრამ დღეს ბევრი მათგანი ჩამო-
ვიდა ახლობლებისა და ნათესავების
სანახავად.

დაბის მცხოვრებლები ჩამოსუ-
ლებს ეკითხებოდნენ თავიანთ ძველ
მეზობლებზე. აბრამ საფორმა მათ
ბევრი რამ მოუთხრო აბრამ ჯანაშ-
ვილის შესახებ. ეს გახლდათ ადამი-
ანი, რომელსაც აქ აფასებდნენ ნა-
უყვარადი. ისრაელში მან ასეთივე
პატივით და დაფასება მოიპოვა.

ვინ აღარ გამოვიდა ქართველთა
და ებრაელთა ოცდაექვსსაუკუნო-

საქართველოში სტუმრად

სალამო სურამის კულტურის
სახალგაო სურამელებმა და მათმა
სტუმრებმა ნახეს ქართული ხელო-
ვნების კიდევ ერთი ზემი. განსაკუთ-
რებით განცვიფრებული იყო იოველ
რეკევი – ისრაელის რადიოს მუსი-
კისა და ფოლკლორის ნაწყვანი. ხო-
ლო ნორჩი პოეტის – ევა ბაქრაძის
გამოჩენისას სცენაზე, ყველა ფეხზე
ნამოდგა. ასევე დიდი წარმატება
ხვდა ნილად თხუთმეტი წლის პოე-
ტი – თენგიზ ლობჯანიძეს. მასწი
ქი, როცა სურამის ბიბლიოთეკის
გამგემ ამალია ლომსაძემ სტუმრებს
სუფთა, დახვეწილი ივრითით მი-
მართა, დამსრუნთა გაოცებას
საზღვარი არ ჰქონდა.

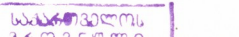
საქართველოს ჟურნალისტთა
ფედერაციის პაუხისმკებელმა
მდივანმა, ჟურნალისტმა ზაურ გო-
მართელმა დამსრუნთ მოუთხრო, რა
სიძნელეებია იყო დაკავშირებული
ისრაელში ქართული გაზეთის გამო-
ცემა. არ იყო ქართული შროფტი,
რედაქციის თანამშრომელთა უმე-
ტესობას არ ჰქონდა ჟურნალისტუ-
რი გამოცდილება. გაზეთი მაინც გა-
მოვიდა.

ყველა ორატორის სიტყვას წი-
თელი ხაზით გასდევს ტემპირტე-
მა, რომ სურამში ერთმანეთს გვერ-
დით ცხოვრობდნენ ქართველები და
ებრაელები, ერთად იყოფდნენ დარ-
დსა და სიხარულს. ხუთსაბედე ოჯა-
ხი ნავიდა ისრაელში სურამიდან,

ვანი მეგობრობისადმი მიძღვნილ
სალამოზე – რეზო ამაშუკელი და
ოთარ სეფიაშვილი, ვახტანგ კიკაბი-
ძე და ქართლოს კასრაძე, აბრამ სა-
ფორი – ისრაელში რუსთაველის სა-
ზოგადოების თავჯიტი და ელგუჯა
გულაშვილი – საქართველოში შა-
ლომ აღიხევისის საზოგადოების
ხელმძღვანელი.

არა ერთი შეკითხვა მისცეს ის-
რაელში ქართული თეატრის სამ-
ხატვრო ხელმძღვანელს დავით ხუ-
ბალაშვილს. მან საინტერესოდ ილა-
პარაკა თეატრის სპექტაკლების,
რეპერტუარის, დასის შესახებ.
დღეს თეატრი სახელმწიფო ბიუჯე-
ტიდან ფინანსდება, ესე იგი, მოიპო-
ვა ისრაელის მოსახლეობის აღიარე-
ბა.

ერთი სიტყვით, ქართველთა და
ებრაელთა მეგობრობისა და ძმობის
ზემი სურამში დიდებული გამოვი-
და. ეს ზემი, რომლის მოწმეც ვახ-
და უძველესი სურამის ციხის კედ-
ლები, მრავლისმთქმელა და იგი
იწო ერთს მარადიულ მშობასა და
მეგობრობაზე მეტყველებს. ეს ძმო-
ბა და მეგობრობა, ეს ურთიერთობა
ქართველებსა და ებრაელებს შო-
რის, საუკუნეთა მანძილზე არც ერ-
თხელ არ დაბინდულა და იმედია,
არც მომავალში დაბინდება.



ნიგნიდან „პროზანი დღითა“

ეპრაულიდან თარგმნა **ჯამალ აჯიაშვილმა**



ჯამალ აჯიაშვილი — მწერალი, მთარგმნელი, მეცნიერი. დაიბადა 1944 წელს. მუშაობდა ირანში სპარსული ენის თარჯიმნად, მწერალთა კავშირის მხატვრული თარგმანისა და ლიტერატურულ ურთიერთობათა მთავარი სარედაქციო კოლეგიის უფროს მეცნიერ-რედაქტორად; აშუამდ თბილისის სულხან-საბა ორბელიანის სახელობის სახელმწიფო პედაგოგიური უნივერსიტეტის აღმოსავლურ ენათა კათედრის გამგეა, ეპრაული ღია უნივერსიტეტის რექტორი. არის ავტორი რამდენიმე წიგნისა, რომელთაგან ზოგი გამოქვეყნებულია უცხო ენებზეც. თარგმნილი აქვს მსოფლიო კლასიკური პოეზიის არაერთი ნიმუში. მისი ორიენტირებული და თარგმნილი პიესები იდგმებოდა თბილისის კოტე მარჯანიშვილისა და ვერიკო ანჯაფარიძის სახელობის ერთი მსახიობის თეატრების სცენებზე.

არის საქართველოს სახელმწიფო პრემიის ლაურეატი, ღირსების ორდენის კავალერი, ივანე მანაბლისა და პარიზის ქართულ-ევროპული ინსტიტუტის ილია ჭავჭავაძის სახელობის პრემიების ლაურეატი.

1992 და 1995 წლებში არჩეულია საქართველოს პარლამენტის დეპუტატად, არის რიგი საერთაშორისო ორგანიზაციებისა და გაერთიანებების წევრი.

ჰყავს მეუღლე და ორი შვილი.

მეშუალ ჰანაბიდი

(993-1056)

დაბადებიდან აღსასრულამდე

ტიროლით ვიშვით,
ჭაპანს ვენვეით,
ჩენენვე გვამიმებს ჩენი წოდება,
კვლავ განტყეებად განვენესებით,
მუნ მიგვაცილებს სხვისი გოდება,

სიზმარი ესე
ხელის ცეცებით
ამ იწროებში მიებლოტება...

მოშე იზნ ეზრა

(1055-1135)

მეაკენნი და მესაფლავენი

ყოვლის მნგრეველ და
ყოვლის მშენებელ
ვინ არის, ვინა? —

გრგვინავს მთა-ველი...
კვლავ დაიწყების მტერში შერევენ,
კვლავ მიეჯრება

მტკაველს მტკაველი...

აქ უღრტვინველად განისვენებენ
მეაკენნი და
მესაფლავენი...

სასაფლაონი

გზაო, ვზივარ და დუმილით გიცქერ,
უფმურ მინაში თვლემენ ლანდები,
დუმს სასაფლაო...

სიკვდილის ფიცხელ
ხელს ნარუხოცავს განძირამდენი...

იყურე, მგზავრო! — უკეთურ მხრისკენ
შენც ამავე გზით ნარემართები.

შელომ იზნ გეპიროლი

(1022-1052)

☆

ნათელი ჩემო, მინყივ მადლიან ლოცევებს ვბუტბუტებ,
თავზე გველები,

ხმას მოგანუნდენ დილაადრიან მზით განბანილი საკურთხეველები.

კამკამებს სული, მუქში კანკალებს... კვლავ აღმითაცებს უამი ნეტარი,
მზის სამკვიდროებს მივმძღავრები

და აღიძვრიან ძალინი მძლეთანი.

ცის სფეროებში მინელდება ნისლის თარეში,
მზის სურნელებად ჩამედვრება სულში კინამო
და ხარებათა უჩვეულო სიმზურავლეში
შენ მოანათებ, გულთამზილაყო!

მოდხარ ცეცხლად... ყრუ და ძაბუნი — ცას განეხენება
ბნელი ფარდები,

მე — უსიტყვო და სულგანაბული — შენს შესაყრელად მოვემართები.

ო, შერთვა იგი!.. ჰანიც ქებული!..
ცად დაღვინეთ ძლევის აღმები,
კვლავ საგანგებოდ განდიდებული საგალობლებით მოგესალმები.

იკვლად ჰალავი

(1075-1141)

კათხები

დილით ავსებულს ბინდისას
დაცლის, —

რა სამძიმოა ამის ყურება!..

მინამ მიწუროს სუფევა კაცის,
ცამან მზე მოწყლას,

მზემან — ნყლულება...

ასე გვაბრუნებს
ზეგარდმო აზრის
უზენაესი მართლმსაჯულება.

ცთომილება და ჭუმარიტება

სარწყულს ვავსებდი...
მსურდა ავსება,
გარნა რას ვაქნევ: ბალი გადახმა...

უამი უამს მისდევს,
გვეჯობს გაქცევა,
უამი უნდოა! —

ნართქვა ქადაგმა,

აქ — ცთომილება გვეთვალთმაქცება,
ჭუმმარიტება

გვიცდის გადაღმა...



წუხელ მეზმანე, ეჭა, სებია, თმა შეგმოსოდა უცხო არილით,
ნინ ასპიროზი მოგძღვებოდა
სხიემშართული წინამძღვარივით.

ბრუნვავა დისკო,
ხმოზდენ გუნდები,
ყრუდ გუგუნებდა ბინდი მუხთალი,
ოქრო...
ოქსინო...
იაგუნდები,
ნაფარჩალი და
ნაზურმუხტალი...

ო, ხილვა იგი! -
თითქოს აღსავლით
ცა სტიქიონთა შესძრა ხმაურმა
და უნაპირო მშვენიებასაით მზის სილამაზე შემეცნაურა.

მოძღვრის პასუხი მონაფისადმი

დაებერდი, შეილო, ვეღარ ვიგალობ, ღამეს ვერ მუსრავს
ჩემი ისარი,
მიტომ არ მღერენ სამუსიკონი,
ხმანიც არ ხმოვენ მეჩანგისანი.
შენ კი რას აქნევ: ღიმილით უცქერ
გზას,
რომელზედაც ლექსის წყაროთი
ვიკრებდი ძალს და
სასურველ ძუსკენ
ამძუნებული მივიჩქაროდი:
ან სხვაგვარია ნათება მნათის, ბნელ ხვეულებში
მუფუფ დადის,
ძუ შორია და ღორღინ გზაზე
ისმის ხადილი ბებერი ხვადის...

იკჰუდა აღსარიზი

(1170-1235)

გამოცხადება

დაი ნებისა მომეახლა, მომენებისა,
კვლავ სამიჯნუროდ წარმავლინა ლანდი ობოლი,
საღვთო სათლებით განმინათლა სახლი შევებისა,
მზით განმინაბანა
სიყვარულის სანთობონი.
მშვენიებას ციურს ესთერ დანებდა, კრძალვით უქუღდა
შუქი ნაირი
და აღმოსდომას აგვიანებდა
აბიგაილი...
აბიგაილი!..
აიხსნა რიდე, აღმიტაცა...
ღრუბლებს შევევრეთ,
დარობდა დარი - ნანდაურის დარი და დარი,
მზე ბულრაობდა სიყვარულის საკურთხეველზე,
ერკემღებოვით როკვიდენ მთანი...
წართვეთი:
- ჟამი ხმობს, დაფარული გაგვეცხადება,
გარნა განმიდგა,
მოიბურა პირი მანდილით...
ასე ჩაეშვა მწუხრული სხივის ნათება,
მზის ბრწყინვალეობა ჩაესვენა შარავანდივით...

...ცოდვის ქურჭელს ჰგავს შენი ქოთანი,
ვეღარც მძღეს ჰგუბო, ვეღარც ძღულებს
და ზნეობანი უაზნოთანი
გზიდან გაცდენს და გაუზნურებს.
ლტოლვის ცდუნებას ძალი მიანდე,
მართლის გზებს ეძებ, ცრუო ზღაპარო,
რომ მიმწუნრიდან გამოთენიამდე
სივრცე მოვლო და
მოინთაბარო...
გარნა ფუჭია შენი მგზავრობა, რადგან დაცლას შობს
ყოფლი საესება
და შობილების სახემრავლობა
ჯერარშობილებს დაემგავსება.
მინციე ურცხვი ხარ, მინციე უცები:
ხელში გიპყრიეს ვერცხლის ბლუჯები
და ამოთას ამოთებს ამოთებით ებლაუჭები.
შენდა არ ბჭოვოს ბჭენი სასახლის, მცველიც ვერ გიცავს
ოქროს სცავით,
კედომის წუთებს ჰგავს ჟამი ჩასახვის,
ნინსვლა ფუჭია
უქუსულასაით...



ცის გუმბათებზე აღნდა ნათელი, „- დღეო, მოიქეც!“ -
გრგვირვინ თაღები
შენ მზე ხარ, მზე ხარ, - ცეცხლად ნაქები,
ცის ბაღებიდან გევაზამახები.
მზეო, მოხედე კალთებს მთებისას, - ისევ შენსკენ რბის
ჩემი აზრები,
კედელს ავიგებ სათნოებისას,
ბჭედ შეიგდები,
შეგტარები.
ჰოი, რჩეულთაგან გამოსარჩეო, ყოფლის არსია შენი არსება,
შუქი მოდგება ზესთა გარშემო,
ცა - შარავანდით მოიგარსება.
ვით ნათლიერის უნათლესობა, მძღედ აღიძვრება
ცისკრის ღვთაება,
მდაბლად მოუჩანს ზესთა ზესობა
და ყოველივეს ეზესთაება.
მე კი რა ძალმიძს... ოდენ ჩრდილი ვარ, უკვე დაცვალე
ცოდნის თასები
და ცნობაშმაგი მეზღაპრესაით
ბნელ მოჩვენებებს ვეანდაზები.
უკვე დაცვალე ცოდნის თასები...
სულში ჩამიქრა ცეცხლის სილაღე,
ხმა გამოვიხმე საწუთროიდან
და სივრცეებში ავამზიანე.
ავამზიანე, შუქი აღმობდა,
ბნელ სამკვიდროებს ცეცხლი მოედო,
ვინ დაგისაზღვრა ზღვარი სინათლის,
ქვეყნის ზღვარო თუ
უსაზღვროთო!
ვინ დაგისაზღვრა... ისევ ინათობს, კვლავ ამზევდება
შენი სახელი,
დიდება შენდა, უცხო ნათელო! -
მეც სიყვარულით შეგეზრახები.
დიდება შენდა! - გეტყვი გალობით - დიდება შენდა,
ცეცხლო დიალო,
დიდება შენდა! - ნათლის სამაზნე
ხმა შეგეყრება საგანთიადლო.
...მინციე ასე ეხმობ, თავზე გველები...
ბნელ ხვეულებში თვეღემენ მუხები,
შენ კი მოდიხარ, მოგაქვს ტევრები,
შემტყვენები და
მეთათუხები...

მეგობრობის ყლორტაპი საქართველოს მზის ქვეშ

ნუნუ კუპრაიშვილი



დღევანდელი ქართული ხელომოდღერული არქიტექტურის წარმომადგენელი არქიტექტორის ნარმონინება და გააზრება შეუძლებელია ისეთი სახელის გარეშე, როგორც ჩვენი თანამემამულე ბატონი შოთა ბოსტანაშვილია. მის მრავალგზის აღიარებულ საზოგადოებრივ-შემოქმედებით და პედაგოგიურ მოღვაწეობას კარგად იცნობენ როგორც საქართველოში, ასევე მსოფლიოს არქიტექტურულ საზოგადოებაში.

არქიტექტურის საერთაშორისო აკადემიის პროფესორი, საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის პედაგოგი, სამგზის საერთაშორისო, საკავშირო და საქართველოს სახელმწიფო პრემიების ლაურეატი თავის აღზრდილ თანამოაზრებებთან ერთად სამართლიანად ითვლება ახალი ხელომოდღერული მიმართულების – „არქიტექტურის პოეტიკის“ ფუძემდებლად და პირველმკვლევარად.

და ახლა, როცა ეს-ეს არის ქართულ-გერმანული ურთიერთობის და თანაცხოვრების 26 საუკუნოვანი იუბილე ვიზიტივით, თამამად შეიძლება ითქვას, რომ ამ საუკუნის ისტორიაში იმ არჩულთა შორის, რომლებიც დღეს ჩვენს მხარდამხარ, ჩვენს ნიაღში შრომობენ და იღვნიან, შოთა ბოსტანაშვილის სახელი ერთ-ერთ უპირველეს ადგილს დაიმკვიდრებს.

უპირველესი ადგილი საუკუნის ისტორიაში!

ძალე შეტყავი და მრავლისმეტყელი ფრაზაა. ამჟამდროულად საპასუხისმგებლობე; ამა ისე, უმიზეზოდ და ჰაიპირად ვერ იტყვი, მითუმეტეს, ვერ დანერ. მის საფუძვლიანობაში დარწმუნებული უნდა იყო. ამაში კი მაშინ

დავრწმუნდი, როცა ბატონ შოთას პირისპირ შევხვდი, უფრო ადრე კი მისი რამდენიმე შესასური პუბლიცისტური ნიჭითა და ადლით დანერლი წერილები ნაეკითხე.

ამ შემთხვევაში ის ბედნიერი თანხაირად ლაღადებს, ერთზე მიგვანიშნებს, ერთს გვაფიქრებინებს: მრავალმხრივ ეროღირებულ, დახვეწილი ინტელიგენტი, საოცრად მჭერმეტყველი; ხელოვნებაზე, პოეზიაზე, ლიტერატურასა და თავის პროფესიაზე უზომოდ შეყვარებული; ერთი ფრაზით – უნივერსალური პიროვნება შესანიშნავი ქართველი ოჯახით, – ახლობელთა და ნაცნობ-მგობობართა ფართო წრით.

არა მხოლოდ თვითონ, მისი წინაპრებზეც ძირძველი თბილისელები არიან, აქ დაბადებულან, აქ უცხოვრიათ და უშრომიათ ქართველების გვერდით და მათ მხარდამხარ. ჩუმაღ, უპრეტენზიოდ და უხინჯით ნასულან ამ ქვეყნიდან და კეთილი კვალი დატოვევიათ. დედა კი ბატონ შოთას სულ ახლახან გარდაეცვალა ისრაელში, ამ საზეიმო საიუბილეო ფაცი-ფუცის დროს. მამა უფრო ადრე მიაბარა თბილისის მიწას, მათ ხსოვნას კი საერთო ძველი აუგო: ახლახანს გამოცემული მონოგრაფია – „სინაგოგებისა და ებრაული სასაფლაოების არქიტექტურა საქართველოში“ (ნიენი I) – მშობლების ხსოვნას მიუძღვნა.

სკოლაში გამორჩეულ მოსწავლედ ითვლებოდა. ბევრს კითხულობდა, განსაკუთრებით უყვარდა პოეზია. „ვეფხისტყაოსანი“ თითქმის ზეპირად იცოდა. იგი დღესაც მისი სამაგიდო ნიენი და ცხოვრების ერთგული მეგობარია, რომლისგანაც, როგორც თავად თვლის, ბევრი რამ ისწავლა და დღესაც ბევრს სწავლობს.

ერთი საგულისხმო შტრიხი მისი

ბიოგრაფიიდან: მეტერთმეტე კლასელი ჭაბუკი 71-ე სკოლის მაშინდელ სასწავლო ნაწილის გამგეს დაუბარებია და ნახევრად ხუმრობით უთქვამს: – ბოსტან მენ მედალი თავში გაქვს, მედალი იმას სჭირდება, ვისაც თავში არა აქვსო.

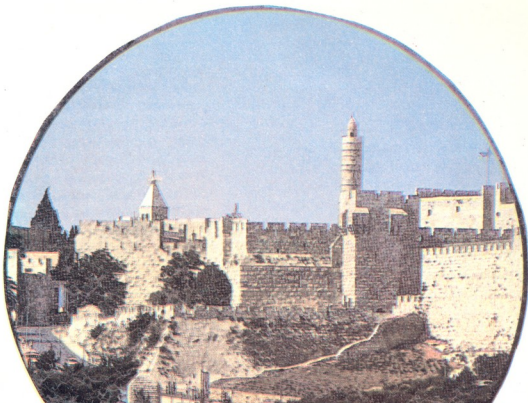
სკოლის დამთავრებისთანავე მოენკო პოლიტექნიკურ ინსტიტუტში არქიტექტურის ფაკულტეტზე. აქედან იწყება მისი ცხოვრების მშვენიერი და ნაყოფიერი ხანა.

სტუდენტობის წლებშივე გახდა პროექტების ავტორი დღეს უკვე საქვეყნოდ აღიარებულ არქიტექტორ ვახტანგ დავითაასთან ერთად, რომლის სახელსაც, როგორც თავისი პირველი მასწავლებლისა და გზის გამკვლევის, შემდგომში კი როგორც მეგობრის, თანამოაზრისა და შემოქმედებითი პარტნიორისა, ყოველთვის აღიხსენებოდა და მოწინებით დახედავის.

ხევისურული სოფლების „ხახმატისა“ და „ბოსოს“ დაკვეთილმა პროექტებმა განსაზღვრეს მისი სადამლობო თემის არჩევანი. ნაშრომმა კი საკავშირო დოკუმენტაციის-კონკურსზე პირველი ხარისხის დამლობი და პრემია დაიმსახურა. დაიბეჭდა საკავშირო ჟურნალებში.

არქიტექტურის საერთაშორისო ბიერალის კრებოით შეფასდა ამ განუყოფელი „დეუტის“ – დავითაა-ბოსტანაშვილის „ხსოვნის ტაძარი მუხრანში“, რომელსაც მოჰყვა სერიალი პროექტებისა: „შრომის დიდების მემორიალი“ ქუთაისში, „1983 წლის ხორთლეთის მატთანე“... და კვლავ სახელმწიფო პრემია.

„შინაშეუხვლავი მონუმენტისა“ და „სამხატვრო გალერეის“ პროექტების ავტორებს მადლიერების ნიშნად სენაკელები ქალაქის საპატოო მოქალაქედ ირჩევენ. მათი ერთობლივი შე-



ავტორი მიხეილ კრიხელი



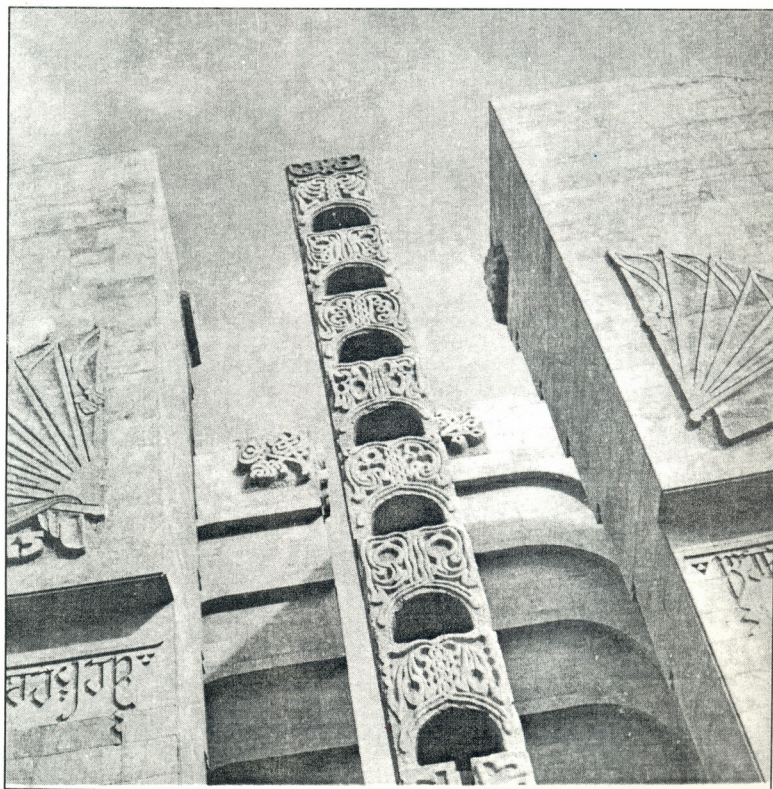
გამოჩენილი ენათმეცნიერის ნისან ბაბალიკაშვილის საფლავის მემორიალი თბილისში. 1987 წ.

უტა ბოსტანაუზილი

ქ. ქუთაისი
მონუმენტი „დიდება შრომას“



„ხსოვნის ტაძარი“ სოფელ მუხრანში.





აბრამ ბაჭყალი





მოქმედების ხორცშესხმბა იყო ფოთის კულტურის სახლისა და მალთაყვის ტყე-პარკის პროექტები.

90-იან წლებში თბილისში განხორციელებულ პურის საცხოვბა პროექტებს შორის ერთ-ერთმა მათგანმა, რომელიც თემქაში დაფუნდა, 1988 წელს საკავშირო ოქროს მედალი - გრან-პრი დაიმსახურა. ამ, პროექტის გამოხმარებბაზე საკავშირო პრესაში დაბეჭდილი ერთ-ერთი სტატია ასე იყო დასათარებული - ავსტრანგ დავითაია, შობა ბოსტანაშვილი - საბჭოთა კავშირის ჩემპიონები".

მაინც რითი მოიპოვა ამ ერთი შეხედვით, სანარმოო დანიშნულების რიგითმა ობიექტმა ასეთი პატივი? რა ნიშნებით განსხვავდება იგი ასეთივე მომრავლებული მისი „თანამომეებობაგან“?

პირველ რიგში, ალბათ, იმით, რომ მისი ფუნქცია სცილდება მხოლოდ გამოყენებით დანიშნულების არეალს. მასში თავღიზილ-სანახაობრივი მხარე წინა პლანზეა წამოწეული. გარემო აქ ესთეტიკურად ორიენტირებულია მალალი მატერიებისაკენ. ეზო, ეგზოტიკური აუზი, სადგუსტაციო დარბაზი არქიტექტურის სიმშენიერის „ჩვენების“ პათოსითაა გამსჭვალული.

საბოლოოდ ეს კომპლექსი ძველის - ე. წ. „მოდინან გასულის“ რვეებისა და ახლის „გამოყენება-ჩვენების“ პარამონიული ერთიანობის ერთ-ერთი საუკეთესო ნიმუშია.

მის ერთადლებას არ გამორჩენია არც ყოთი საზოგადოებრივი მოვლენა, რისი ასახვაც შეიძლება დანსალუბრებითი არქიტექტურის საშუალებით. საკმარისია, დავასახლებოთ საკონკურსო პროექტები: ცხრა აპრილის მეგორილი თბილისში, მერაბ კოსტავას საფლავი თბანინდაზე და წმინდა სამების საკათედრო ტაძარი თბილისში. მანვე დაარსა ებრაული მატერიალური კულტურის ფონდი, რომელიც ცნობილი სემიტოლოგის ნინას ბაბლიკაშვილის სახელს ატარებს, საიუბილეო გამოყენებზე სწორედ ამ ფონდის ექსპონატები იყო წარმოდგენილი; სინაგოგების გრაფიკული და ფოტო მასალა, მათი მაკეტები; ასევე პლაკატები, ბუკლეტები, არქიტექტორის თვალით დანახული ებრაული სასაფლაოები...

შობა ბოსტანაშვილის სხვა, არაკლებ მნიშვნელოვან ნამუშევრებზე, როგორც არქიტექტურული ნაწარმოებების გამორჩეული ნიმუშებზე, შეიძლება დაუსრულებლად ვისაუბროთ, მაგრამ მისი შემოქმედების პირველი

ეტაპის წარმოსაჩენად, ვფიქრობთ, ესეც იმარტობს.

1988 წლიდან გარდამტეხი მომენტი დგება ბატონი შობის არქიტექტურულ ცხოვრებში. ეს იყო ოუნესკოს ვეტიცა ჩატარებული კონკურსი - „21-ე საუკუნის სივრცე“ - კონცეპტუალური, ხუროთმოძღვრულ-ფილოსოფიური თემა, რომელშიც 400-მდე კონკურსანტი მონაწილეობდა მსოფლიოს მრავალი ქვეყნიდან. და რაოდენ ნიშანდობლივია, რომ პირველი საერთაშორისო პრემია არქიტექტურისა და კულტურის სფეროში ჩვენს თანამემამულეს ხვდა ხელად.

ხმელთაშუა ზღვაში გემ „ლევტოსტოიზე“ სამკვირიანი მოგზაურობისას ჩატარებული კონკურსი, რომელიც „ვენეციის“ კონკურსითაცაა „მონათლული“, ფაქტობრივად ახალი მიმართულების - არქიტექტურის პოეტიკის სათავედ შეიძლება ჩაითვლოს. ეს არის არქიტექტურა სულისათვის, არქიტექტურა არქიტექტურისათვის, არქიტექტურა მშენიერების გადასარჩენად.

რადიულ საკვირველიც არ უნდა იყოს, აქ დაგვეჩრდოს ისტორიის მწარე გაკვეთილების გახსენება:

ცხრა აპრილის ტრაგედია, სისხლი, ვრევა, დარბევა და აწიოკება, ქუჩაში მოთარეშე ტანკები და ბასრიარღიანი რუსი ჯარისკაცები... ათეულიწლიანი ადამიანისა და მეტწილად ახალგაზრდობის უდანაშაული მსხვერპლი... ბრძოლა სიცოცხლის გადასარჩენად... სხვა დანარჩენი უკანა პლანში გადაინაცვლებს...

და აქაც, გადამწყვეტ სიტუაციაში, ბატონი შობა ახალ, ფიზიკურისა და სალიერების გადამარჩენის, ამპლუაში მოველინება სტუდენტ-ახალგაზრდობას. მისი შინაგანი მრწამსი და მოთხოვნებია, იყოს მათ გვერდით ყველაზე გადამწყვეტ მომენტში და როგორმე ხელი შეუნწყოს ამ დაძაბული ატმოსფეროს გაუნჯტვას.

ახერხებს კიდევაც. იგი ლექციების შემდეგ და მის პარალელურად „თავისუფალ მსმენელთა აუდიტორიას“ აყალიბებს. ეს არის თავისუფალი საუბრებისა და აზრთა უფიორტიგაზარების ერთგვარი თვყრილობა, სადაც საუბრობენ ხელოვნებაზე, არქიტექტურაზე, ლიტერატურასა და კერზიზე, მიმდინარე მოვლენებზე, ერთი სიტყვით, თითქმის ყველა საჭირობორტო პრობლემაზე.

ამ შეკრებულ-საუბრებს არნახული რეზონანსი მოჰყვა. ქუჩაში უმიზნო გამოსვლებსა და ბორილს უმეტესობამ ეს გზა ამჯობინა. სტუდენტური

აუდიტორია დღითი დღე სხვა გარემოშირთა შემადგენლობითაც იცვლება და ასე შეიქმნეოთობით, ნაწილ-ნაწილ, თვითდინებით და შეუმწნეულად ალიბდებოდა და ახალ შინაარს იძენდა ურთიერთათვისუფალ უზროვნებაზე დაფუნებული არქიტექტურის პოეტიკა.

1995 წელს, როცა სულიერი ფასეულობების აღმშენებლობის პროცესი განახლდა, არქიტექტურის პოეტიკის ხუთი წლის ოუბლე აღინიშნა.

ამ ხუთწლიანი დაძაბული და ამავე დროს ნაყოფიერი მუშაობის სტიმული იყო ბატონი შობის მიერ მოსუკულა და ისრაველი ნაკითხული ლექციები თემაზე „ხელოვნება-თავისუფლება“, ხოლო 1997 წელს სოფიაში, არქიტექტურის საერთაშორისო კადემიაში ნაკითხვებმა მოხსენებამ და გამოყენამ მას კიდევ ერთი, მეტად მნიშვნელოვანი აღიარება მოუტანა.

აკადემიკოსთა საბჭოს ერთობლივი გადაწყვეტილებით შობა ბოსტანაშვილი არქიტექტურთა საერთაშორისო აკადემიის პროფესორად აირჩიეს. ამ წოდების პრესტიჟულობაზე მეტყველებს ისიც, რომ მასში მხოლოდ ორმოცი პროფესიონალია წარმოდგენილი მსოფლიოს არქიტექტურული სამყაროდან.

შობა ბოსტანაშვილის შემოქმედება მეტანალია 1996 წელს იაპონიაში გამოცემულ მსოფლიო არქიტექტურულ ციკლოგში - „581 თანამედროვეობის გამორჩენილი ხუროთმოძღვარი“.

სადღესოდ იგი აქტიურად აშენებს და პოეტისკის „ქალადღის არქიტექტურას“ ჩვენს ქალაქში წერავს.

ბატონი შობის შემოქმედებითი პოეტისციალი ამით როდი ამოიწურება. ის მოდამ ახლის ძიებაში და პოულობს კიდევაც ახალ-ახალ გზებსა და მიმართულებებს არქიტექტურული მხარეების - ამ მარადული და ძირძველი ფენომენის გამდირებისა და განახლებისათვის.

ამიტომაც ერგო მას გამორჩეული მისია, შეექმნა საიუბილეო ემბლემა და მედალი, როგორც სიმბოლო მარადული ერთობისა, როგორც „მეგობრობის ყლორტი ქართული მზის ქვეშ“.

სწორედ ასეთი პიროვნებები ქმნიან ერთა თევზბრობის უკვდავებს. ამიტომ ვერმუზე ბატონი შობა ბოსტანაშვილის გამორჩეულობა ქართულ-ებრაული ურთიერთობის ოცდაექვსე საუკუნივან მატანეობში.

კიდეპ პრისეაღ

„ვეფხისტყაოსნის“

ებრაული

თარგმანის შესახებ

● „ვეფხისტყაოსნის“ ებრაული თარგმანი, რომელიც ბორის (დოვ) გაპონოვს ეკუთვნის, 1969 წელს გამოვიდა ისრაელში და იმთავითვე სპეციალისტთა და მკითხველთა ყურადღება მიიპყრო. ამ თარგმანის შესახებ ბევრი რამ ითქვა და დაინერა ჩვენშიც და უცხოეთშიც. რეცენზენტები და მიმომხილველები ერთხმად აღიარებენ „ვეფხისტყაოსნის“ გაპონოვისეულ ებრაულ თარგმანს უაღრესად საინტერესო ენობრივ მოვლენად, მთარგმნელს – ან განსვენებულ ბორის (დოვ) გაპონოვს კი ებრაული ენის ვირტუოზულ მცოდნედ და ჩინებულ სიტყვათმომკმედად, რომელმაც შეძლო დედნის, როგორც აზრობრივი შინაარსისა და ემოციური გამოხატველობის, ისე გარკვეული ზომით, მისი სიტყვიერ-სტრუქტურული ვაფორმების ასახვა. სხვაწიარად რომ ვთქვათ, ბ. გაპონოვმა მოახერხა ორიგინალის ხიბლის დაჭრა და იმის გადმოცემა, რასაც სპეციალისტები ლექსის „პოეტურ მოდელს“ უწოდებენ.

უდავოა ნიჭიერი მთარგმნელის დამსახურება თანამედროვე ებრაული ენის ლექსიკის გამდიდრებაში. ჩვენ თავის დროზე „ვეფხისტყაოსნის“ გაპონოვისეული თარგმანის სწორედ ეს ასპექტი გავიხადეთ საგანგებო კვლევის საგნად (სტატიის ავტორმა 1985 წელს დაცვა საკანდიდატო დისერტაცია თემაზე: „ვეფხისტყაოსნის“ ებრაული თარგმანის ლექსიკა“, სამცხიერო ხელმძღვანელი აკად. კანკარეთელი). საკმარისია დავიმოწმოთ ის ფაქტი, რომ რიგი ლექსიკური ერთეულებისა (პოეტური ნეოლოგიზმები, რომლებიც ისევე, როგორც რუსთაველითან, უმთავრესად რითმისა და ლექსისტყობის საჭიროებით სწანს

הַשְׁמַיְתָה הַשְּׁמַיְתָה



132

הַשְׁמַיְתָה הַשְּׁמַיְתָה

תוצאה

ב.ה.ה.ה.

„ვეფხისტყაოსნის“ წიგნის უიწყუ



შექმნილი, და პირველად „ვეფხისტყაოსნის“ ებრაულ თარგმანშია ფიქსირებული, შეტანილია სათანადო ილუსტრაციების ჩვენებით ებრაული ენის ერთერთ ყველაზე ავტორიტეტულ განმარტებით ლექსიკონში – ა. ევენ-შოშანის ე.წ. „ახალ ლექსიკონში“, თვით თარგმანი კი ამავე ლექსიკონის წყაროებშია დასახელებული.

მთარგმნელობითი ხელოვნება, როგორც ცნობილია, არამხოლოდ გზას უსწნის ხალხებსშორის თანამშრომლობისა და მეგობრობის განვითარება-განმტკიცებას, არამედ ხელს უწყობს აგრეთვე ამა თუ იმ ხალხის ენის გამდიდრებას, მისი გამოუყენებელი რეზერვების მოხმობას. ამ მხრივ გამოჩენული ადგილი სწორედ პოეტურ თარგმანებს უჭირავს. პოეზია ხომ ლიტერატურული შემოქმედების ის დარგია, უკლებლივ ენის ყველა რესურსს რომ იყენებს.

განსაკუთრებული მნიშვნელობა აქვს მსოფლიო ლიტერატურის შედევრების სრულყოფილ

ვილ მაღალმხატვრულ თარგმანებს თანამედროვე ებრაულის გაუსხნელი, პოტენციური შესაძლებლობების წარმოჩენისა და რეალიზაციისათვის. ისინი ავსებენ მის ლექსიკას, ფრაზეოლოგიას, ზოგჯერ გრამატიკულ ფორმებსაც კი, ამკვიდრებენ ახალ მეტაფორულ სახეებს, ახალ ტროპებს, ახალ ფრთიან სიტყვებს.

სწორედ ამ რანგის თარგმანთა შორის დაიმკვიდრა ადგილი „ვეფხისტყაოსნის“ ებრაულმა თარგმანმა, რომელიც წამდვილ სენსაციად იქცა. ერთი შევიცარული გაზუთის თქმით, ამ აზბას ორი გმირი ჰყავს. ერთია „ვეფხისტყაოსნის“ ავტორი შოთა რუსთაველი, მეორე კი მისი ებრაულ ენაზე მთარგმნელი ბორის გაპონოვი.

ბორის (დოვ) გაპონოვი დაიბადა ყირიმში, ქ. ევატორიაში, 1934 წლის 20 თებერვალს. მამა ფრონტზე დაეღუპა. 1946 წელს გაპონოვის ოჯახი საქართველოში გადამოვიდა და ქუთაისში დასახლდა. ბორისმა ქუთაისში



დაამთავრა საშუალო სკოლა. ის სიყბანეილემივე დაეუფლა ქართულ ენას და ამავე დროს თავისი პაპის წყალობით, რომელიც დიდი თალმუდისტი და კლასიკური ებრაულის კარგი მცოდნე იყო, საფუძვლიანად შეისწავლა ებრაული ენა. უმაღლესი განათლება მიიღო მოსკოვში (აღმოსავლური ენების ინსტიტუტში). კარგა ხანს მსახურობდა ქუთაისში ერთ-ერთი გაზეთის რედაქციაში კორექტორად.

გაპონოვი წლების განმავლობაში თარგმნიდა ებრაულად რუსი და ქართველი კლასიკოსების ნაწარმოებებს. რუსულიდან თარგმნა ლერმონტოვის თხზულებანი, ქართულიდან – ბარათაშვილის, ილიას, აკაკის ცალკეული ლექსები. თარგმანისა და ორიგინალის ენების ზედმიწევნით ცოდნის, პოეტური აზღოს, უზადო ლიტერატურული გემოვნებისა და სათანადო რუსთველოლოგიური მომზადების წყალობით გახდა შესაძლებელი ის, რომ ბ. გაპონოვის მთარგმნელობითი შემოქმედების გვირგვინად იქცა უკვდავი ქართული ეპოსის თარგმანი, ნაწარმოებისა, რომელიც ძნელად ასანვეი ტვირთია ყველა ენაზე მთარგმნელთათვის.

„ვეფხისტყაოსნის“ გაპონოვისესული თარგმანი დასტამბა ისრაელის გამომცემლობა „სიფრიათ ფოალიმი“ („მუშათა ბიბლიოთეკა“) 1969 წელს აპრილში (მეორე გამოცემა გამოვიდა იმავე წლის სექტემბერში). მანამდე ხსენებული თარგმანის ნაწყვეტები დაიბეჭდა თელ-ავივის გაზეთ „ალ-ჰამიშმარის“ („საგუშაგოზუ“) დამატებაში. 1969 წლის გამოცემა (რედაქტორი ა. შლიონსკი, მხატვრული რედაქტორი – ცვი ზოპარი) მაღალ პოლიგრაფიულ დონეზეა შესრულებული, ახლავს მთარგმნელის მოკლე შესავალი წერილი და კომენტარები, რედაქტორის წინასიტყვაობა, აგრეთვე აკად. ა. ბარამიძის ნარკვევი „შოთა რუსთაველი და

მისი ნაწარმოები“. წიგნი ჩასმულია მშვენიერ ყდაში, აკობს მე-17 საუკუნის მხატვრის მამუკა თავაქარაშვილის ილუსტრაციები.

ბ. გაპონოვი კვლევით მუშაობასაც ეწეოდა. ჩაფიქრებული ჰქონდა დაენერა შრომა „რუსთაველი და ბიბლია“, მაგრამ არ დასცალდა. მან მხოლოდ ნაწილობრივ თქვა თავისი მეცნიერული სათქმელი პატარა წერილში „ბიბლიური მოტივები რუსთაველის შემოქმედებაში“, რომელიც მისი სიკვდილის შემდეგ გამოქვეყნდა (იხ. საქ. მეცნ. აკადემიის „მაცნე“, ენისა და ლიტერატურის სერია, 1979, № 2). გარდაიცვალა 1972 წლის 25 ივნისს რამათ-განში, თელ-ავივის მახლობლად, სადაც ის უკვე უეკურნებელი სენით შეპყრობილი, ჩამოყვანა დედამ.

როგორც ზემოთ აღინიშნა, „ვეფხისტყაოსნის“ გაპონოვისესული ებრაული თარგმანების შესახებ ბევრი რამ თქმულია. მისი ლიტერატურული შემოქმედებისა, და სახელდობრ, „ვეფხისტყაოსნის“ თარგმანის კვლევისა და პოპულარიზაციის საქმეში, დიდი წვლილი შეიტანეს ჩვენმა თანამემამულეებმა – ცნობილმა ებრაისტმა, ან განსვენებულმა ნისან ბაბალიკაშვილმა, პროფესორმა ზოფიკა ჩენაძემ (მან თავის დროზე ვრცელი გამოკვლევა მიუძღვნა „ვეფხისტყაოსნის“ ებრაულ თარგმანს), ქუთაისელმა ა. მკვლევარმა ილია გაგულაშვილმა, აგრეთვე ისრაელში მოღვაწე დოქტორმა გერშონ ბენ ორენმა (წინუაშვლი).

ბორის გაპონოვის თარგმნელობითი საქმიანობასა და მის დამსახურებას ქართველი კულტურის წინაშე, მაღალი შეფასება მისცეს თავიანთ წერილებში აკადემიკოსებმა ა. ბარამიძემ, თ. გამყრელიძემ, კ. წერეთელმა, მწერალმა თ. ბუაჩიძემ და სხვებმა.

„ვეფხისტყაოსნის“ გაპონოვისესული თარგმანი, რომელიც

„უარესად საინტერესო და საკვირველი მოვლენაა არა მხოლოდ თარგმნილი, არამედ ორიგინალური ებრაული ლიტერატურის ძვირფას შენაძენად იქცა, რასაც ნათლად ადასტურებს თარგმანის რედაქტორისა და წინასიტყვაობის ავტორის, გამოჩენილი ებრაელი პოეტისა და მთარგმნელის აბრამ შლიონსკის სიტყვები: „ამ კლასიკური ქართული ქმნილების ებრაული თარგმანის კითხვისას ხანდახან გგონია, რომ შენს წინაა ებრაული ხელნაწერი, რომელიც თითქოსდა რომელიმე ძველ განძოსაცავში აღმოჩნო.“

დასასრულ აღვნიშნავთ ერთ გარემოებას, რომელიც სიმბოლურად მიგვაჩნია და, რომლის ხაზგასმაც განსაკუთრებით მართებული ჩანს დღეს, როცა ქართველი და ებრაელი ზღაბების ოცდაექვსსაუკუნოვანი მემკობრობის იუბილეა. „ვეფხისტყაოსნის“ ებრაულ ენაზე მთარგმელი ბორის (დოუ) გაპონოვი იყო პირველი საქართველოს მკვიდრთაგან, ვისაც მიენიჭა ისრაელის სახელმწიფო პრემია (ეს მოხდა გაპონოვის ისრაელში რეპატრირაციამდე).

შაულ ჩერნიხოვსკი, რომლის სახელობის პრემიითაც აღინიშნა „ვეფხისტყაოსნის“ გაპონოვისესული თარგმანი, ცნობილი ებრაელი პოეტი იყო. თავის დროზე სცადა რუსთაველის პოემის სოლომონ ბრძენის ენაზე ამეტიყველება, მაგრამ მხოლოდ 36 სტროფის გადაღება მოასწრო. 1989 წელს კი ბორის გაპონოვი გახდა პირველი ისრაელელი, ვისაც „ვეფხისტყაოსნის“ მაღალმხატვრული თარგმანისათვის მიენიჭა (სიკვდილის შემდეგ) საქართველოს შოთა რუსთაველის სახელობის სახელმწიფო პრემია.

მაკა მოციონია,

თბილისის სახალმწიფო უნივერსიტეტის ოპარულ-არამაული ფილოლოგიის დოცენტი.

უნიონ კონსულს

გულნარა ბახტაძე

● სახლი, რომელშიც ჩვენ ვცხოვრობდით, სახელმწიფოს არ ეკუთვნოდა, ებრაელის – სიმონ ხახშიაშვილის საკუთრება გახლდათ. ომამდე ამ კაცის რაზემბობა არ მახსენდება, მაგრამ იმ უპურო, უშაქრო, უშეშო წლებში თუ ვინმე სიაშით მომგაგონდება, ეს ბატონი სიმონია. სიმონი და მისი ტურფა – რახილი. ცოლ-ქმარს ქალიშვილი არ გაჩენიათ, ორი ბოკერი ეზრდებოდით – დავითი და იზრაელი.

ოთხი მდგმური ჰყავდა სიმონს. ფართო, ჭერმაღალ, გერმანელების აშენებულ ბინებში ცხოვრობდნენ გობრონიძეები, პახალოვები, მანდენოვები და ჩვენ. მანდენოვების სასადლო ოთახი იმოდენა იყო, შიგ ცხენი გაჭენდებოდა. თვითონ ხახშიაშვილები თბილისის ძველ უბანში, ჩახრუხაძეზე, ერთ ღარიბ ბაითში მოკალათებულყვნენ.

პატარა ეზოში იდგა ჩვენი სახლი და აქაურობა საბურთაოდ რომ არ ჰყოფნიდათ ზაგვევებს, ქუჩაში გადიოდნენ. ქუჩა კი ის მოკლე და ვიწრო იყო, თავში რომ გამოჩნდებოდა ვინმე აქეთკენ მომავალი, ბოლოში ხედავდი.

– ურია მოდის! ურია მოდის! – დასჭექდა გობრონიძეების ოთარიკო სიმონის დანახვანზე. ურია მოდის! – აჰყევოდნენ დანარჩენები და სახლისაკენ გამოიბოდნენ.

გარეთ მოფუსფუსე მდგმურები მაშინვე მიატოვებდნენ საცემს და ოთახებში შევივებოდნენ.

ეზოში სამარისებული სიჩუმე ჩამოგარდებოდა. ერთ გრძელ ლურსმანზე ჩვარივით ჩამოკიდებულ კარს რის ვაი-ვაივანივით, ფრთხილად შემოაღებდა ჭალარა, ხანში შესული, სიმპატიური გარეგნობის მამაკაცი, ზამთარ-ზაფხულ თავზე ეხურა გრძელკეპიანი ქუდი, ფეხზე ეცვა შინდისფერი ცვირგრძელი ფეხსაცმელები – ახლა რომ მაკასინებს ეძახიან. ელევანტური კოსტუმები, ხალათი და მისი შესაფერი ჰალსტუხი ეკეთა.

ხელში სადაფის ლიბეით მოჭედელი ჯოხი ეჭიბა, უკან მოსდებდა გიმორისთვალეობა, ოქროსთიანნი, ფუნთუშასავით სავსე ქალი, ისიც სავანგებოდ გამოიბრახებოდა, აბრეშუმის შარი-შურით იქცევდა ყურადღებას, – ნაირ-ნაირი ზინზილაკები ეკიდა ყელზე, ხელზე თვალის-მომჭრელი ოქროს სამაჯური, თითზე ბადახშისთვლიანი ოქროს ბეჭედი ეკეთა.

დადებოდა ცოლ-ქმარი ცარიელ გზოში, სიმონი მოჰყვებოდა:

– შა, დაიმაღლე ხომ? ბაბულო! ვითომ შენი ქმარი ამ კვირა დღეს შინ არ არის? დავიჯერო, რაჟდენას აბრეშუმის ფაბრიკაში მაცუთი ვერ უშოვნია? ბინის ქირას ეგ არც მშვიდობიანობის დროს იხდიდა, კაცო, ამ კარებს მაინც ვერ შეაკეთებს? ენახოთ და, თავზე დაეცეს ვინმეს.

– მარუსია, მარუსია! მოჰყვებოდა ძახლი რახილი, – გააღე კარი! დაგენაცვლე, ეს მე ვარ, საკაბე მოვიტანე, უნდა დამიჭრა.

დედარჩენა იშვითად თუ დაიგულებდით სახლში, ჰოსპიტალში ათენებ-ალამებდა. ჩვენ კატო გვევლიდა – ბებიას უფროსი და. ურია მოდისო, რომ გაიგონებდა, სახლში შეგერეკავდა.

– ჩვენ რატომ ვემალებით? ქვრივ-ობლებს ომის დამთავრებამდე ვაცლიო, ასე არა თქვა? გაგვიყარ! – ვიბროდიდ და-მაშ.

– თქვენ ახლა კი ვიცო, რათ გიხარათ მავათი მოსვლა, წუნკებო... მე არა მაქვს მავის თავი, შემიკლავს ნარღის თამაშით. ვიდრე არ დარწმუნდებოდა – ნავიდნენო, გარეთ არ გავერეშებოდა. მაგრამ თუ ამ წყვილს დედა შინ დახვედებოდა, სულ სხვა სურათი გადაეშლებოდათ თვალწინ.

– სიმა, ძვირფასო, რახილი! – „ВЛЮБЛЕННЫЙ АНТРОПОС“ – შესახებდა დედა მათ დანახვანზე. ჩემო კარგებო, მოდი, როგორ ხართ? ბიჭები როგორ არიან? – შინ შემოიხედავდა. მაშინვე თეთრ სუფრას გამოიტანდა, მაგიდაზე გადააგებ-

და და თუ რამე ჰქონდა საჭმელი, ზედვედ დანაყობდა.

– რახილ, გასიწვე, ნახე რა გემრიელია, მუხუდოს ფევილისაგა დავაშადა, კვერცხი მავას არა აქვს, შაქარი და ცხიმი, მაინც გემრიელია...

რახილი თავის ძვირფასი ჩანთიდან „პიშკებ-პურასკებს“ ამოაწობდა, ბატონუტს, „ტიანუტკებს“, ნუგას, ფოჩინი კამფეტებს, ყოყოყო მამალებს დაყრიდა მაგიდაზე.

– თქვე წუნკებო, ამისთვის არ იკლავდით თავს? – გვეტყოდა კატო, – ისიამოვნეთ.

– რახილი კრუსუნით მიირთმევედა ნამცხვარს. მერე მანდენოვებთან გადავიდოდა. სიმონ ბატონი ნარდს ნაავლებდა ხელს, მოდი, ვითამაშოთ! – ეძახდა დედას.

– ნიძოავი? რაზე? მე კვატის ყალია მომენატრა, თუ მოვიგე, ხვალ ვახშმად მომარამეც.

– შენ თუ ნაავე, ლომონის ლიქი-ორი უნდა დამიმზადო, ძალიან მომენონა, დუშაში კამათლო... ჩვენ აივანზე ყოყოყო მამალებს შევექცოდით და გვესმობა:

– მატყუებ, დასვი კამათელი, მეტს არ გეთამაშები.

– არა ჩემმა მზემ, ერთი ხელიც და მეტი არა და იცოდე თუ მომიგე, სახლის ქირაც მიპატივბია. ოთხი წლის სახლის ქირა, ხუმრობ შენ? შვილებს გევიცები, არ გადაახდებ ვინებ.

– კეთილი, გეთამაშები, ოღონდ სამ ხელს და, თუ მოგიგებ, ოთხივე მდგმური თავისუფალი იქნება გადასახადისაგან.

– ეს ხომ ძალიან ბევრია, შე უღმერთო, შენა.

– მაშინ არ გეთამაშები.

– ჰო კარგი, კარგი, გააგორე...

და იყო ქვების ტახა-ჭუხი, და უნდობელი ბძოლა... დედა როცა შეატყობდა, რომ ხელი არ მოდის, ისევ მოჰყვებოდა...

– ქურდი ხარ, ბიჭო, დასვი კამათელი. ამდენი დუშაში ერთად ვის გაუვიცა?

– არა, ჩემმა მზემ, გევიცები,

თუ ვტყუოდე, შენთვის რაც მინდო-
დეს, ცაში ავარდეს და თავში მე და-
მეცეს.

— ისე წყვილი? შენ თალღითი
ხარ, жулик настоящим ... და დედა
ნარდს აშლიდა.

რახილის გულიანი კისკისი
მთელ ქუჩას ეფინებოდა.

— მოგიგე, დაგენაცვლე, მაგრამ
კვატის ყალიას მაინც შეგისრულებ.
მშვიდობა იყოს და მალარიჩი ჩემ-
ზეა. ბინის ქირაც მიპატიებია ყვე-
ლასათვის. რახილ, დაგენაცვლე,
მორჩი შენს საქმეს? ნაფიდეო...

ცოლ-ქმარი სიცილ-ხუმრობით
ტოვებდა აქაურობას.

— ოჰ! რა მამაძაღლია, როგორი
ემშაკი, ნაგება არ უყვარს. გრაფინი
ლიქიორი მიაქვს და ისე უხარია,
გეგონება ლიქიორის ქარხანა მოი-
გოო. მამა აბრამის ბატკანი არც
რახილია, ერთი თვის ბინის ქირაში
სამ კაბას აკერინებს მანდნოვას.

ოთხი ჭირიანი მდგმურის კაპი-
კები რას უზამთ მაგათ? ფულის მე-
ტი რა აქვს ბობოლა ვაჭარს?

— რას ეჩრი, რას გადავეციდე?
ღმერთმა მისცეს, კათილი ადამიან-
ნია, ჭირშიც და ლხინშიც გვერდში
დავადგება. მაგის ხელით მოზიდუ-
ლი შუშა არ არის, ოთხი ზამთარი
რომ გვათბობს? შენ, მეც და მთელ
სახლს, რას ჩააცვიდე?

— არც შენ ხარ მისთვის ჩვეუ-
ლებრივი მდგმური, მის შვილებს
თან ჰყვები, სკოლაო, უმადღესოო,
თუ რამ გაუჭირდებათ, შენთან
მობრბანს საშველად.

— მართლაც რას გადავეციდე?
გაგიგონია, კაცი ჭკვიანი იყოს და
იმაზე ედავებოდე, სულელი რატომ
არ ხარო?!

— რაც მთავარია, გამტანი და
ულალატაო, დეიდაჩემო, — ულა-
ლათო... იცი, შენ რას ნიშნავს ეს? —
ეტყობა დედა.

ჩვენს თვალწინ ერთი ნელინადი
მეორეზე მოდიოდა... გავიდა ოთხი
უპური, უშპური, უშუშო ზამთარი.
ომსაც მოედო ბოლო. პატარაში და-
ვიზარდენით, უფროსებს ასაკი და-
ეტყოთ. სიმონ ბატონი ახლა ათასში
ერთზედ თუ დაგვენახებოდა. ცა-
ლად დარჩა და გარეთ აღარ გამო-
დიოდა. რახილის დაღუპვის შემდეგ
ბინას ბიჭები დაუბატონრენ და ქი-
რასაც ისინი კრეფდნენ. შვილები
არ გვანდნენ მამას, სიტყვაყვანები



იყვნენ, ხუმრობა არ უყვარდათ,
არც ნარდის თამაში. საქმიანი და
მომთხოვნი იყვნენ.

ერთ მშვენიერ დღეს მანდე-
ნოვებმა ბინა მიიღეს და ჩვენგან
გადასახლდნენ, სულ მალე ახალმო-
სახლენი გვეწვივნენ. სიმონის უფ-
როსი ვაჟი დავითი, ცოლ-შვილით.
ორი ღამე არ ჰქონდათ გათენებუ-
ლი ამ სახლში, რომ დილაადრიან
დაგავადგა თავზე დავითი და გარეთ
გამიძახა, პირი ყურებამდე დაეღო,
თვალები უბრწყინავდა.

— მოდი აქ! რაღაც უნდა გაჩე-
ვო, ახალი მობინადრე მოგვემტაცა,
მალაა იხედე, შუშაბანდის კარის
თავზე არაფერს ხედავ?

— მერცხალი? შენ შემოგეცალო!
შევახე მე. — „დღეს მერცხალი შე-
მოფრინდა, ჭიკჭიკითა შემომძახა,
ვაზაფხული, ვაზაფხული, გულს
იმედი ჩამეახსა“.

— შეხედე, რა გულიანად მუშა-
ობს, ბუდეს ქსოვს, დაგენაცვლე.

— ეს კარგის ნიშანია, იტყვიან.
მერცხალი თუ ბუდეს მაიკრავს
სახლზე, სახლს ლხინი დაებუდებოო,
— ვუთხარი მე.

— ეს ჩვენი მერცხალია, ურჩის
მერცხალი არ გაგიგონია? სადაც
ნავა ურია, მერცხალიც იქ მისდევს.
ეს ჩახრუხაძიდან გადმომყვა. ჩემია,
ჩემი მფარველი ანგელოზია!

— გფარავდეს, — ვუთხარი მე.
იგი ყველას გვჭირდება. შენ ხომ
უცილობრივ, — მიმნდოდა მეთქვა, —

მაგრამ თავი შეეკიკავე, დავითს
ხუმრობა არ უყვარდა.

ძმები ხახმიაშვილები ჩარჩობ-
დნენ, ყიდულობდნენ-ყიდდნენ.
ფორიან კანფეტებს კი არა, უცხოუ-
რი შარვალ-კოსტუმები, ჩასაცმელ-
დასახურავი, შეკერილი კაბები,
ნამალები, რა არ ემოვებოდათ.
ფრთხილობდნენ ძმები — „ჭერიე-
ბის“ უმინოდათ. საბჭოთა მილიცია
დასდევდა ქორ-ვაჭრებს. თუ „ჩაე-
ლებდა“, საერთო ენა უნდა გამოე-
ნახათ მილიციასთან, თუ არა და,
ცხივ ემუქრებოდათ. სამჯერ გა-
დარჩნენ ხახმიაშვილები. მეოთხედ
ვედარ დაიყაბულეს „ჭერიები“.

— კუჭი არა გაქვს, ძმაო? ჭამა
ხომ გინდა? აჰა, მაცუთი, ჭამე და
ჩვენც შეგვარგე, — იხვენებოდა და-
ვითი.

არ გასჭრა მაცუთმა მეტად „მა-
ლალი ნეოლის“ აღმოჩნდნენ საბ-
ჭოთა მილიციელები და გაკრიფეს
ყველაფერი ხახმიაშვილებიდან.

ისეც გამოჩნდა სიმონ ბატონის
ჩვენს ეზოში. ადრინდელიკით პენი-
ანი კი არა, ფერგადღეული, უშალ-
სტუხოდ, გაცვეთილი კოსტუმი ეც-
ვა, დამტყორჩილი ფეხსაცმელი.

დედა ძველებურად შეეგება. —
სიმა, ჩემო სიმა, როგორ დამეკარ-
გე, დაბერიდი ლომო? კიბის სამი სა-
ფეხური ვერ ამოგივლია? ამოდი
მარდად, ნარდი უნდა გეთამაშო,
კვატის ყალია მომენატრა.

— ეჰ, დაგენაცვლე, რა მენარდე-

ბა. უნდა მიშველო, თამარ, შენი გოგო მჭირდებოდა. შვილო, ხომ ვახსოვს ბიცოლა რახილი? - შემეცინება. ხომ გინახავს იმის კისერზე ზიზილ-პიპილოები, ხელზე ბეჭედი, სამაჯური?

- დიახ, დიახ, - დავეთანხმე მე.
- ჰოდა, უნდა გამომყვე, დაგენაცვლე, სასამართლოში და დაგვიმონმო, რომ ეს ნივთები დავითის შეძენილი არ არის.

- სიმა, გენაცვალე, ამ ბავშვის სიტყვას ყურს ვინ დაუგდებს? მე ნამოყვალ.

- ჩვენც ნამოვალთ, ჩვენც დაგვიმონმებით, - მოჰყვენ მეზობლები.

- არა, ეს გოგო მჭირდება. ამას დაუფერებენ. ეს გოგო ისეთ სამსახურშია, იქნება შეშინდნენ კიდევაც.

- ღმერთო ჩემო, ამან ვინ უნდა შეაპინოს? იქნება თვითონ გათავდეს შოშისგან. მე ნამოგყვები, - არ ეშვებოდა დედა.

- დამიჯერე, დაგენაცვლე, შენი ლამაზი თვალები და თაფლიანი ენა საქმეს ვერ გაამშვენიერებს. დღეს სხვა დროა, თუ გინდა ანგარიშში ჩავაგდოს ვინმემ, უნდა ემონოდეს შენი. ჩემმა მზემ, ასეა.

ასე და ამგვარად ნარვდექი მოწმედ სტალინის სახელობის რაიონის სასამართლოში.

X X X

- თქვენი სახელი გოგონა? გვა-რი, ნლოვანება, მისამართი.

მე სული ამოვითქვი და ვუპასუხე.

- როდის დაამთავრეთ უნივერსიტეტი?

- მოშან.

- მუშაობთ სადმე?

- გაზეთ „კომუნისტში“. მანამდე შტატგარეშე კორესპონდენტი ვახსილდი. გაზეთ „ნორჩი ლენინელის“, „სახალხო განათლების“, „ლიტერატურული გაზეთის“, „ლელოს“, „ნიანგის“.

- ოჰო, ეს არ ხუმრობს, „ჩიტ კორესპონდენტი“ ხართ? - თქვა მოსამართლემ, ირგვლივ მჯდომთ გადახედდა ჩაიკინა.

ყველას გაელიძა.

- კეთილი და პატიოსანი, რით ადასტურებთ, რომ ჩამორთმეული განძეწილობა დავით ხახნიაშვილის არ არის?

- დავითის დედა, ქალბატონი

რახილი ატარებდა ამ სამკაულებს, სამაჯურს, საათი ჯერ კიდევ თავის სიცოცხლეში აჩუქა რძალს - მზიას, - ვთქვი მე და ვიგრძენი ხმა როგორ ამითრთოლდა.

- კეთილი და პატიოსანი. ავეჯ-ზე რას იტყვი? საიდან აქვს ხახნიაშვილებს ანტიკვარული ავეჯი, როკოკოები, მოკოკოები?

- ეს ქალბატონი რახილის მზითვია. ესტერს - თავის შვილიშვილს უსაჩუქრა.

- ნამდივლად იცი, რომ ეს სანო-ლი ქალბატონ რახილის საკუთრე-ბაა?

- თვითონ მინახავს ამ სანოლში. ადრე ეს სანოლი ჩაბრუნხაქებე, იმ ბინაში ედგათ.

- მარტო ნებვივობდა თუ მეულ-ლეც ენვა გვერდით?

- დარბაზში სიცოცხლე ვაისმა.

- დიახ, დიახ, ნამდივლად ერ-თად იზენენ, - დავუდასტურე.

- დარბაზი ახარხარდა.

- მანქანაზე რას იტყვი, ვისია?

- ბატონი სიმასი. ეს მანქანა დი-თად ხანია ნაყიდი აქვს. ადრე თვი-თონ დაატარებდა.

- ახლა მიპასუხეთ, როგორ სწავლობდით სკოლაში? ნაკითხუ-ლის გახეიერება კარგად შეგძე-მლოთ ხომ?

ამ შეკითხვისათვის მზად არ ვი-ყავი და შევყვინდი.

- სხაპასუხობთ პასუხობდით გაკვეთილს? ალბათ ხუთიანებს ლე-ბულოდით.

- დიახ, ვუპასუხე მე.

- ჰოდა, მეც ხუთიანს გინერთ ამ პასუხებში. თავისუფალი ხართ „ჩიტ კორესპონდენტო“. და თქვენც ხახ-ნიაშვილებო, - გამოაცხადა მოსა-მართლემ.

დარბაზში ტაშმა იქუხა.

ალაფლაყებული გამოგვარდი გა-რეთ. აივანზე დედა და სიმონი შემე-გებნენ. დედას ჩავეკარი. ეზო კი არა, მთელი ქუჩა მოსულიყო ხახნიაშვილების დასაცავად. ყოჩაღ, ყო-ჩაღო, მესმოდა ირგვლივ.

- ყიყიყო მამლები ჩემზე იყოს, დაგენაცვლე, - დამპირდა თვალ-ცრემლიანი სიმა.

ძმები მათთვის ჩვეული სიღინ-ჯით მომიახლოვდნენ, ხელი ჩამო-მართვეს, ერთი ძმა ხომ გყავს? ამის შემდეგ ჩვენც ძმებად გვივალყო.

ხახნიაშვილებს უკლებლივ და-უბრუნეს ყველაფერი.

ამასობაში დიანყო ებრაელებს მასიური მიგრაცია ისრაელში. ხახნიაშვილებმა დააყოვნეს, გაპ-ყიდეს ყველაფერი და ერთ საღამოს დაგვეშვიდობნენ. ის დღე იყო და მერცხალიც გაქრა ჩვენი ეზოდა.

ბატონი სიმონი არ გაპყვა შეი-ლებს. ჩემი სამშობლო იქ არის, სა-დაც დავიბადე და ვავიზარდეო, ჩემს მამა-პაპასთან, ჩემი რახილის გვერდით უნდა დავიმარხოო.

ძმები ხახნიაშვილებიდან ერთ-თხელ თო როჯერ ნეროლიც მიე-ღეთ, გვეპარებოდნენ ისრაელში.

მერე, ვიდრე ჩვენს მშობლებს სული ედგათ, მესმოდა: დავითი ის-რაელშია, იზრავლი - ამერიკაში, ესტერი გათხოვდა, ჯამბულმა ცო-ლი მოიყვანა, მზია - ბებიაა.

სახლი, ხახნიაშვილებს რომ ეკუთვნოდა, ახლაც დგას. სხვა პატ-რონი ჰყავს. მდგმურებიც სხვები არიან... ძველებიდან ერთი შემორჩა - ჩემი ძმა ვიორჯი - ოთხთვი წელს მიტანაშული. აქაურობის ხშირი სტუმარი ვარ.

ახლა ვდგავარ ჩვენს ძველ ეზო-ში, ვუყურებ შუშაბანდის კარებზე მიკრულ ბუდეს, ამდენი ხანი რომ შემორჩა და მესმის დავითის ხმა:

- ეს ჩვენი მერცხალია - ურიო მერცხალი, სადაც მივიდევართ, იქ მოგვდევს.

დღეს ჩვენში დიდი სამზადისია. ებრაელები და ქართველები ოცდა-ექვსსაუკუნოვან ძმობას იზიენებენ. მსოფლიოს ყველა კუთხიდან დაიძ-რნენ ჩვენკენ თბილისიდან ნასული ებრაელები. თქვენ? თქვენ რას აპი-რებთ ხახნიაშვილებო? დავიჯერო, გულმა აქეთკენ არ გამოიჩნიათ? სადა ხართ, ბიჭებო?

უეცრად თითქოს ქარი ამოვარ-დაო, მინდინ რაღაც მონყდა და ჰა-ერში ავარდა.

- მერცხალი?! - შეეკვივე მე.
მერცხალმა თავზე გადამიქრო-ლა, სამჯერ წრე მოხაზა ეზოში, დასტყვილა და შუშაბანდის კარს მი-ანყდა.

- მერცხალი, მერცხალი! - ტაში შემოვკარაო.

- ეს ჩვენი მერცხალია, სადაც ნავალთო, იქ მოგვეყება, - ჩამესმა დავითის ხმა.

- დავით! შენა ხარ? ჩამოხვე-დით? - აქა ხართ, ბიჭებო?

ბუდზე შემომჯდარი მერცხალი ჭიკტიკით იკლებდა ეზოს.

ილია ჭავჭავაძის „ივერიამ“ და ებრაელები



ცნობილი ქართველი საზოგადო მოღვაწე ზაქარია ჭიჭინაძე თავის წიგნში „ქართველი ისრაელინი საქართველოში“ აღნიშნავდა, ილია ჭავჭავაძის რედაქტორობით გამოშვალ გაზეთ „ივერიამი“:

„მრავალჯერ დაიბეჭდა წერილები ებრაელთა ცხოვრების შესახებ. ეს გაზეთი ყოველთვის ეხმარებოდა ებრაელთა კითხვებს. იგი დიდი მოსარჩლე იყო მათი, დიდი მფარველი. აქ ყოველთვის მკაცრად იცავენ ებრაელთა პიროვნებას, მნიშვნელობას და ამავსე კაცობრიობის წინაშე. გაზეთი ვალდებულად ხდის მთელს საქრისტიანო საზოგადოებას, რომ ებრაელთა მფარველი უნდა ვიქნეთ. მათი მფარველობა ჩვენს საღმრთო ვალს შეადგენსო, რადგან ეს ხალხი ღირსია მფარველობის და პატივისცემისა. დღესაც ასევე ჰქადაგებს ეს გაზეთი ებრაელთა ცხოვრებაზე“.

მართალი იყო ზაქარია ჭიჭინაძე. დიდ ილიას ყოველთვის გულთან ჰქონდა მიტანილი საქართველო და სახლებულთა პედი თუ უბედობა, უფრო მეტიც, იგი დაინტერესება იჩენდა იმ ებრაელების მიმართაც, რომლებიც მსოფლიოს სხვადასხვა ქვეყნებში იყვნენ. ეს შესანიშნავად აისახებოდა მისი რედაქტორობით გამოშვალ ჟურნალ „ივერიამი“ და გაზეთ „ივერიამი“.

X X X

1881 წლის ჟურნალ „ივერიამი“ დაბეჭდილ ცრულად მუბოიკაციაში ებრაელებზე ეკითხულობთ:

„ეს არის უძველესი ხალხი, რომელსაც აკენდა დაბადების სიტყვით ედემი ჰქონია და უძველეს დროში პირველი ადგილი სჭრიდა განათლების ასპარეზზე... მათი ბევრს გაუკვირდება, როგორ მოახერხა სხვა ხალხებთან შედარებით და ერთი მუჭა ხალხი, რომ თავისი ცხოვრება შეაფარა სხვადასხვა პაპრს, ბუნებას და ან სრულებით არ აღმოიფხვრა დედამინის ზურგიდამ. ძვირითა სამდე შეეთვისებინა ურიები სხვა ხალხს ისე, როგორც ქართველებს შეეთვისნენ. ჩვენდა სამწუხაროდ, არ ვიცით, რა უფლება ჰქონდათ ჩვენს დროს ურებს, შეეძლოთ თუ არა ადგილ-მამულის შექნა, ჰქონდათ თუ არა ნება ყველგან დასახლებათ, - მაგრამ ეს კი ვიცით, რომ უკანასკნელ დროს და ეხლაც არც ერთს ამ უფლე-

ბას არ იყვნენ მოკლებულნი, რომელნიც ქრისტიანებსა ჰქონდათ მინიჭებული. ჩვენში ურიები თითქმის ყველანი შესანიშნავს ქალაქში და დიდ დაბებში ცხოვრობენ, ადგილ-მამულიც ბევრი აქვთ შექმნილი და ზოგან მსუბუქად თვითონვე მუშაობენ მამულში. მათ შეითვისეს ჩვენი ენა, ჩვენი ტანსაცმელი, ზოგიერთი ჩვენი ზნე და ჩვეულება“.

ჟურნალმა „ივერიამ“ ებრაელთა ცხოვრება ძალზე ვერცლად შეადარა ევროპის ცალკეულ ქვეყნებში მათ მიმემ მდგომარეობას და დევნას.

უფრო ადრე, 1877 წელს, ჟურნალ „ივერიამი“ ილია ჭავჭავაძე აღნიშნავდა:

„ჩვენს ისტორიაში არ არის მაგალითი, რომ ქართველს სურვებიყოს ოდესმე სხვისა სარწმუნოების დაჩაგრვა და დევნა. სომეხნი, ებრაელები, თეთი მაშპადანიანთა, ჩვენს შორის მცხოვრებნი, ამაში ჩვენ ვერაფერს ვერ წაგვყვედრებენ. სხვა ქვეყანაში სარწმუნოებისათვის დევნილნი და დაჩაგრულნი - აქ ჩვენს ჰპოვედნენ მშვიდობის მყოფელს საჯანესა და სინდისის თავისუფლებას“.

1886 წელს ილია ჭავჭავაძემ გაზეთ „ივერიამი“ გამოაქვეყნა წერილი „ებრაელთა საკითხზე“, რომელშიც დიდი რისისტიკილი გამოსთქვა უცხოეთის ზოგიერთ ქვეყანაში ებრაელთა შევიწროვებაზე.

„ეს რამდენიმე ხანია ევროპაში არსებობს ეგრეთოდებული ანტისემიტური, ესე იგი ებრაელთა მოწინააღმდეგე მოძრაობა, რომელიც ცდილობს რაც შეიძლება მეტად შევიწროვოს და დაჩაგროს ებრაელები. ნამეტნავად აესტრიაზა და გერმანიაშია ძლიერი იგი მოძრაობა, ისეთ წრეებშიც კი, რომელისაგანაც ნაკლებად მისალოდნელი და დაფიქსირებული იყო“, - წერდა ილია ჭავჭავაძე.

არაერთი წერილი დაიბეჭდა ილიასეულ ყოველდღიურ „ივერიამი“ ქართველი ებრაელების შესახებ. ამ წერილებიდან აშკარად ჩანს, რომ ქართველი ერის მამამთავარი იქ იყო, სადაც ებრაელი ვრი. სადაც ილია იდგა - იქ ქართველი ხალხი იყო. ეს კარგად იციოდნენ ქართველმა ებრაელებმა. ამიტომ მოხდა, რომ ილია ჭავჭავაძის გარდაცვალებამ შეძრა ებრაელები.

1907 წლის 17 სექტემბერს ტფილისში, ებრაელთა თორმეტი, პანაშვიდი

გადაიხადეს განსვენებული ილია ჭავჭავაძის მოსახსენიებლად. ებრაელთა გარდა პანაშვიდს დაესწრნენ ქართველი თავადაზნაურობის, წერა-კითხვის გამავრცელებელი საზოგადოების და ქართული ბანკის წარმომადგენლები.

ებრაელთა რაზინმა ი.ო. ლევიშმა სიტყვა წარმოსთქვა თორამი:

„დღეს დავნიონეთ ჩვენი დიდებული პანაშვიდი ტრაგიკულად გარდაცვლილთა ქართველი პოეტის ილია გრიგოლის ძე ჭავჭავაძის სულის მოსახსენებლად, რომელზედაც მთელ ქართველობა სტირის და მოსთქვამს: ვაი ჩვენ, გვირგვინი მოგზა და ჩვენს თავს. ილია გრიგოლის ძის სიკვდილით ჩვენ მოვაკვალა ბრძენი ხელმძღვანელი, საზოგადო მოღვაწე და წარჩინებული წარმომადგენელი, წვერი სახელმწიფო საქმისა. ამისათვის გეტკივა ჩვენ გული და თვალთ ვიზინდებდა... სიტყვა არ მოიტეხნება ქართველი ერის ღრმა მწუხარების გამოსათქმელად. ჰოი, პატივცემულო თანამომქმენო! ვინ უნდა თანავგრძნოს, თუ არა ჩვენმა ერმა, თუ არა ჩვენ, ებრაელებმა, ქართველი ხალხის უბედურებასა, რომელიმაც დაჰპარვა ძვირფასი ილია გრიგოლის ძე და მასთან ერთად მისი ეროვნული წარმომადგენელი... აი, რისთვის ჩვენ უნდა განსაკუთრებით თანაუგრძნოთ ქართველებს და მივიღოთ მზურვალე მონანილობა მათ თავს დამტყნავ უბედურებებში და გულით ვევედროთ ღმერთს, რათა განსვენების წინადა სული დიდებულის პოეტის ილია გრიგოლის ძის ჭავჭავაძისა. გადმოუვლინოს ცაშან ქართველ ერს სრული რუგეში მის აღუდგენელ დანაკარგისა გამო. ამინ!“

ქართველ ებრაელებს თაობიდან თაობამდე სამარადისოდ შემორჩათ მათი დიდი მეგობრის ილია ჭავჭავაძის ნათელი სხუნა.



პირდაპანილი მზის საღებრკელო

● წვიმების სეზონის დაწყებამდე წვიმა თურმე ისეთივე მოულოდნელობა ისრავლებში, როგორც საქართველოს ბარში თოვლი აგვისტოს ბოლოსა და სექტემბრის დასაწყისის პაპანაქებში, და მინც 4 სექტემბრის ღამით ღრუბლებით გადაიქცა ისრავლის ცა, გამთენიისას კი წამომიჭა. თანაც ჩვეულებრივი წვიმა კი არ მოვიდა, არამედ ტალახიანი.

მრავალი საფიქრალი აქვს დღეს აღთქმულ ქვეყანას, რომელსაც ბოლო ალიის დროს - 90-იანი წლების დასაწყისიდან უამრავი ახალმოსახლე შეემატა. ამ საფიქრლიდან ყველაზე მწვავე: „პალესტინელებმა გაიანჯალა, რომ შეწყვეტენ ტერიტორიულ მოქმედებას იერუსალიმში“, - ვკითხულობთ ისრავლის გაზეთებში ინფორმაციას, რომელსაც საათურად აქვს „ოლონდაც!“

„სადოა განმარტება?“ - აქვობს მეორე გაზეთი, რომელიც ბექვას ცნობას, რომ უიდეურესი ისლამისტებისაგან განსხვავებით, რომლებსაც სიტყვა „ჯიჰადი“ ტერორის ნიშნავს, ისე არ აზარებდა ნიუ-ორკელ რაბინებს განუმარტა, რომ ამ ტერმინით მხოლოდ პალესტინის სახელმწიფოზე ზრუნვას გულისხმობს.

ისრავლის გენერალური შტაბის უფროსმა ანონო შახაკ-ლიკინმა განაცხადა, რომ „კაპლმა“ საგრძნობი დარტყმა მიაცენა ტერორისტებს. ორ კვირაში 20-ზე მეტი კაცი მოუკლა“, - აღნიშნულია მესამეჯვან.

ბერგან იგრძნობა ეჭვიანი დამოკიდებულება მთავრობის თითოეული ნაბიჯისადმი.

- გოლანი, ღაზი... რა იქნება შემდეგ? სადამდე გაგრძელდება ტერიტორიული დამოზობები? ხომ არ გვემუქება იერუსალიმის დაკარგვა? - ისმის ხშირად და მრავალი საფიქრალიდან განსაკუთრე-

ბით იკვეთება არა მარტო იერუსალიმში, არამედ მსოფლიოს ნებისმიერ ქვეყანაში მცხოვრები ყველა ებრაელის ოცნება: როდესმე ელირისა, რომ იერუსალიმი ბოლოს და ბოლოს გახდეს ისრავლის დედაქალაქი!

ისრავლის ცას ღრუბლები აქა-იქ 5 სექტემბრისაც შერჩა, მაგრამ ამ დღეს ახალი დღეების ათეულ დაიწყო 3000 წლის წინათბობიური დავით მეფის მიერ დედაქალაქად გამოცხადებულმა იერუსალიმმა და ამის ნიშნად მისი ცა საზეიმო დღეების დაწყების მანიშნებელმა ზაღაბებმა ზაღარული ფერებით ააქაქა-ზა.

ქუთაისის და იმერეთის მხარის დელეგაციის წევრებს - ამ სტრუქტურების ავტორსა და მის მკვებრებს - ეფრამ ჩიკვაშვილსა და შალვა ერქვანიძეს დიდი ბედნიერება გვხვდა ნილადა, რომ ეს საღამო იერუსალიმში მცხოვრებ ჩვენს მეგობრებთან ერთად „პანორამად“ ხმოზილ იმ საქორწინო დარბაზში გავევტარებინა, რომელიც ჩვენს თანაქალაქელ კარლ მოშაპვილს ეკუთვნის და საქართველოდან აღთქმულ ქვეყანაში სხვადასხვა დროს ამოსულ ჩვენს ყოფილ თანამემამულეებთან, ცნობილ მეცნიერებთან, მისებს ზუთინგნულის ერთ-ერთ მთარგმნელთან, დოქტორ ბენ-ორენთან (ნიუ-უაშუღთან), დოქტორ რუბენ ენოხთან (ენუქაშვილთან), იერუსალიმის ქართველ ქართველთა თემის გაბასთან, გაზეთ „რწმენის“ დამაარსებელთან - არონ დათიაშვილთან და ინჟინერ სვიმონ ნათიშვილთან ერთად შევეცვლა მრავალი დღე ქალაქის პირდაპანილი მზისა და მისი ციდან საადრო ღრუბლების გაფანტვის სადღევრძელო.

ალაქი შენგალია
1995 წელი, იერუსალიმი

● აქვს თავისი სახე ქუთაისის, ყველა სხვა ქალაქისაგან გამორჩეული და საკუთარი. გარეგნულადაც ტყეობს ეს რიონის კიდევბე გამებნებულ ქალაქს.

მაგრამ მთავარი მანიც ისაა, რომ ქუთათურ კაცს სახეზე აწერია თავისი ქუთათურობა და ლაპარაკის მანერითაც იოლად იცნობს. სხვაანარია მისი გუნებერობა და სიტყვა-პასუხიც, მისი წინა და დირსება საზოგადოებაში.

და მე გმონია, ქუთათურობაც ისეთივეა, როგორც ყარაჩოღღობა და „ქუთათური“ ზუსტად ისაა, რაც „ყარაჩოღღი“, ოღონდ უფრო დახვეწილია და სუფთა ქართული მოლაპარაკე.

ერთი სიტყვით, პიროვნება, რომელსაც ქუთათურის სახელი დაერქმევა, შეუძლებელია კაცობაში ცდებოდეს.

მიშკო ბაბალიკაშვილი, მდევითი კაცი, ნაღდი ქუთათურია და ქუთაისის საზოგადოებაში ისე დარჩა, როგორც მისი განუწყურელი ნაწილი. სადაც კოლია ქვარანია, იქაა მიშკო ბაბალიკაშვილიც. ჯა ვუყუთ, რომ ერთი, რონგაღამა, თფრ ხიდთან, იმ დროისათვის მართლა დღდებულო ცირკის არენაზე ჭიდაობდა, მეორეს კი, რონგამომოხ, ოციერთა სახლის წინ, ვეება ბრენტგადაფარებულ, სახელდახელოდ საცირკოდ გამართულ „ქარაგში“ არგუნა ბედა მოღვანობდა.

ქუთათურები არიან ორთავენი. ორთავემ შორს გაიტანა ქუთაისის სახელი... და ქუთაისიდან იცის თავისი სახელოვანი შეიღების ფასი.

იქ, ჩემს მესხიერებაში, მიშკო ბაბალიკაშვილის სახე უფრო ცოცხლად შემოხაზული, ვიდრე კოლია ქვარანია, ცა, აღბა, იმიტომ, რომ იმ უბანში მომინია ცხოვრებამ, ტელმანის ქუჩის ბოლოში, ებრაელების სივრცეცხვას და კაოლოტა ეკლესიის შორის, ბაზროთან, სადაც თითქმის ყოველ დილა-საღამოს აივლ-ჩაივლიდა ხოლმე მიშკო ბაბალიკაშვილი.

ამ დროს ის უკვე ხალისაზე ბექდაუდებული ფლაჯანია და ზედიზედ ამარცხებს ქუთაისში ჩამოსული სახელგანთქმულ მოჭიდავეებს.

ორიოდე ნაბიჯზეა ჩემი სახლიდან მახარი - პირდაპირ ღია ცისქვეშ მდებოლობა, გადაუზურავი, ოთხივე მხრიდან მოშინებულული, უფრო მიყვანს რომ ჰკავს.

უამრავი ხალხი იკვებ ბაზრობა, უმთავრესად წრილობანი საქონელი მოვაჭრენი. ყიდიან ყველაფერს - თვალში მოსამედრსაც და არმოსახვედრსაც, ჩასაცმელ-დასახურავსაც, საჭმელსა და სასმელს...

ბარბარული მუხრების იქით, ბაზრის კუთხეში, ჩოჩიალა ურემებია. მოვაჭრეები დგანან და ობობს მოთმინებით ელოდებიან დღესასწაულს.

ყველანაირი სანახავი შეგიძლია ნახო აქ, მაგრამ მიშკო ბაბალიკაშვილმა რომ სანახაობა ანახა იმ დღეს მის მოსყვარულ ხალხს, იმნარი მანამდე არაფერი ენახათ.

... ნივლისა და რცხილის კონებით დატვირთულ ჩოჩიალა ურემებისკენ წამოვიდა. რამდენიმე კაცი გამოიჭვეთა თან.

ჯყსოსყსორ ხნხსსყსორ

უტომელო, მარტოხელა კაცს მარტოხელა
ნელი სენი შეყარა.

დიმიტრი კვიციანიასაც ზედ გადაპყყყა - ჩინებულ პროზაიკოს, „ლუკიას გაცხენების“ ავტორს.

და კიდევ ბევრ სხვას, ვისაც აფასებდა და ღირსეულ კაცად თვლიდა.

4

ავტომანქანა რომ ხალხში შემოდის და ხალხი შუა იძობა, ისე ვაიპო მთელი ბაზარი.

მეშვენიერია მთელი და დღეცა.

- გამოსხენი, ჭირიმე, ხარბი უღლიდან, - მიმართა რაღაცენიარად აღჯგნებულმა ბაბალოკავილმა ურმის პატრონს.

-რათა, ძმაო, - გაიკვირა მურმრემ.

- ურები უნდა ასნოსი, - ნააშველა სიტყვა რომელიღაც ბოხხინინმა ძიამ.

დაკუთხოული, ფუთიანი მკვლელები შემოხვია და მისინ-მოსინა, ბეგრდებ მამაპაპურად მოიგრო და, გინდ დაიჯერე, გინდ არა, ურები ერთბაშად შეაღდო პაერში.

უეცრად ამოვარდნილი ქარი რომ ამოიტანს ხოლმე, იმნარიმა ბუბუნმა გადაღურა ბაზარს თავზე.

2

ბაზარმა გერცელ ბაზოიკის პიესა „მუნჯები ალაურადენე“ გამახსენა.

ოცდათოხმეტისა თუ ოცდათხუთმეტე ნლოს ქარვინაშა შემოდგომაშ წითელყყოთი ფერებით გააღებდა ხეები ქალაქის ბაღში. ამ ბაღს ქუთათურები სასიყვარულოდ „პულვარს“ ეძახიბთ და, ალბათ, ეყვეანის პირზე არსადაა მეორე ასეთი „პულვარი“.

„პულვარის“ მოპირდაპირე მხარეს, თეატრის საღაროებთან, უსაშველოდ გრძობი რიგებია. მთელი ქალაქი აქა, განსაკუთრებით ებრაელებმა. აგერ ორ თვეზე მეტია ეს პიესა იდგმება ქუთათის თეატრში და ხალხი ბილეთს ვერ მოულოს.

თეატრცოდნეები ამბობენ, მარჯანიშვილის სპექტაკლების შემდეგ, ამ სპექტაკლმა, ქართულ სცენაზე დადგმული ყველა სხვა სპექტაკლი გადახურა და ჯვარი დაუსვაო.

და, აი, როგორც იქნა, მეც ეიშვერ ბილეთი და „მუნჯები ალაურადენე“ ვნახე. გასაოცარი და გასაკვირველი არაფერია ამ ქვეყანაზე, მაგრამ ამ სპექტაკლმა მე კი არა, ბევრის მწახველი ქუთათისელი მაყურებელი მარტო მარტო დაგაოცა.

ვნახე, მაგრამ რა ვნახე - პირდაპირ სასწაული, მთელი ჩემი უბნის ცხოვრება, სიხარული, ვარამი, სადეს წახვალ, ჩრდილით რომ დაგედვს უკან და თავს გახსენებს.

აგერ კარის მეზობლები, ახლობლები, ჩემი უზნის გერბოლები, რიონის რიყებე განმოსულა და ჯამ-ჭურჭლეს ხეხავს. აქვს სალოცავი და რაბინის შეგონება. ჩვენი ძა და შიპაინიდან დასანმუნდ რიონის წყალი.

დილადადნაზარების რუკა კათოლიკეთა ეკლესიიდან და ნაცინობი ხახამი, ხმაილა ლექსების კითხვა რომ უყვარს.

დანიელ შაირიმივილიც აგერ, კაკო ევანგელისი რომ თამაშობს. რაღაცენიარად მისიული და უნდაა... აგერ ეს თეიერი და ყა-

ზარია - ჭიჭიკო ბეგალიშვილი. აგერ კაბია აბესაძე აბზიანიშის როლიში.

მაგრამ ბაზრის სცენა მეორე მოქმედებაში?

ეს ხომ ნამდილოად ჩვენი ბაზარია ტელმანის ქუჩის ბოლოში, ორიოდ ნაბიჯზე ჩემი სახლიდან...

და ყველაფერი ეს ისე ოსტატურად და ბუნებრივადაა შეკრული, ძალდაუტანებლად იკავებს თავის ადგლს გონებაში და სამუდამოდ გამახსოვრდება. რევისორი გრგვილი სულიანი, რომელმაც ეს პიესა დადგა, უჩინარად დაიდის ამ ნაცნობ, საყვარელ დამაინათა შორის და ქუთათისელი ებრაელების ცხოვრებას შეულამაზებლად წარმართავს სცენაზე.

3

„ღარიბკომს“ - ღარიბ ებრაელთა კულეს, კარვა მოზრდლიო შერნაბა ეკავა იქ, სადაც ახლა ახალი თეატრია და ძველი ყაფანი იყო. ამ შერნაბში შესასული მწერალო კავშირის ქუთათისი განყოფილებაც, რომელსაც მაშინ დია ჩინელი ხელმძღვანელობდა.

სანთელივით სუფთა კაცი იყო დია. სანთელივით სუფთა პირის კაცს ჰქონდა, ისეთი, ნივინერი კაცებს რომ გამოართვეთ უმთავრესად - სასიამო და საინო, გაფუფყულეულე.

საოცრად უყვარდა ახალგაზრდობა - მუყაითი, შრომისმოყვარე, ნივანებთან მიფუფსუსე, საკუთარი ცხოვრება რომ აქვს და საკუთარი სათქმელი გაანაჩნა.

- ლხინიდაც შენი გზით იარე და ჭირნიაც, - ასე გემძღვრავდა ეს მარტოდაც სიყვითს ახალ პიროვნება ახალგაზრდა მოეტების ერთ ჯგუფს, რომელიც ის-ის იყო მწერლობაში შემოვიდა.

ამ ჯგუფში ერთი მიხვილ კაკიკელაშვილიც - ჩვენი მომა, მაღალი, ჭოკივით აქნეული ტანით, მუდამ რაღაცით გაოცებული და გაკვირვებული.

- ცოცხალი ვარ, ცოცხალიო, - ეს ლამაზი, ფრინვლიანი სტრეიონი ჯერ კიდევ არ უთქვამს მიშას და მის ლექსებზე სიმღერებიც არაა ჯერინბოთი შექმნილი, მაგრამ რაცა თქვა, გულწრფელად თქვა, თქვა ისე, როგორც შეიძლია მისმა ძალამ და პოეტურმა ენერჯიამ.

ლექსი ლექსია... კარგია კარგი ლექსი, მაგრამ წესიერ მოქალაქეზე კარგია და სასურველი არაფერია ამ შემყვანად.

მიუა კაკიკელაშვილს ამ მხრედ ტლიო არ ჰქვამდა ჩვენი მეგობრულ ნერვი. განსაკუთრებით მხარში ამოდგომა იცოდა მაშინ, როცა ძალიან გავეჭირდებოდა ხოლმე.

... ვლადიმერ გუგუშვილს, ამ გვარსახელით ცნობილ ერთ ნაღდ პოეტს ქუთათის, მთელი ორი ნაწილიდან უპატრონა, როცა

ბინის შევიკლამ და შუაგულ ებრაელუბანი დასახლებამ, კიდევ უფრო დაგვაპლლოცა ქუთათისში მომზებულ მწერლები ებრაელობასთან, ამ უჩინარ, უტყუარი ხალხთან. უფრო ხელმძღვრები გახდა ის უხედებრებაც, რომელიც აქ დაბატოლდა სულ ცოტა წნის წინათ, როცა ხანძარმა გადაბუგა მთელი კავკასიის ქუჩა და სამასი ოჯახი უსახლკაროდ დატოვა.

რამდენი ახალი სახლი აშენდა მათთვის! ეს ყველაფერი ხომ ქართველებმა და ებრაელებმა ააშენეს საერთო ძალით. ვითომ არაა ეს ძიშობა და მეგობრობა? თუმცა „პასაჟიში“ გულისმომკვლილად კიდევ ცხოვრობდა რამდენიმე უკნალი ოჯახი... და ნახანრობი და ნატისუხალი აქა-იქ კიდევ იგრძობოდა ჯავფარობის ქუჩაზე.

სწორედ იმ წლებში, ქართულ ლიტერატურაში ფეხი მოიკიდა ებრაულმა თემამ. დია ჩინელის მონაწილენიბთა და მოთავიკით ქუთათისში, რომელმაც „კარგად იცის პოეტების მახანდა“, დაიწერა სერიოზული ნაწარმოებები.

აქ, ამ უბანში, ამ ქუჩებში ყოფნის დროს დაწერა თავისი საუკეთესო „მერაული ლექსები“ პაოლი იაშვილმა. აქ შექმნა გერცელ ბაზოიკმა „გელათის ქუჩის დასასრული“ და „შემარბას უკანასკნელი სიტყვა“.

სხვას რომ თავი დაევენებოთ, ამ შენობის სიბორო და მადლი გაყოლია თავისი გზაზე ქუთათისთან ნასულმა ლადო ასათიანმა. ნასულად ცოტა წინთ ადრე კი, ჩვენი ძმისა და მეგობრის მიხვილ კაკიკელაშვილის პურ-მარილიან ოჯახში მის საპატივცემულოდ მოეტების შორიგი სერობა გაიხარია.

სერობაზე „დამწყებების“ გარდა, რამდენიმე წინა თაობის მწერალიც მოვიდა, მათ შორის ბონდო კემულავა, გიორგი ჯიბლაძე, შაპრუხ ჩარკვიანი, სვეტიცანი ისიანი.

გემორეული კერძებითა და დათ-ნესხეულ გამოჩრეული სუფრა გამიპალა.

თამადად ნივინერი და ცხოვრებაში ჩახეული კაცი იარჩინა - მიხვილს ლეილი ბიძა, რომელიც საიტყვა უყვრიდა და გოწნებაც.

დაჯდა და ისე გახედა უფროს თამადამ, როგორც გულბათა ჭაჭვაცაქემე, ლად რომ რომ დაბატო თავის დიდუფულ ლექსში.

დალოცა ოჯახი, მიშას დედა, ძმები, მივირია ოჯახის მამა, მოყვინები და მოკეთები. ბევრი ლაღი და ფრთხილი სიტყვა ითქვა, მაგრამ ლადიმ რომ მაშინ სიტყვა თქვა, იმნარი დედმდე არაფერი მომიხმინია.

ეს იყო ლადო და საგალობელი ქარიფელთა და გერბოელთა მეგობრული ურთიერთობის შესახებ, იმის შესახებ, ასე სათნოსა და სამაგალითოს რომ ხდის ორი დიდი ერის ისტორიას.

ჩიტო, ჩიტო, ჩიტო მარგალიტო!..



ქუთაისი ოდიტანვე განთქმული იყო კოლორიტული პროვინციებით. მათი უმარავლესობა ენამახვილი, „თეთრ“ ხიდიან ჩანწერივებული დუქების „ბინადარი“ იყვნენ. საღამოს სუფრაზე მათი ნაოხუნჯარი მეორე დღესვე ანეკდოტად იქცეოდა და მთელ საქართველოს მოედებოდა. კომორტული ფიგურები შორის იყვნენ სწავლულები, მწერლები, ექიმები, მანსავლებლები, ინჟინრები, მოხელეები, რომლებიც სხვადასხვა დროს ცხოვრობდნენ ქალაქში, მაგრამ წლების სვლამ ვერ დაინახა მათი სხობა და ქუთაისლები დღესაც სიამაყით ისხენებენ მათ სახელებს.

ქალაქში აგრეთვე ოდიტანვე არსებობდა ებრაელთა მჭიდრო დასახლება და აი, სად იყვნენ ნამდვილი ქუთაისელი კოლორიტები. მათ მიერ ნათქვამი ანეკდოტები გარდა ენამახვილობის ებრაელთა სიბრძნეზე, წინდახედულობასა თუ უღალატობაზე ლაღადგანდნენ. დღესაც თვალში მიდგას შამპოშიპი სინაგოგაში ნახაზი ჩემთვის უჩვეულოდ მორთული ხახაზი, რომელიც, თურმე 30-იან წლებში ქუთაისის ეპისკოპოს ნათესა შუხვედრის ქუჩაში – რატომ ხარ, ძმაო, ასეთი ნაწილანიო? – უკითხავს ხახაზს.

– ისეთი დიდი გადასახადი დამინესეს, რომ მაგას რეც ვადაციხიდი და ეკლესიას დამიხურებენო.

– ნუ ნაღვლობ, მაგ ფულს მე გადაგიხიდიო, – უთქვამს ხახაზს.

– რატომ? – გაკვირვება ეპისკოპოსს. – რატომ და დღეს თუ ეკლესიას დახურავენ, ხვალ სინაგოგას მიაკეტებენო...

დღესაც ქუთაისელები სიამაყით იგონებენ, რომ მათი თანამოქალაქე იყო ბორია გაპრონიო, რომელიც ებრაულ ენაზე ამძვინებდა რუსთაველი, შესანიშნავი პოეტი მამა კაიჭუტაშვილი, რომელიც ქებათა ქება შეასხა დალოცვილ ქართულ მინას, და რომელიც დღეს განისვენებს, მსოფლიოში ცნობილი ექიმი მახარადი და სხვები.

რომელიც ერთი გავისენო – ბასხოთი, ალბათ, ბატონი ბონა, თავისი თავი შესანიშნავად რომ „ითამაშ“ უღღარ შენგელაიას ფილმში „არაჩვეულებრივი გამოფენა“?

დღესაც ჰყავს ქალაქს თავისი კოლორიტი. მე ერთი მათგანი მინდა გავაცნოთ. იგი ქუთაისის საპატრი მოქალაქე, ცნობილი ექიმი-კარდიოლოგი ჩიტო ბუზიაშვილიც კალაუბა.

კაცს, რომელსაც მთელი ქალაქი იცნობს, ერთის შეხედვით ჩვეულებრივი ბიოგრაფია აქვს: დაიბადა ქუთაისში 1929 წელს, „მოსამსახურის ოჯახში“ – როგორც თავად წერს თავის ავტობიოგრაფიაში. ოქროს მძღალვე დაამთავრა ქუთაისის მე-9 საშუალო სკოლა. იმავე წელს ჩარიცხვის სამედიცინო ინსტიტუტში ბაიროცხა და ისიც წარჩინებით დაამთავრა. ერთ წელი უკრინაში – ქალაქ ენაკეშიში შემოაბოდა, მაგრამ როგორც ქიმიკი, რომ ქუთაისში რუსულენოვანი კლინიკური საავადმყოფო გაიხსნა, მშობლიური ქალაქში დაბრუნდა და უზნის ექიმიდან საავადმყოფო

ფოს კარდიოლოგიური განყოფილების გამგმვედ განვლო ზ.ა. იგი 24 სამედიცინო წარმომის ავტორია, რეგულაციულად მონაწილეობს და მოხსენებებით გამოდის კარდიოლოგთა საერთაშორისო, რესპუბლიკურ ყრილობებსა თუ სესიებზე, ქალაქის სამედიცინო თუ პრაქტიკულ მეცნიერებზე ენევა ფართო საკონსულტაციო მუშაობას დასავლეთ საქართველოს ყველა კუთხეში.

აი, ასეთი, ერთის შეხედვით ჩვეულებრივი, ბიოგრაფია აქვს ბატონ ჩიტო ბუზიაშვილს. უჩვეულოდ კი იგი მაშინ წარმოჩინდება, როდესაც ღმერთმა დაგივიროს და მისი პაციენტები გახდებით. ეს მისი კოლეგებისაგან შევიტყვე – ბატონ ჩიტო ათასობდნენ არ იფიქრებდა მისი ვინორ სპეციალობით, რადგან, თვლის, რომ თუ კაცს გულში შემოუტია, ამას დიდი რისკის ფაქტორი უძღვის წინ. რა იყო მისი მიზეზი, საიდან გაამოძიანარობდა – ჯერ ამას დაავდნენ და შემდეგ ამით ხელმძღვანელობს მეურნეობისა...

... ჩვენ ბატონი ჩიტოს ოჯახში, მის მყუდრო სამუშაო კაბინეტში ვივიართ და ესაუბრობთ. აქვეა მისი მეუღლე – ჩემი თანდასასული და მეგობარი, შესანიშნავი მანდილოსანი მერი ციციანაშვილი, მათი ვაჟი, ასევე ხარკვის სამედიცინო ინსტიტუტის კურსდამთავრებული, ქალაქში უკვე საკმაოდ ცნობილი ექიმი შალვა, მისი მეუღლე სევეტაბა და რომ ულამაზესი შვილობილბას – გული და მერიკო.

ბატონი ჩიტო ხალისიანად საუბრობს ქართველთა და ებრაელთა 26-საუკუნოვან ძმობაზე, კმაყოფილებას გამოთქვამს, რომ ამ ობოლეს აქვს მინიჭდა ვა ქუთაისის დედა და და ექვინის პრეზიდენტის, ბატონ ედვარდ შევარდნაძის შემწეობით განხორციელდა, დიდი სიყვარული საუბრობს თავის შვილობილებზე, პოლიტიკაზე, ქალაქის მიღწევებზე, თავის თავზე კი ისტეჯავს ვერ ვაღვანიბებ.

– ჩემზე რა უნდა დანერო, – გაკვირვებულია იგი, – მე ჩემი მშობლიური ქალაქის ერთი ერთგული კაცი ვარ და მეტი არაფერი. და, მაინც ავალაპარაკე.

– მამაჩემი წერილობით ვაჭარი იყო, სიღატაკით გავიხარებთ მეც და ჩემი დედ-მამაშვილებიც, სკოლამ რომ დავამთავრე, თავის გვერდით უნდოდა დაეყენებინა, ჩვენს სად შეგვიძლია შენი სხვა ქალაქში შენახვაო? მაგრამ მამა გონიერი კაცი იყო და, ჩემიმი რომ იტყვიან, „სწავლებელ ფეხს იდგამდე“ და, ასე ვინ-ვაგადახიბო მეც და ჩემ დე დასაც უშაღღესი განათლება მიგვადებინა.

მე ბედნიერი კაცი ვარ, რადგან ცხოვრებაში მრავალი კარგი ადამიანი შეხვდებ. გელოვლობა იგონებს უფროს კოლეგებს – ქუთაისის კლინიკური საავადმყოფოს პირველ მთავარ ექიმს ბატონ ბუჭა ძონეზიძეს, განყოფილების გამგეს ქალბატონი ლილი მელაძეს და სხვა კოლეგებს.

– ბედნიერი ვარ იმიტომ, რომ ქალაქში მონიშნებით შეხედვითად ადამიანები, რომლებსაც მე სიცოცხლე შევეუნარე თუ ვაუზუზგარდობი. ყოველთვის თავში მიტ-

რიალებს ერთი ჩინელი ექიმის გამოჩენა – სიკვდილის წინ ვერ აღუდგები, მაგრამ სიცოცხლის გახანგრძლივება შეიძლება“, და თუ ამას ვახერხებ, მაშინ ვარ ყველაზე ბედნიერი, მაშინ ვგრძნობ, რომ მართლაც ერთი მეტსხედა და ჩიტოვით დაფურინია.

– პო, მართლა, ჩიტო რატომ გეკითხა? უეცრად ასეთ კითხვას იწყებს ექიმის სიტყვები.

– ჩიტო კი არა, ნათლობაში ისრავლი დაურქმევიათ ჩემთვის. ქუთაისში ამ სახელს დიდი სიამაყით ვაჭარებდი, ხარკოვში კი რექტორმა პოტოხა – სად ვაგონობ, ქართველს ასეთი სახელი ერქვას? – მეც ვუპასუხე – ჩიტო შექნა-თიო, ოჯახში დაჩემი და დებუც ჩიტოს მეტყველებს – ცელქი ყოფილვარ და ჩემთვის დაფურინი. ახლა მასპროტრქი ჩიტო მინერია...

გამახსენდა ერთი მისი კოლეგის ბუძრობა – თუ ვინმეს ქალაქში ვული შეუტეეს – ჩიტო მიფურინოვით. თურმე, ქალაქში მას „ჩიტო, ჩიტო, ჩიტო მარგალიტო“ – ასე ეძახიან. თვითონ კი ეღიმიება – მარგალიტო თეთრია, მე კი შავგერმანი ვარო...

და, იგი მართლაც ჩიტოვით, მფარველი ანგელოზითი „შეფურინილა“ მრავალი ქუთაისელის და არა მარტო ქუთაისელის ოჯახში... ამაზე ის ურიცხვი მადლობის წერილებიც მეტყველებენ ქალბატონ მერის რომ სიყვარულით აუკონიძავს და სასოებით ინახავს.

ჩემი ბოლო შეხედვრა საქართველო პრეზიდენტის რწმუნებულთან იმერეთის მხარეთა ბატონ თემურ შამაშვილიან მოხდა, სადაც ჩიტო ბუზიაშვილი საშობო სილო უშაღღესი ჯილდო – ღირსების ორდენი გადასცა გუბერნატორმა და მრავალი კეთილი სიტყვა უთხრა.

სალამო თბილისიდან ქართველ და ებრაულ ხალხთა 26-საუკუნოვან ობოლბას აღსანიშნავად ისრავლიან ჩამართულ სტუმრებთან ერთად ქუთაისში მამრულ ნადიმზე შევიკრიბეთ. ჩიტო ისეთი ბედნიერი იყო, რომ მართლაც ჩიტოვით „დაფურინავდა“, ცეკვაში მთლს არ უღებდა ახალგაზრდებს. როცა თავის რძალთან ცეკვავდა, შევანი წვთით შეჩერდნენ და აღტაცებით შეპყრებდნენ სილამაზისა და სიბრძნის ზეიმი.

უნებლობე მეც გავიმეორე: „ჩიტო, ჩიტო, ჩიტო მარგალიტო“...



ებრაელეების დასახლება კოლხიდაში

არ გახარებდა ღარიბი გეტტო,
არ გიცხოვრია სულის მშვიდობით:
ბუხრის მაგიერ სანთელი გენთო
და ლოცვების წინ თითველი ითხოვდა.

მოიხედავდი – დგებოდა უკან
მშობელი ხალხის ნაშება ნინათ,
ღამით პატარა სანავთე დუქანს
გადააქცევდი დილაამდე ბინად.

და დილით სანყალ ქონების გუშავს
კიქტურდა ყველა ტანჯული სახით,
გატოხას ახევდი საეჭყო მუმუტარს,
რომ პირველ სიფთით გაგედო დახსო.

ჩამოგივლიდა მეტოქე ქორად,
თვითონ ღარიბი, და ნიშნს გიგებდა,
მეგრამ საღამოს მდღუმბერ თორა
დილაამდე თითქოს შეგარგიებდათ.

წერილი შვილებით აესილი კაცი
წლიდან წლობამდე ცხოვრობდი ასე
და ბედნიერი იყავ, თუ მაცით
გათენებდი ოჯახში პასექს.

დაიღონებდი ტირილით თვალებს
თუ მოკვებოდა ვინმე მოყვასი,
და გაგონებდა წამებულ მხარეს
შენ მრისხანება იელოვასი.

თითქოს ქოხები დაეხრა ხანძარს,
ისე ეყარა უბანი თქვენი:
ცას შესცქეროდა ღარიბი ბანძა,
არც ზეცა იყო მომგვრელი ლხენის.

ველარ გიშველა ცისკრის ლოცვებმა,
შენ მაშინ ნახე ზეცა გაშლილი,
როცა ასრულდა დიდი ოცნება
შენივე იცკა რიფინაშვილის.

სიჭაბუკემი მოკლული კაცი
ნათელი სახით დღეს გესახება,
და მის მწუხარე ფიალას დაცლის
დღეს კოლხიდაში გადასახლება.

თექვსმეტი წელი შენთვის გავიდა,
როგორც ნანატრი მშვიდობის ხანა.
ინჯე ცხოვრება ისეე თავიდან,
ლხინზე გეძახის ჩემი ქვეყანა.

წინ ნაუტეხი მხიარულ სახით,
აწვენი მაშებს სანახაობა,
ნიჭიერ ხალხის, საყვარელ ხალხის
დღებდენიერი ახალთაობა.

ადგა, დაიძრა შენი სოფელი,
დასტოვა მწარე ბედის სხენება:
თქვენს სულს აანთებს მიწა მშობელი
და ზედ მოსავლის აღმოცენება.

ჯანსუღ ჩარკვინი იერუშალიმი

ასე – გათენებდნან,
ასე – დაღამებამდე,
ებრაელი ცაშია,
ებრაელი ღმერთთან ზის,
მიწას ეფერებიან,
ცას ვარდისფრად ღებავენ,
ივრითული ენით და
რელიგიურ ექსტაზით.

ტახტზე მჯდომი დავიდი,
ვით ღვთიური ვედრება,
იყო აღიარებად
სწრაფვისა და შენების,
ბიბლიურ სამყაროში
ვერვინ ვერ შეედრება
ხაიმ-ნახმან ბაილიკს –
ბიბლიური მშენებით.

კერბთაყვანისმცემლობას
მრისხანებით ებრძოდნენ,
სიძულვილით აღსავსე
ზღიწობა მტრის გესლი,
მეგრამ მაინც ცასა და
მაგრამ მაინც მზეს მშობდა,
მზე იერუშალიმ –
დედულეთი ქრისტესი.

ასე – გათენებდნან,
ასე – დაღამებამდე,
ებრაელი ცაშია,
ებრაელი ღმერთთან ზის.
მიწას ეფერებიან,
ცას ვარდისფრად ღებავენ,
ივრითული ენით და
რელიგიურ ექსტაზით.

1997 წ. 18 იანვარი

ზრიღონ ხალვაში ისრაელი

გზები ზეცად მიმავალნი
შვა ტანჯულმა მიწის მადღმა.
ეს ქვეყანა იავარქმინლო
წარსულიდან ისეე ადგა.

ამ პატარა, დიდმა ხალხმა,
ადამ-ევას და ღვთის ბაღლმა,
გადალახვით ყოველ თაღზთა
უდაბნო კვლავ ააბაღა.

და გეძახის ის მთა-ველი,
ის წყალი და ის ჰაერი,
მიტომ არის ისრაელი,
რომ ვიცოდეთ ვის რა ელის.

ებრაელის შებრალების
ოცდაექსო საუკუნეზე,
შენ გთხოვ, ქართველს იარები
სსოვით შენით გაუკურნე.

როცა გიყვარს ისრაელი,
შენ არ იტყვი ძვირს სხვა ერის,
სადაც ეისხლხორქ ქართველს,
რა ხანია მასთან დარდებს
ერთად სანთელივით ანთებ.

ისრაელი, სისხლდასხმული
რწმენით ხსნილი ცა გახურავს.
ალალ იყოს თუ ქართული
სიტყვა შენაც გემსახურა.

ისრაელი, ღვთისა ერო,
ხან ტირილო, ხან სამღერო,
ვიციტ, მოწყალეა ღმერთი,
თუ მზეს თავისუფალს ელტვი.

მიტომ არის ისრაელი,
რომ ვიცოდეთ ვის რა ელის.

მორის ზოცვისივილი ქალწუნება მიხიელ კრიხელს

ჩანგო, უმეგობროდ ვერ გასძელი,
რაიც გასძელ, ის წლებიც გენანება,
მარტო არ დაგაგდებს ებრაელი,
ლალა იყოს ებრაელმა!

ის თქვი, რაც გითქვია ნეტარებით,
ვერც ვინ ვერ ნაგართმევს
პოეტს სიტყვას,
იცი, არ გაგწირავს ებრაელი,
ძმაკაცს ძმაკაცურად მოგიკითხავს.

ძმობით განამტკიცა ერმა ერი,
იცი, ისტორია რასაც იტყვის,
ვალს კვლავ არ შეირჩენს ებრაელი,
სიყვარულს სიყვარულით გადაგიხნის!

მარტომყოფს მარტომყოფი ებრალები,
ერთობა წესად აქვს ებრაელებს,
ჭრითი არ დაგაგდებს ებრაელი,
მოუ და მარჯვენას შეგაშველებს!

სიბერე მწუხრივით გეპარება,
შუქად ეფოვქება თოვლი წყულეებს,
ძმობა თუ შეგვიცა ებრაელმა,
გწამდეს სიკვდილამდე გიერგულეებს!
ღლაბტი არ იცის ებრაელმა!

წაკითხულია მიხილის გამოფენის გახ-
სნის დღეს 15.07.1991 წ. თბილისში

თანამედროვე ებრაული კოეზია



სალომე ფილფანამ 1997 წელს დაამთავრა ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი ებრაულ-არბული ფილოლოგიის განხრით. იმევე წელს სწავლა განაგრძო ასპირანტურაში. იგი პროფესორ კონსტანტინე წერეთლისა და დოცენტ მარია გოციერძის ასპირანტია. სალომე ფილფანს თბილი, მეტაფორული ურთიერთობა აქვს თბილისში არსებულ ებრაულ ორგანიზაციებთან, აქ მეცხოვრებ ებრაელებთან, მონანილოობას იღებს მათ მიერ გამართულ სხვადასხვა ღონისძიებაში, თარგმნის თანამედროვე ებრაული პოეზიის ნიმუშებს – რაბელის, ხანა სენეშის, ნათან ზახის, ლუა გოლდბერგისა და სხვათა ლექსებს.

მე არასდროს მიმღერია ჩემი მინისთვის, და არც გმირობა წარსულ დღეთა მიქია მისი...
მხოლოდ ერთი ხე – იორდანეს ნაპირთა წყნართა,
მხოლოდ ბილიკი – გაკვალულ უვალითა გზათა
მე შემოირაგეს,
მე ვუძღვნი მშობელ მინათა...
მამულო ჩემო, დედაო ჩემო,
მინავე წმინდაო!
რარიე მცირეა, რარიე უმწე ეს მსხვერპლი ჩემი
თავისუფლების ნანატრ დღესა,
ნათლი მონისდა,
მე მეგობრავე,
მე მოვიძღვნი მხოლოდ ჩემს ცრემლსა!..

ხანა სუნეში

პე, ღმერთო, ღმერთო, მფლოლოლო ძალთა!
არ ჰქვინდეს ბოლო ქვიშათა, ზღვათა...
ჩუჩჩუხსა წყალთა,
წყალბასა ცათა,
ვედრებას კაცთა...

რასხალი

დასშული ბადი

ვინა ხარ შენ? – მოგმართავ კითხვით, რომ გამონდელი ჩემს მიერ ხელი ზელსა კეთილსა ველარა შპოვებს... და ეს თვალდები, ამ წუთის წინ აღსასვე რწმენით,

უკვე დამქარალი, დაბნეული შენ შემოგაყურებს.

დახშული ბადი. აღარც გზაი, აღარც ბილიკი.

დახშული ბადი – იქნებ სულაც ადამიანი. წუთუ, არასდროს გამიღივებს მუხბათი ბედი, წუთუ, ვით მსხვერპლი, ამ სალ კლდეთა შევეწირები.

ჩრდილზე, სინათლესა და სიყვარულზე

ამუს ოზი თანამედროვე ისრაელის მხატვრული პროზის ერთ-ერთ თვალსაჩინო წარმომადგენელია. დაიბადა 1939 წელს. მის კალამს ეკუთვნის მოთხრობათა კრებულები: „ტურის მიწები“, „სიკდილამდე“, რომანები: „სხვა ადგილი“, „ჩემი მხავალი...“ მწერლის ქმლბეჭდბა დიდი აღიარებბა მოიპოვა ისრაელში, ითარგმნა მრავალ ევროპულ ენაზე. წინამდებარე ნაწარმოები წარმოადგენილია მწერლის საუბრებისა და ჩანახატების კრებულდინ „აქც და იქ ერეც-ისრაელში“.

ამუს ოზი



იერუსალიმში ცოცხა. უკვე საათის ოთხზე პაერში საღამოს სუსტი სუნი ტრიალებს. ასფალტი, მთების კალთები, კვიპაროსები და ქვები – ეს გველავფერი აქ შემოდგომით ნაცრისფერის ნაირგვარი ელფერითაა მოქარვული. დროდადრო ხმას იმალდებს ქალაქი ძრავებით, ზარეებით, სირენას კივილით, ძაღლების ყეფით, შორეული დინამიკებით, კომპრესორებით, ორთქლის უროებით, მაგრამ ეს იხიბი ვერ ფარავენ ამ საგნების მონღა მდგარი სიჩუმის ხმას. ეს ხმა იერუსალიმის დუმილია, რომელსაც, გნებავთ, ხმაურთან ქუჩაზეც მოისმენენ. აგრონის ქუჩის უკან წაშავალი ჩიხები მყუდროა და რადგან შეხვედრაც არ მაგვიანდება, თუთმეტ წუნთ იქ ხეტილით ვკლავ. ქურთათქმის ცარიელია, ქვის კლდებს უკან ახალგაზრდა ქრისტიანთა სთიკაციის კომქი ამოზიდულა. იგი დამლ ღრუბელთან ღამობს შეხებას. შვიარდლებული ფარისკაცი აპერკოს საკონსულოს იცავს. ჩიხში სამოცილოდ წლის ებრაელს ვლანდავ. იგი პალტოსა და მაღშია გახვეული და ხნადაბლა, აჩქარებით ესაუბრებბა მისი ასაკის არაბს, რომელსაც ქათქათა ქაფია და ცისფფერი ხალათი მოსავს ღიბთან ოქროს ფაჭვით. მე მათგან ზურგით ვდგები, ვითომ ხელს ვუქცებ, საუბრის ნაწყვეტებს კი ვიპარავ. ებრაელი ამბობს: „მაგრამ კანონით არც შენ ხარ გამკიდველი და არც მე მყიდველი, ფიტრად არა ღირს, ჩვენ, უზრალოდ, არ ვარსებობთ, ეს ანასტასიასა და ულიამისის საქცეა. და თუ ვინმე გამოჩრეკას, ამის უკან ვინ დგას, შენ კი არა, ბოდროსს მიადგება, ჩვენ რავენი გვერჩის.“ არამი ყოყმანით უპასუზებს: „პრობლემა ის არის, რომ ბოდროსის მეგობრები ვინ არიან, არ ვიცი, შენ რა განაღვლებს, ხელში სუფთა გაქვს, უბედურება რომ მოხდეს, თავი რა წყალს მიეცე.“

როებით დატვირთული დერფენებით თავის პატარა სენაკში შევეყვარ. ჩანიერი საწერი მაგდა, სამუშაო ლამპა, რომელიც შუქის კონცენტრულ წრეებს გამოსცემს და ოთახის კუთხეებს ბინდულუნძი ტოვებს; ორი სკამი, სავარელი, ირგვლივ ირგნენი და სირუმე. ერთადერთი ფაუნდარაში ახლოდან იზიარება ქვის გალავანი, ხოლო მის ზემოთ ერთი კვიპაროსი და ცის მქრეკელი ნაველეკი მოჩანს. ოთახში ძველი ნაბეჭდილია და სიგარეტის სუნი დგას.

ფრენე მამა დებუა კაიოლეკ ბერია და თან ფილოსოფიის პროფესორი იერუსალიმის უნივერსიტეტში. მისი ებრაული რბილი და ამბილებულია, საამო ფრნავალი რაცენბით გახავეულია, სიტყვებით ბოლო მარცვალზე სვამს მაველი, აქც მის მუტყველებს უცხო ხიბლსა სძენს. ჩვენ ერთ-ერთი ჩემს მონავე გოგონაზე ვსაუბრობთ, რომელიც საბოლოოდ ფილოსოფიის წრის მოსჯავალზე ეპროსობოდა, საბერო მებობრებზე ულპარაკობთ და იმ თემას ვუხაზავდებოდა, რომელიც ჩვენ ირგვლე ვეაერთიანებს: რა არის და რა იქნება, „როგორც ქრისტიანს, მჯერა“, – ამბობს მამა დებუა. მას აქვს ლვით რწმენა, რომ არ მიატოვებს იგი თავის რჩეულ ხალხს. ლვით დაწპირებს წყალს არ გაუა, ალექმა არსებობს და ცოცხლობს.

მე უკიდრესი თვალსაზრის გამოთქვამ: „მანდილად, თეოლოგიური უფობით, ალექმა მღერისთა და ებრაულ ხალხს შორის მარადიული, თუმცა იგი არ შეიცვას არავითარ ვალდებულებას იუდეველთა სიციცლებლს დაცვის ამ მათთვის მშვიდობის უზრუნველყოფის შესახებ მესიის მოსვლამდე. რელიგიური ასპექტით, ამ ალექმას შეწყლია, იარებისთა ათი ებრაელიც რომ დაჩრებს ქვეყანაზე.“ მამა დებუა იღიწის, პასუხიც დაბრუნებს არ ჩარობს, და როცა მიპასუხებს, მისი

ნაწილ შუამერი

ფართა იახანია

ეს მწვანეა – ფერი კვიპაროსისა, ის ცისფერი – ფერი ზღვისა მშვიდისა, ეს ნილეო – ფერი ხისა თუთისისა, ის კი რუხი, ღვწა – ფერი ღრუბლისა. ყავისფერი ფერიაო მინისა, ოქროსფერი – ამ მშხინავი ქვიშისა, თეთრი, ლურჯი – ფერი ჩვენი ალმისა, ეს შავი კი ყვედადისა ავისა...

დაგვილინებს ნანას ჭრელი სიზმარი და გვისურვებს ღამეს მშვიდობისას.

ნათნ ზანი

სიყვარული

და ვაჟს არ უთქვამს სატრფოსთვის უცხო რამ სიტყვა...

იგიც მიყვება ამ ქვაფენილს, ვით ყველა ქალი.

მოკლედ: მათ ქცევას როდი ახლავს სხვა რამ, ახალი,

მაგრამ იფრქვევა, გარს იკმევა ტრფობის სურნელი. ვაჟის ზურჩული სულაც არ ფედრს, ვითარც უტბებს, და ქალის მზერა არ გამოკრთის, უღრმესი ვითარც...

მაგრამ მათ შორის ხომ არსებობს რაღაც ფარული, რომლის ნარმოთქმაც მოკვდავთათვის ერთული ძალეუ... და გრძნობა ესე, სხვათა მიერ მივიწყებული,

ვით ჩრდილი მათაა, მაგნობა ესე არს სიყვარული. დაწლი ტრფობისა დაფაფრული... ნეტეპ, რადუნ ხანს? არაუნე უწყისა... რადვან ცხოვრება მოკვდავისა,

ნუთია მხოლოდ... და მე ვისურვებ, რომ მეც შემძრას, მეც ამიტაცოს ამ წმინდა გრძნობამ, რომლის სახელი, ჩემის რწმენით, არს სიყვარული.

ნელიც გავიდა... ნელიც გავიდა... ნელიც გავიდა... ნელიც გავიდა...

მაგრამ მარადეამს გვესმებება სახელი მათი, საქმენი მათი და ღამაზი ქორიო მათი... მეგობრობა ხომ უკვდავია

სიყვარული ხომ მარად მოყვასია, ცხოვრების კაცთა,

და მეგობრობის ამ დიდ გრძნობას მდუმარეს, ძლიერს, ბრძოლის ქარცეცხლში

გამობრძნობდის, ქემარატს, ციერს, ჩვენ ვახსამთ გონებას და მის სახელს დიდებით ვგისავთ.

ჩვენ კი – ქაბუენი, ლაღნი შვიღნი ამ წმინდა მინის, ვიღლით, ვიცხოვრებთ მეგობრობის უკვდავი გრძნობით, რადვან მოყვასნი, შენიღრული ზეარანი ქვიშის, სამარადეამს იცოვრებუნ ნათელი სსოენით.

და ჩვენ მარადეამს გვესმებება სახელი მათი, საქმენი მათი და ღამაზი ქორიო მათი. მეგობრობა ხომ უკვდავია მოყვასთა, ყრმათა, სიყვარული ხომ კვლავ აცოვრებებს, ვინც მოკვდა მათაც...

ნათქვამი მთლიანად ერთმნიშვნელოვანი არაა: იქნებ, ებრაული სახელმწიფო, ფიქრობს მამა დებუა, სხვა არაფერია, თუ არა გარდამავალი საფეხური, მაგრამ „ქვეყნარქია, ეს ლევის ნებიათა, მისი გვემითა“ ალბათ, ებრაელთა უღაღად დამონება მსოფლიოში, მათი ტანჯვა-განსჯა, მამა მიმართ მზარდი გაუცხოება, უკიდურესი სიძულვილის გაფუჭებება, ალბათ, იმას მოწმობს, რომ სატანა ფიზიკურად „და თუ სატანა ასეა დაინტერესებული იმით, რაც აქ ხდება, უფეჭვლად, დღმერთიაცა დაინტერესებული“. იერუსალიმი, მამა დებუას შუხედულ-ლევის თანხმად, თუნდაც სიმბოლური მხრით, ჯერაც მსოფლიოს ცენტრია, მსოფლიოს გულია. და ყველაფერს, რაც იერუსალიმში ხდება, მსოფლიო სივნიფიკანტი აქვს. პოლიტიკური ბრძოლა იერუსალიმში, ძალადობა, ტერორი, ფანატიკური შოიენიზმი, აქ დაღერილი სისხლიც კი, ეს ყველაფერი ფარულ სულიერ ბრძოლაზე მიანიშნებს.

– ბრძოლა ვის შორისაა გამართული? ებრაელებსა და არაბებს შორის, ისრაელსა და არაბულაშთა შორის?

– პირველ ყოვლისა, ბრძოლა თავად ებრაელებს შორის მიმდინარეობს.

– რამ გააჩაღა ეს ბრძოლა?

მამა კვლავ წუთიერად ეძლევა ფიქრს. სივარეტს მთავაზობს და თვითონაც ეწევა. ახლა მისი სახე ხერხიოზობისაა. მატერიალური საწყისი სულიერ საწყისს ბრძობს, ბოროტებისა და შურისგების საწყისი – სათნობისა და მიტევების საწყისს, შერკანტელური საწყისი – უნივერსალური საწყისს, შოიენისტური საწყისი ჰუმანური საწყისის ეოება“.

– როგორ ფიქრობთ, როგორ გასრულდება ეს ბრძოლები? ვინ გაიმარჯვებს?

– ძნელი სათქმელია, ძნელი სათქმელია. ალბათ ყველაფერი, რასაც ჩვენ აქ ვხედავთ („ჩვენ“ – მახვილის ბოლო მარცხელზე დართვითაა), ალბათ, ეს ყველაფერი სამშობლიო ტკივილებია რაღაც ახლის დაიწყების – დაწერილების“ მიხედვით, ყველაფერი წინათ უკვე იყო. აქ იყო, იერუსალიმში, მართალია, სხვა ფორმით.

მამა დებუა მრავალი წელია ჩემს ძიარის ცხოვრობს. ის პატივს სცემს გონებისა და სულის ადამიანებს. ძალიან უყვარს და ახსავს „უბრალო ხალხს“. მაგრამ გული ცოტა დამძიმებული აქვს „მათ ვაგან, ვინც ყველაფერი უკმაო არიან – პოლიტიკოსების გამო [„პოლიტიკოსები“ – მახვილი სულიერ ბოლო მარცხელზე მოვიდა], რომლებსა ყველა საქმეს შიში წარმართავს. სამუხუზროდ, მათ შორის ბევრია ისეთი,

ვინც შიშს პოლიტიკურ იარაღად იყენებს. ხალხს აფრთხობენ გამოცოვნილი საშიშროებებით, თუმცა, მართალია ბევრია რეალური საფრთხე“.

ყოველივეს, რაც იერუსალიმში ხდება, ასე წნამს მამა დებუას, აქვს ღია მხარე და აქვს დაფარული მხარე (მან მშენიერი ზედასთავა იხმარა – იღუმალი“). ღია მხარე წარმოდგენილია პოლიტიკური, ეკონომიკური, სამხედრო, საზოგადოებრივი, მოკლედ, აქტუალური სფეროებით. „ეს ისაა, რასაც გაზუთები გვიწვდიან“. იღუმალი მხარე „ღვივის განგებაა და მისი ცდა“.

– ცდა? ნუთი დმერთი ცდას, ექსპერიმენტებს გვიწყობს? მამა დებუა თავს იკავებს გარკვეული განმარტებისაგან („ყველაფერს, დმერთთან დაკავირებულს, დიდი საიდუმლო ახლავს, მაგრამ ყველაფერი ხომ ღვივის ხელითაა, ამიტომაც ყველაფერი დიდი საიდუმლო ძეგს“). იგი ფიქრობს, ვარაუდობს, ვინ გაიმარჯობს: ან საკუთრებით იერუსალიმში და საერთოდ, ისრაელი – ცხარე ბრძოლა და განაღებულ კითხვას და ბოროტს შორის. ალბათ, ჩვენი დროის ცენტრალური ბრძოლა, უნივერსალური ებრაეობა, სწორედ აქაა გამართული. ეს, მამა დებუას თვალში, დიდი რელიგიური მნიშვნელობის მქონე განცხადებაა.

იერუსალიმი, ალბათ, კვლავ წინანარმეტყველების უმთავრესი სცენაა მსოფლიოში. კეთილი და ბოროტი, რა თქმა უნდა, არ არის ებრაელი და არაბი, ან არაბურული და ებრაული, ან ერთი ებრაელი და მეორე ებრაელი. ბოროტი დამალულია სიძულვილით, შურისგებაში, შიშში, სულმთავრობასა და ანაპარტაინოზში, კარნაუკეტლობაში, განმარტებისაგან, დანარჩენი კაცობრიობისაგან მონყვებისაგან სწრაფვაში. კეთილი კი, კეთილი ფაფარობა მისცემს, წინდახედულეებაში, შეგნებულობაში კომპრომისში, სხვის მიმართ „კახსინასაკენ“ ლტოლვაში, დედადმელობისაგან უძველეს იუდეურ მისწრაფებაში, რაც განობიანება მეშობობის სწავლის გავრცელებაში, მთელი მსოფლიო მაგალითით დასაწერებო, ყველა ხალხისთვის გზამკვლევედ დარჩენით. „მაგრამ სატანას არ სძინავს“.

– ვინ არის აქ სატანა? – არა, ამის თითოთი ჩვენება შეუძლებელია. სატანა, ვინ კი არა, არამედ „რა“ არის. სატანას მზაკვრობა, ალბათ, იმში გამოიხატება, რომ ცუთლისა და ბოროტის გაყვეფი ხაზი ერომანთისაგან აცავრებებს ხალხებს, პარტებისა და აზრებს, მთელ ხანაკებს. „და ზოგად შენ სიძულვილის მზას იმშენ სწორედ იმ კაცის შიშისაგან, რომელიც პოლიტიკურ ხელ“.

აპრა ზაზუნის შარვი

გაა ჩილარავა

დახეწილი სტილი, პრაქტიკული მოდელები, განუმეორებელი დიზაინი და შარში – ეს არის აპრამ ბაზელი, იგივე ანზორ ბაზაშაშვილი...

ბაზელი მოდის სამყაროში ხელისონობიდან მოვიდა. სანამ საყოველთაო აღიარებასა და მნიშვნელოვან წარმატებებს მიაღწევდა, საკმაოდ რთული და საინტერესო გზა განვლო

დაიბადა საქართველოში, თბილისში, აბანოთუბანში, თათრის მოედანზე. მამა ადრე გარდაეცვალა. ოჯახს ეკონომიკურად გაუჭირდა. 14 წლის ბავშვი იძულებულია მუშაობა დაიწყოს.

«დღის ექვს საათზე სამკერვალო ფაბრიკაში მივდიოდი, ორზე – ატელიეში. სკოლიდან მოსული ისევ კერვას ვინწყებდი და ზოგჯერ გათენებამდე მუშაობდი. ასე გრძელდებოდა 17 წლამდე. 19 წლისას უკვე საკუთარი თორმეტკაციანი ატელიე მქონდა. ყველას უყვრდა, მე კი, უფრო მეტი მინდოდა. ერთ ადგილას ვერ ვმუშავებდი. ვოცნებობდი საკუთარ სახელისონოზე, მოდელებს სახლზე, პოდიუმზე, სარეალიზაციო სალონზე... მე ცხოვრების აკადემია დავამთავრე. ეს ყველა დილემოზე და ტიტულზე უფრო მაღალი ნივთია.»

ოცნება თითქმის შევისრულე... მარტო ვერაფერს ვაგებდებოდი. ჩემს საქმიანობაში დიდ დახმარებას მიწვევენ საქციო საზოგადოება «მაუდის» პრეზიდენტი – ომარ თეთრაშვილი, გენერალური დირექტორი – ირაკლი ჭიჭინაძე და აკადემიის კურსდამთავრებულ – დათო მათიაშვილი».

სამკერვალო დარგში 35 წლის გამოცდილებამ აპრამი, თვითნასწავლ მოდელიორ ტენერლოკ-კონსტრუქტორად ჩამოაყალიბა, ამ საქმის პროფესიონალი გახდა. მისი მოდელები გაბეღული, საინტერესო და მრავალფეროვანია. მის შემოქმედებაში ორგანულიადაა შერწყმული წარნართობა, ქრისტიანობა და იუდაიზმიც. სიმბოლიკა, რომელსაც ავტორი იყენებს, უადრესად რთული და ნაინარსიერად დატვირთულია.

«ჩემს სახელისონოში რეჟისორიც მე ვარ, ქორეოგრაფიც და მოდელიორიც. რაც მეტს ვმუშაობ, უფრო მეტი აზრი მებადება. არ ვისვენებ, ვეძებ ახალს. მივდივარ უსასრულო წერტილმდე.»

მე ორი ქვიშის შვილი ვარ. ჩემი სამშობლო საქართველოა, ჩემი ერის სამშობლო – ისრაელი – ამაყად აცხადებს აპრამ ბაზელი.

ეს მის ნამუშევრებსაც ეტყობა. «დიდხანს ვფიქრობდი, როგორ წარმედგარიყავი საზოგადოების წინაშე. მიეცა, თუ შენი ერი არ გიყვარს, სხვისას ვერ შეყვარებ და, რაც მთავარია, არც სხვა შეგიყვარებს. გადავწყვიტე, თავდაპირველად ებრაელი რომ ვარ ის გამოვჩინებ, მერე კი – ქართველი-ებრაელი.»

ამ აზრებმა შორეულ საუკუნეებში გადაწყვიანა. პოდიუმზე სწორედ ასე არავინყავ: კლუბობებს, ევეგობტე, ურუმუბი, მონები. მათ მოჰყვება მოსე, სიმბოლმაც ებრაელები მონობიდან დაიხსნა, ევეგობტიანდ გამოიყვანა, სინას მიიდან ათი მცნება ჩამოეშალა და ღმერთის აღთქმული მინება დაასახლა. თეთრი შაჰაროვანი ანგელოზე-



ბი აღთქმული მიწის სახლვრებს იცავენ. ანგელოზეებში გამოდის ახალი მოდელი, ცხრალული სიმბოლიკის გამოხატულება. ის ისრაელის სახელმწიფოს ჩამოყალიბებაზე მიგვანინშნებს. ანგელოზეების მოძრაობა საუკუნეების გასვლას ნიშნავს. წინადა მიწაზე იბადება ახალი რელიგია – ქრისტიანობა.

ამის მერე, ქართულ კაბებში გამოწყობილი გოგონები გამოდიან. მოსხმული აქეთ ჯვრით გამოხასული მოსაცმელები. ცოტა ხანში, ისინი ამ მოსაცმელებს იხდიან. სიმბოლურად ეს ნიშნავს, რომ ყველა ებრაელმა ვინც საქართველოში ფეხი შემოვდა, ქართული ტანსაცმელი ჩაიცვა.

– სულ მალე, – აგრძელებს აპრამ ბაზელი, – პოდიუმზე გამოჩნდება გოგონა, რომელსაც საქართველოს გამოთლიანების კაბა აცვია. მკლავი – ოსური აქვს, ზურგზე – გურული ყაბალახი შკიდა, გულ-მკერდი და კალთა კი ქართული ჩოხისაა, მკერდზე ურუმების მტევანი აქვს ჩამოყრებული. ვაზი ხომ საქართველოს სიმბოლოა...»

სამკვეთელოების სტილიში ექვსი კაბა მაქვს ვაკეთებული. მათ მკლავებსა და კალთებს ჯვრები და ქართული მრინამენტები უშმვენებთ. ეს კაბები იმაზე რიანშენებენ, რომ საქართველოში ქრისტიანობა დამკვიდრდა.

ამ გამოფენას მე «აპრამ ბაზელი, მოდა და ისტორია» დავარქვი.

შექმნილი მაქვს ასევე კლასიკა, წელიწადის ოთხი რომი, რომანტიკა, კოქტელი, საღამო. ჩემი პოდიუმი ყოველთვის ებრაული ქორნილით მთავრდება.

ბაზელის თითოეულ მოდელში აზრია ჩადებული. ის მოდაში ძირითადად ქართველების და ქართველი-ებრაელების მეგობრობის 26-საუკუნოვან ისტორიას გამოხატავს. იგი პირველია მსოფლიოში, ვინც ეს უნიკალური მოვლენა მოდაში განახორცილა.

«ვიყავი ისრაელში ჩემს მეგობართან – ბადრი ჯანაშვილთან. მან თავისი დანეროლი ლექსი მარუტა. ნაეკიხე და გაცოცდი. ის ნოსტალგიაზე, თბილისის დაბზარულ კედლებზე და პოდიუმებზე ნაწერებს. მე, ძველი მედენის უზენაელ მქვიანა. ჩემი აზრით, ეს ძალიან ტკეადი სიტყვებია. ამ ლექსმა ახალი იდეა მომინდა. მინდა თბილისელებს ვაჩვენო ყველა იმ ხალხის ნაცნობილური ტანსაცმელი, ვინც აქ ცხოვრობს.»

ასევე ვაპირებ «ევფისისტაოსონს» თემაზე ვიმუშაო. თემები ჯერჯერობით ამოწურული მაქვს.»

ამჟამად, აპრამ ბაზელი საქციო საზოგადოება «მაუდის» სამკერვალო ფაბრიკის დირექტორი და მოდელიორია. ჰყავს მეუღლე, ხუთი შვილი და ოთხი შვილიშვილი.

უდიდესი შრომისმოყვარეობა, მყუდრო ოჯახური გარემო, საზოგადოებრივი ატმოსფერო და მისი ნიჭის თავყანისმცემელთა ფართო გაღერვა – აი, ყოველივე ის, რასაც აპრამ ბაზელის სამყარო ჰქვია, რამაც განაპირობა ამ ნიჭიერი ხელოვანის შემოქმედებითი წინსვლა და აღიარება.



ისრაელში მყოფმა მოსე შიშილაშვილმა თბილისში მყოფ დანიელ ხახიაშვილს სთხოვა წერილში: ჩემს ყოფილ სახლსა და ეზოს შიპაიხიზე, ჩემი ხელით დარღულ ვაზებსა და ვარდებს თითო ფოთლით ააცვალე, წერილში ჩადევი და გამომიგზავნე. ეს ყველაზე ძვირფასი საჩუქარი იქნება ჩემთვის.

პოეტმა დანიელ ხახიაშვილმა სამშობლო კუთხეს მონატრებულ კაცს ასეთი ლექსი უძღვნა:

ეს ლექსი კარგა ხნის წინათ გაზეთიდან საკუთარი ხელით ვადმოუნერია და სათუთად შეუნახავს პოეზიისა და საერთოდ წიგნის დიდ თაყვანისმცემელს, პენსიონერ ქალბატონს გენრიეტა თევზაძეს.

მან შემოგვთავაზა, ნიშნად ქართველი და ებრაელი ხალხის 26 საუკუნოვანი მეგობრობისა გამოგვექვეყნებინა იგი. სიამოვნებით ეასრულებთ მის თხოვნას.

დანიელ ხახიაშვილი

გამომიგზავნე ეზოს ვარდები!

შენ გენაცვალე, გამომიგზავნე ეზოს ვარდები გადანამული. გამომიგზავნე, ჩემს თავს გაფიცებ, რომ კიდევ ერთხელ მუხლზე დავეცე, ისევე გავებუფდე, ისევე გვევიფდე, ამ მოზღვავებულ გრძნობებს გავექცე.

რომ კიდევ ერთხელ გულში ჩავიკრა, ცრემლით გაებანო ეზოს ვარდები, რომ დავინახო ქართული მიწა, ქართული მზე და ეგ ლაფვარდები.

რომ დავუხუჭო თვალი ტკივილებს, რომ გავიგონო ყრმობის სიმღერა, რომ სიჭაბუკის ლამაზ ბოლიკებს, თვალცრემლიანმა შევეალო მზერა.

გამომიგზავნე, დედას გაფიცებ, ჩემი ვენახის ვაზის ფოთლები, როგორც სიმღერა და სიჭაბუკე და როგორც ცრემლი ჩემი ობლობის;

გამომიგზავნე ეგ სიყვარული, ეგ ერთგულება ისევე მაჩუქე, ეგ ტკბილი მზერა – გული ქართული,

ვარდის ფურცლებით ვადმომამუქე, ვადმომამუქე ეგ სურნელება ქართული ცისა, მთის და ბარისა, როგორც მარადი ბედნიერება, როგორც სინათლე ორთავ თვალისა.

გამომიგზავნე, თუნდაც მცირედი, ვაზის მშვენება, ვარდის სინაზე; როგორც სიცოცხლე, როგორც იმედი ეზოს ვარდები გამომიგზავნე..

აშკელონი – ისრაელის „სამხრეთის მარგალიტი“

● ქალაქი აშკელონი 50 წუთის სავალზეა თელ-ავივი-დან. ხმელთაშუა ზღვის სანაპიროს გასწვრივ 55 კილომეტრი უჭირავს და მისი ფართობი 45 ათასი ჰექტარია. მწვანეში ჩაფლული, სტუმრებით სავსე ქალაქი გულლი-ად ხვდება ყველას, ვისაც სურს დატკბეს ბუნების სიმშვენიერით და აქაურთა სტუმართმოყვარეობით.

„ოლე ხალაშების“ ქალაქს უწოდებენ ხშირად. მართლაც, იგი მსოფლიოს მრავალი კუთხიდან ჩამოსულმა ებრაელობამ ააშენა და გადააქცია ტურიზმისა და დასვენების უმშვენიერეს ცენტრად.

სხვა ქვეყნებიდან ასულ ებრაელებთან ერთად საქართველოდან, ქართველმა ებრაელებმაც თავი გამოიჩინეს აშკელონის აშენებისა და აყვავების საქმეში. ახლა ამ ქალაქში ქართველი ებრაელების დიდი ნაწილია დასახლებული და სამართლიანად ამყობენ, რომ „სამხრეთის მარგალიტის“ მცხოვრებნი არიან.

თუ ისრაელში ჩახვალთ და ქალაქ აშკელონს ესტუმრებით, აქ გულბობილად და სიყვარულით მიგიღებენ მეორე სამშობლოში დამკვიდრებული ქართველი ებრაელები.



ორი პრის სიახაყე



ოლია ლეკუშინსკაია და გურამ პაატაშვილი.

● აიან ადამიანები, რომლებიც თავიანთი ნიჭითა და უნარით, მრწამსითა და მსოფლმხედველობით არამარტო ღირსეულ ადგილს იმკვიდრებენ საზოგადოებაში, არამედ აქტიური ცხოვრებისეული პოზიციითა და პირადი მიზანსწრაფვით სხვებისთვისაც საინფორმაციო მაგალითს იძლევიან.

სწორედ ასეთი ადამიანების გალერეის სათავეებთან დგას გურამ პაატაშვილი, პირიქცნება, რომლის სახელითაც თანაბრად ამაყობს ქართველი და ეზრავლი ერი.

კომპოზიტორი და საზოგადო მოღვაწე! ამ ორ კომპონენტთან მინც რომელ მათგანს უნდა მივცეს უპირატესობა, რომელ მათგანზე შეიძლება გამოირჩეულად ვისაუბროთ?

ალბათ, არც ერთზე. მათი დაშორება შეუძლებელია, ისინი ერთმანეთს ავსებენ, სრულყოფენ, ამოლიანებენ და ერთად წარმოაჩენენ გურამ პაატაშვილის ცხოვრებისეულ კერვებს, ამ გლობალური მახასიათებლის მიღმა მისი მრავალმხრივ ნაყოფიერი შემოქმედებით თუ საზოგადოებრივ მოღვაწეობას რომ გულისხმობს.

საქართველოს ებრაული კულტურის ცენტრის პრეზიდენტი, „მაქაბის“ მსოფლიო კავშირის საქართველოს საზოგადოების ერთ-ერთი დამფუძნებელი და პრეზიდენტი, საქართველოს პარლამენტის სწავლული ექსპერტი, საერთაშორისო ფესტივალებისა და პრემიების ლაურეატი, საქართველოს ეროვნული და მემკვიდრეული მემკვიდრეობათა აკადემიის აკადემიკოსი... ჩამოთვლილი მხოლოდ არასრული ნუსხაა იმ დიდი და ნაყოფიერი შემოქმედებითი თუ საზოგადოებრივი ღვაწლისა, ბატონი გურამი რომ ეწევა.

უფასდება კიდევაც შრომა. ამ დიდი აღიარების შედეგის ის უამრავი ჯილდო, სიძველე თუ დიპლომი მისი ნაყოფიერ საქმიანობაზე რომ მტკიცელებს. მათ შორის მინც გამორჩეული ღირსების ორდენია „ქართული ხელოვნებისა და კულტურის განვითარების, მისი სოციალური ხელშეწყობის, ქართველი და ეზრავლი ხალხების მეგობრულ ურთიერთობათა განმტკიცების საქმეში შეტანილი პირადი დიდი წვლილისათვის, ნაყოფიერი შემოქმედებითი და საზოგადოებრივი მოღვაწეობისათვის რომ მიენიჭა.

ჩვენც იმ თანმიმდევრობით მივეყვებ მისი საქმიანობის გამომზეურებას, როგორც და აღვნიშნავთ ფორმირებულს.

გურამ პაატაშვილი – კომპოზიტორი.

აქ უფრო მიზანშეწონილი იქნება მისი გამხრდელების, უფროსი კოლეგების, კულტურისა და ხელოვნების გამორჩეული მოღვაწეების ციტირებები მოვიშველიოთ.

ალექსი მაჭავარიანი: – გურამმა კომპოზიციის მუშაობა ჩემთან დაიწყო და უმოკლეს დროში (ხუთ წელიწადში) დიდ წარმატებებს მიაღწია. იგი მოაყვება თავისი პრინციპულით, შეუვლებლით და შრომის მოყვარებით შემოქმედებითი მიზნის მისაღწევად.

შედარებით მოკლე პერიოდში მან მრავალი საინტერესო თხზულება დაწერა: ხუთი სიმფონია, შვიდი სიმებიანი კვარტეტი, 24 პრელუდია, ათი სონატა ფორტეპიანოსათვის, ორი ვოკალური და საგუნდო ციკლი, პიესები გიორგისათვის, რამდენიმე რომანსი, აგრეთვე საოპერო და საბალეტო ნაწარმოებები... მე კარგად ვიცნობ გურამის შრომისუნარიანობას, დიდ ნიჭიერებას, მრავალმხრივ ერუდიციას, მის მაღალ კულტურასა და შემოქმედებით პროფესიონალიზმს. გ. პაატაშვილის ნაწარმოებებმა თავის დროზე გამოჩინილი კომპოზიტორების დიმიტრი შოსტაკოვიჩის, არამ ხაჩატურიანის და დიმიტრი ქაბალევსკის მაღალი შეფასება დაიმსახურა.

ყველასათვის ცნობილია, თუ როგორი დიდი მადლიერებით აღნიშნავს ბატონი გურამი დღემდის თავისი მასწავლებლის, აღმზრდელისა და უფროსი მეგობრის, გამორჩეული ქართველი კომპოზიტორის ალექსი მაჭავარიანის ახავს.

ახლა ხელოვნების გამორჩეული მოღვაწეთა კიდევ რამდენიმე გამონათქვამი მოვიშველიოთ:

სვიკიტოსლავ რიხტიერი: – „მომხარული ვარ ნიჭიერი და მომხიბვლელი ადამიანის – გ. პაატაშვილის შემოქმედებითი წარმატებას“.

ივან კოხლოვსკი: – „დიდ სიამოვნებას მეგრის შესანიშნავი ადამიანის მუსიკის „პოემა ის“, „წელიწადისა“ და მინორების – „სიხამარი ტყეში“-ის მოსმისა, რომლებიც დიდი წარმატებით სარგებლობენ მოსკოვში“.

ოლია ლეკუშინსკაია: „ყოველთვის მობარული ვარ ისეთ ერუდიტულ და ინტელიგენტ ადამიანთან შეხვედრისა და ურთიერთობისა, როგორც გ. პაატაშვილია. მისი საბალეტო მუსიკა ფეფქტური, მელიოდური და გამომსახველობითია“.

გურამ პაატაშვილის ნაწარმოებებს დიდ პატივი მიაგო თავისი დადებითი („პოემა სიყვარულზე“ და „გაზაფხულის ნიჭი“) ლეგენდარულმა ვახტანგ ფაუხუკიანმა: „გურამს მაღიან კარგი ალლო აქვს, სხარტი, ნათელი გონება... ზედმინებით ნიჭიერი და მოახროვე პიროვნებაა“, მ. სიამოვნებით



ვახტანგ ფაუხუკიანი და გურამ პაატაშვილი.



ალექსი მაჭავარიანი და გურამ პაატაშვილი



გ. ხიმონიძე, გ. პაატაშვილი, ი. კოხლოვსკი.

ვიტამინოვანი გურამთან ორივე დადგმის დროს. - აღინიშნავდა ბალტიკ დადლოქარი.

ხელოვნების კოორდინების მიერ ბატონი გურამის შემოქმედების ასეთი შეფასება, ცხადია, მის დიდ აღიარებაზე მოუთხოვს.

გ. პაატაშვილის ნაწარმოებები კულედება არა მარტო საქართველოში, არამედ მის კოვში, მოკავშირე რესპუბლიკებში, საზღვარგარეთ. ვაშინგტონში, აშშ კონგრესის ფონდში „ლიბერერე ოფ კონგრეს“, შეტანილია მისი მუსიკალური თხზულებები, აგრეთვე მის მიერ გამოცემული ნიგები ხელოვნებაზე, მონაცემები შემოქმედებითი დასაზღადღებრივი მოღვაწეობის შესახებ. ეს ფონდი წარმოადგენს მსოფლიოს ხალხთა და ქვეყნების ლიტერატურის, კულტურის, ისტორიის, მსოფლიოს ცივილიზაციის ამასველ უნიკალური ბიბლიოთეკასა და ფონდს.

დიდა ბატონი გურამის წვლილი ექსპერიმენტული კამერული მუსიკალური თეატრის წარმატებაში, როგორც მისი ერთ-ერთი ფუნქციონალისა და უცვლელი სამხატვრო ხელმძღვანელის.

ამ თეატრში მოღვაწეობდნენ ქართული საოპერო და საბალეტო ხელოვნების საუკეთესო წარმომადგენლები, ზ. ფალიაშვილის სახელობის ოპერისა და ბალეტის აკადემიური თეატრის ნამყვანი ხელონები, ასევე უცხოების ხელოვნებისა და კულტურის გამორჩენი წარმომადგენლები.

განსაკუთრებით დიდა მისი წვლილი საქართველოს ებრაული კულტურის ცენტრისა (1987 წ.) და საზოგადოება „შაქობის“ ჩამოყალიბებაში.

„შაქობა“ 1990 წელს დაარსდა. მისი დამფუძნებლები იყვნენ გ. პაატაშვილი და საზოგადოება „შეჯარდენის“ თავმჯდომარე ვავა შუბლაძე. იმ დროისათვის ებრაული კულტურის ცენტრი წარმოადგენდა ერთადერთ ადგილს, სადაც თავს იყრიდნენ და აქტიურ მოღვაწეობას ეწეოდნენ კულტურის, ხელოვნების, ლიტერატურის, მეცნიერების ცნობილი წარმომადგენლები, ახალგაზრდობა. ოპერისა და ბალეტის ექსპერიმენტულ კამერულ თეატრთან ერთად აქ ტარდებოდა კონცერტები, მუხევერები, გამოფენები, სტუმრების მიღება და სხვა ღონისძიებები.

კულტურის ცენტრში დიდი წარმატებით ჩაიარა გურამ პაატაშვილის მუსიკალური საქმიანობის, სიმფონიების, კომპოზიციებისა და სხვა ნაწარმოებთა პრემიერა.

გაოცებას იწვევს ბატონი გურამის შრომისუნარიანობა. იგი არა მარტო კომპოზიტორი, არამედ აქტიური საზოგადო მოღვაწეა. როგორც საერთაშორისო ორგანიზაციის „მშვიდობის მედროშეს“ საკოორდინაციო საბჭოს თავმჯდომარე, დიდი წვლილი მიუძღვის მშვიდობის მისის განმტკიცებაში. ამ ორგანიზაციის მუშაობა მიმართულია ხალხებსა და სახელმწიფოებს შორის მეგობრულ კავშირებისა და კონტაქტების განმტკიცებისაკენ. ათი წლის წინათ გაერთიანებული ერების ორგანიზაციამ საქართველოს დედაქალაქი ხომ „მშვიდობის დესპანად“ გამოაცხადა.

თბილისის მშვიდობის დესპანად გამოცხადების ათი წლის თავზე ამ კეთილშობილურ საქმეში აქტიური მონაწილეობისათვის „მშვიდობის მედროშეს“ საპატიო დიპლომებით დაჯილდოვდნენ საქართველოში აკრედიტებული საგანგებო და სრულუფლებიანი ელჩები, აგრეთვე ჯილდო ნიღად ხვდა ამ ორგანიზაციის თავმჯდომარეს ბატონ გურამ პაატაშვილს.

მისი საზოგადოებრივი საქმიანობა მარტო ჩამოთვლილით როდი შემოიფარგლება. იგი სხვადასხვა დროს იყო საქართველოს ეკონომიკური აღორძინების კავშირის შემოქმედებითი გაერთიანების გენერალური დირექტორი და სამხატვრო ხელმძღვანელი, გამომცემლობა „შემოქმედის“ მთავარი რედაქტორი, საქართველოს საგარეო-პოლიტიკური ასოციაციის ერთ-ერთი დამფუძნებელი და თანაპრეზიდენტი, საქართველოს პარლამენტის საგარეო ურთიერთობათა, კულტურის, განათლების და მეცნიერებათა საქმეების მრჩეველი, მრავალი საზოგადოებრივი წამყვანის ინიციატორი. საქართველოში მომართობა და მწვლანობის ვაჟი მისი შიშველობითა და გერმანიის ხელოვნების, მედიცინისა და სახელმწიფო მოღვაწეების მხარდაჭერით 1993 წელს ჩამოტანილი იქნა 48 ტონა სხვადასხვა დანიშნულების პუნდარტარული დაზარალება.

ბატონი გურამის თაოსნობით ასევე რამდენიმე ერთობლივი ღონისძიება განხორციელდა საზღვარგარეთის კულტურის,

ხელოვნების, მეცნიერების წარმომადგენლებთან ერთად.

ცალკე საუბრის თემაა მისი უნიკალური პირადი არქივი. ამ არქივს ბატონი გურამი მთელი 30 წლის მანძილზე დიდი ენთუზიაზმითა და რაღებებით ქმნიდა. მასში თავმოყრილია კულტურის, ხელოვნების, მეცნიერებისა და ლიტერატურის შესანიშნავ წარმომადგენელთა ხელნაწერები, ფოტოსურათები, დოკუმენტური მასალები.

მიუხედავად იმისა, რომ ბატონ გურამს: - მე ყოველთვის მანიტერესებდა ის, რაც ეხებოდა ისტორიას. სტუდენტობის დროინდელი ვატაცება უფრო მნიშვნელოვან საქმიანობაში გადაიზარდა და მიიღო სერიოზული ხასიათი. არქივის მასალების შეგროვება გახდა ჩემთვის ახლად შექმნილი პროფესია და სასიცოცხლო თანამგზავრი.

მის შესაქმნელად უდიდესი ძალისხმევა დამჭირდა. ამჟამად ჩემი არქივი შეიცავს სამი ათასზე მეტ ექსპონატს, რაც ასახავს როგორც ქართულ, ისე ებრაულ, ევროპულ და აზიურ კულტურასა და ისტორიას.

ყველა ექსპონატი დანებებული X საუკუნინდან თავისუფლად ითვისება და ასრულებს ისტორიული მნიშვნელობის დანიშნულებას.

აი, რას წერდა „მოსკოვსკი ნიფოსტი“: „ცნობილი კომპოზიტორის გურამ პაატაშვილის კოლექციის ექსპონატებმა სამი ათასს გადააჭარბა. ამ რარიტეტები შეძლება დაამუშავდეს მსოფლიოს ნებისმიერი მუზეუმის სტენდები“.

დიდა მისი წვლილი მსოფლიოს საგანძობის ნიშნების ამსახველი პირად არქივის (ფონდის) შექმნაში და ხალხთა შორის კულტურულ და მეცობრულ ურთიერთობათა განმტკიცების საქმეში, რისთვისაც შემოქმედებითი და საზოგადოებრივი მოღვაწეობაში დიდი მიღწევებისათვის და დაბადებულ 50 წლისათვის და დაკვირვებით გურამ პაატაშვილი დაჯილდოვდა საერთაშორისო ორგანიზაციის „ევროპა-ამერიკა-ზაზა-აფრიკა-ავსტრალიის“ საპატიო დიპლომით და მედილით.

გურამ პაატაშვილის პორტრეტს კიდევ ერთი ღირსეულობა მატებს მის მიერ გამოცემული ნიგები: „სახელოვანი გზა“, „ხელოვანი და ცხოველი“, „ხელოვნების ოსტატები“, „დასაწყისი“ და სხვა. საქართველოში ებრაელთა დამკვიდრების 26-საუკუნოვან იუბილეს ეძღვნება მისი ნიგა „ისრაილის ფურცლები“. მასში მთავარი ნარკვევები ებრაელი ხალხის ისტორიის შესახებ. მითხრობილია მსოფლიო ცივილიზაციის ისტორიული ებრაელი ხალხის მიერ შეტანილ დიდ წვლილზე. განსაკუთრებული სიბოთით და სიყვარულითაა დაწერილი ქართველი ებრაელი ხალხების მრავალსაუკუნოვანი მეცობრულ ურთიერთობის შესახებ. როცა მის ნიგებზე ვეცნობით, ნათელი ხდება, თუ რატომ მინიჭეს ბატონ გურამს გერმანიის მედილი სახელწოდებით „ხელოვნების არა აქვს სახეჯარი“.

ჭკუშარტობა! გურამ პაატაშვილის მიერ განხლებილი ცხოველების გზა ხალხებს შორის ურთიერთსიყვარულის და მეგობრობის ერთ-ერთი საუკეთესო ნიმუშია.



პატა ნაცვლიშვილი, ხაიმ ხუბელაშვილი მულ-
ლასთან ერთად და ოთარ ქინქლაძე ჟურნალ „დროის“
რედაქციაში.

სსსრ

ბატონო ხაიმ!

ხმაბალა ვიტყვი, უპირველესად ვიტყვი იმას, რომ ჩემს გვერდით ცხოვრობდით და არ ვიცოდი, რომ ებრაელი იყავით, მე სულ ქართველები მეგონეთ.

როცა შევიტყვე, რომ ებრაელები ყოფილხართ, ის მიხაროდა, რომ ერთმანეთი გიყვარდა და ერთი სამ-
შობლო გექონდა. შემდეგ, ის გაძნელდა, რომ საქარ-
თველო თქვენი მეშვეობით შეიჭრა ებრაულ სამყაროში.
ახლა ის მიხარია, რომ კვლავ ჩვენი ხართ, როგორც

ხაიმ ხუბელაშვილი

თბილისი, მოსკოვი, „დროშა“, ნაყიბი

25 წლის წინათ მეუღლითურთ ვენიე თბილისს. მიწვეული ვიყავი უცხოეთში მცხოვრებ თანამემამულეებთან კულტურულ კავშირის საქართველოს საზოგადოების მიერ, როგორც საქართველოდან გამოსულთა საერთაშორისო ცენტრის თავმჯდომარე, ჟურნალ „დროის“ მთავარი რედაქტორი და თელავის მუნიციპალიტეტის წარმომადგენელი.

ყოველი იქ გატარებული საათი, დღე ჩემთვის საინტერესო და დაუვიწყარი გახლდათ...

ისრაელში დაბრუნებისას მოსკოვში, ვნუკოვის აეროპორტში ტროიკული სივცე იდგა. სუნთქვა ჭირდა. ნაყინის კიოსკს მივაპურე, ორი ნაყინი ვთხოვე და დოლარი გავუნოდე.

– ნეტ, ნეტ! – შემოიპოტა გამეცხვებოდა და ამოღებული ნაყინი უკან ჩააგდე. ორი ახალგაზრდა გვგანსაბაძოურ ფულს მთავაზობდა. ხალხი მოგროდა.

– ვაში დოკუმენტი! – შემომესმა.
პოლიციელს დარკონი გავუნოდე და მდგომარეობა ავუსენ-
ნი.

– ხაიმ ხუბელაშვილი! ისრაელი! – სუფთა ქართულით ამოიკითხა ახალგაზრდამ. სახე გაუბრწყინდა.

– ბატონო ხაიმ, მე თენგიზ ბოთერაშვილი ვახლავართ, გაბრიელის ვაჟიშვილი, სოხუმიდან. თქვენი ჟურნალი „დროშა“ ხელში თუ ჩაგვიკარდებოდა, მთელი სოხუმი კითხულობდა.

– თენგიზ, შვილო, რუსეთის აეროპორტის დაცვას არ გირჩევნია, ისრაელისა დიცავა?! – ამის თქმალა მოვასნარი, რომ მე-
ორე პოლიციელი მოგვადგა.

– ვჩომ დელო?
– უნა ვსიო ეპორიადეკ! – თენგიზმა დარკონი საქაროდ დამირჩუნა, ხელი კეპთან მიიღო და კოლეგას გაჰყვა.

მეუღლეს მივუბრუნდი, იქ ის ორი ახალგაზრდა ქალიშვილი

გუშინდელით გვასოს „დროშელებს“ ბატონ ხაიმ ხუბელაშვილს მო-
ლო სტუმრობა რედაქციაში. თუმცა სტუმარი არც ეთქმება, საქართველოში
დაბადებულსა და გაზრდილს უწყვეტი სიმი აკავებრებდა მის შრომატურ
კუთხეტთან.

პირველად ორმოცდაორი წლისამ, მონიფულობის ასაკში, მიაშურა აღ-
თქმულ ქვეყანას, თუმცა საქართველო და ქართველი ხალხი ისე ღრმად იყო
მის გულში ფესვამდგარი, მათზე ფიქრი და ოცნება წუთითაც არ განუღებია.

ისრაელში გამოხავალი პირველი ქართულენოვანი ჟურნალის – „დრო-
შის“ დამფუძნებელსა და უცვლელ რედაქტორს, განსაკუთრებული სიბოთით
და სიყვარულით გულით თავისი ჟურნალის თანამომხმისა და სენხისაკენ –
ჩვენი „დროშისაკენ“ მოუწედა.

მეფერ სასიკეთო ჩანაფიქრსა და აუხდენელ ოცნებას მოაკვება ფრთები
მისმა უფეარმა გარდაცვლულმა.

ხაიმ ხუბელაშვილი ერთნაირად დააკლდა ისრაელსა და საქართველოს,
ჩვენსა და მათ საშობსა და სადროშეს.

გარდაცვალამდე ცოტა ხნით ადრე ბატონი ხაიმ ახალი ქართული აკა-
დემიის წევრად აირჩიეს. ამ სასიხარულო მოვლენას ჩვენი ჟურნალის რედაქ-
ტორი – ბატონი ჯანსუღ ჩარკვიანი გულთბილი მილოცვით გამოეხმებარა,
რომელსაც ქართულ-ებრაული ურთიერთობის ოცდაექსაუსკონოვანი იუბი-
ლისადმი მიძღვნილ ნომერში პირველად ვაქვეყნებთ:

ნორმა და ნიმუში ორი ქვეყნის ურთიერთსიყვარულისა
და ერთგულებისა.

თქვენ არა მხოლოდ ახალი ქართული აკადემიის წევ-
რი, არამედ ქართულ-ებრაული სანიმუშო ურთიერთო-
ბის დიდი აკადემიის წევრიც ბრძანდებით.

გილოცებთ და მიხარია!
ჩვენი ერთმანეთის დროშას უნდა მოვეუაროთ.

თქვენი ჯანსუღ ჩარკვიანი,
პოეტი, შოთა რუსთაველის პრემიის ლაურეატი,
საქართველოს პარლამენტის წევრი, ჟურნალ
„დროშის“ სარედაქციო საბჭოს თავმჯდომარე.

დამხედა, ნაყინებს გვთავაზობდნენ. ჯერ უარყვავით უცხო ად-
მიანებისაგან.

– ბატონო ხაიმ, ჩვენი უცხოები არა ვართ. საქართველოში
თქვენი თანადი ცნობთ. ისრაელში ჟურნალ „დროშის“ რედაქ-
ტორი ბრძანდებით.

ამ დროს ჩვენი რეისი გამოცხადდა. ამ გოგონების მონაცე-
მები ნაჩვენებად ავიბოლოთუ ჩავიწერე და აღვუთქვი, რომ ნა-
ყინის სანაცვლოდ „დროშას“ გაუგზავნიდი ორივეს ისრაელში
დანი.

გზაზე თენგიზი შემოგვხვდა, ისიც ორი ნაყინით. ხელჩანთე-
ბი ჩამოგვართვა და თვითონ აიტანა თვითმფრინავში.

სასაცვლოდ, ასეთი პოპულარობა, არა საქართველოდან გა-
მოსულთა საერთაშორისო ცენტრის თავმჯდომარეობამ და არც
თელავის მუნიციპალიტეტის თანამშრომლობამ, არამედ
ჟურნალმა „დროშამ“ მომიგზანა...

ისრაელში დაბრუნებულს წერილმანმა თუ დიდმა საქმეებმა
დანაშვებრი გადამაფიქნა. როცა გამხსენდა, სამშობლოდ, სამ-
გზავრი ბილეთები გადაყრილი აღმოჩნდა. გულწრფელად გან-
ვიცავე. ერთი კი მასსოს, ახალგაზრდები ბოლნისიდან იყვნენ.
ერთს თამარი ერქვა.

ამ წერილ-მოგონებებს ვაქვეყნებ იმ იმედით, რომ იმ ქალიშ-
ვილებს ვაგასხეოთ თავი, მოუზომდომი და ვიხოვო, მისამართი
მომანოდონ, რათა აუწერულ დანაპირები.

პერაქლებიც დასტიროდნენ პაკის

1915 წლის 25 იანვარს დაბა საჩხერეში გარდაიცვალა საქართველოს მეოსანი აკაკი წერეთელი.
გაზეთმა „შრომაში“ (№ 21) ამ თეზარადამცემი ამბის გამო გამოაქვეყნა ინფორმაციები საერთო სათაურით: „იგლოვე ქართველი შრომელი ხალხი! აღარა გყავს აკაკი!“ შუგ ჩარჩობი დაბეჭდილი იყო ასეთი განცხადება: ქუთაისის ქართველ ებრაელთა საზოგადოება, ამით აცხადებს, რომ კვირას 1-ლ თებერვლს, დიდ სინაკოვასში დაგადახლი იქნება პანაშუიდი დიდებულ მეოსნის აკაკის სულის მოსახსენებლად; პანაშუიდი დაიწყო ღმერთი დღის 1 საათზე“.

გაზეთი „თეში“ (№ 20):

„საჩხერეს ებრაელებმა, რომელნიც დიდი პატივისცემვით იყვნენ განსვენებული აკაკის, თავიანთ თორაში ილოცეს დიდებულის სულისათვის“.

გაზეთი „შრომა“ (№ 27):

ქუთაისის ებრაელები აკაკის ძეგლის ფონდის გასაძლიერებლად ფულის შეგროვებას შეუდგნენ. მათ აკაკის სულის მოსახსენებლად პანაშუიდი გადაიხადეს.

დაბა საჩხერეში საქართველოს ყველა კუთხიდან ჩამოვიდნენ წარმომადგენლები. ზოგიერთმა აქ სიტყვა წარმოთქვა მეოსნის ცხრის წინაშე.

საჩხერის ებრაელების სახელით გამოვიდა ბ. ნონიკაშვილი.

აი, რა თქვა მან:

ქუთაისის ქართველ ებრაელთა საზოგადოება, ამით აცხადებს, რომ კვირას 1-ლ თებერვლს, დიდ სინაკოვასში დაგადახლი იქნება პანაშუიდი დიდებულ მეოსნის

აკაკის

სულის მოსახსენებლად; პანაშუიდი დაიწყო ღმერთი დღის 1 საათზე.

„საქართველოს დიდებულ და ნაიმაყვე, ბატონო აკაკი! შენი მეზობელი ებრაელები სასოებით თავყვანს ცეცხლში შენს წმინდა ცხედარს. მართალია, დიდებულო მეოსნო, სარწმუნოებით განცალკევებული ვართ ქართველებთან, მაგრამ მათგან დევნილ ტანჯულები, ღმერთსა და ჭირში მათთან შვიდობად შეკავშირებული კარგათა ვგრძნობთ რა დიდებულო დიდებულო შენში. ვიერიც კვდება მწუხარება მით უფრო, რომ შენთან ერთად გვეკარგება საშველება შენი წმინდა საფლავის ხშირად ნახვისა, მაგრამ იმედს არ ვკარგავთ, რომ საქართველოს საზოგადოების მეთაურები ოდნავ მაინც შეგვიმსუქნენ ამ გამოუქმელ მწუხარებას მით, რომ არ დაარღვევენ შენს ანდერძს და იმ აღვივლებ, სადაც შენი სურვილი იყო და კრძალულიყო დიდებული შენი ნეშტი, დაადგინდნენ დიდებულო წმინდა, რომელიც გამოიყვინდის ჩვენს დანაშაულს შთამომავლობის წინაშე კვედრილი ყველა იმ უფაღს მისცეს მას საუკუნო სასუფეველი“.

დაბა, ქართველი ებრაელები მიუღო ქართველ ხალხთან ერთად გულწრფელად იზიარებდნენ აკაკი წერეთლის დაკარგვას. ეს იყო ქართველებისადმი დიდი თანადგომა მძიმე ეამს.

ნიწო ღმერთსა

ჩრდილზე, სინათლესა და სიყვარულზე

(დახასრული)

მეიერებს და მშვიდობას ქადაგებს, ხოლო სიყვარულის ხმა ჩაგესმის იმ კაცისაგან, რომლის პოზიციაც უკიდურესობად მიიჩნევა.

— როგორ დამიარგდება ეს ბრძოლა?
მამა დედა ღმერთს თავმჯდომარეობდა, იქნებ თვინიერადაც: „მე არა ვუწყი, მე ვიმედოვნებ და მამას, კეთილის გამარჯვებისათვის ვლოცულობ. შენ გინურია მოთხოვნები სულიერ იერუსალიმზე, ხალხზე, რომელიც მრავალი წელი იერუსალიმში ცხოვრობდა და მაინც დღესაც არა ქალაქზე ჯავრობს, მასზე ოცნებობს. უნდა ვანაგრეო ამის წერა. შენს სიტყვებს აქვს ფუნქცია, ყოველ ადამიანს აქვს ფუნქცია. ყოველ კაცს ისრაელი და განსაკუთრებით იერუსალიმში უნდა ახსოვდეს, რომ მსოფლიო ჩვენ შემოვსავსებით. ზოგი ბოროტად გვიხუმრს, ნიშნის მოგებას, ჩვენი სინიშნის ხილვის წყურვილით. დაბა, არიან ისეთებიც, ვისაც ჩვენი დაცემა გაეხარდება, თუმცა არიან სხვებიც, რომლებიც განსაკუთრებული ნესით გვაღიზიანებენ“.

მე ვეკითხები, ვინ არიან მათი ის სხვები, რომლებიც განსაკუთრებით ნესით გვაღიზიანებენ.

მამა დედა ნათქვამს ნათლს მჯერს: „სხვები ისინი არიან, ვინც ისრაელი ერისაგან მუდამ იმას მოლოდინს, რომ ცოტა უფრო უკეთესი იყოს, ვიდრე სხვა ერები, რომ უფრო სამართლიანად იქცეოდნენ. ეს სხვები ისინი არიან, ვინც ებრაელი ერისაგან სულიერ ღირებულებას, ეთიკურ ფასულობას მოითხოვს. ესენი მორწმუნოვნები ვალაგავენ. ეს ის ხალხია, რომელსაც განსაკუთრებული ნესით სწამს ისრაელი ერის. შესაძლოა, ხელის შემშლელიცაა და მუდამ უნებელიც იმის მოთხოვნა, რომ იერუსალიმში სინათლე შეგვიდგეს მამისი ქო, როცა სხვა ადგილები მთლიანად სინებულს მოგვცემს, რომ სწორად იმითურ უნდა იყოს ნათელი იერუსალიმში, რადგან ირველიც წყვილიდ გამოეფებულა. ვიცი, ბერი ადამიანისა ისრაელი, რომელიც ამბობს: „რას ჰგავს ეს, რა უნდა მათ ჩვენგან, ამ არა ებრაელთ? რა უფლებები მოითხოვენ, რომ სხვები

ზე უკეთესები ვიყო? მოგვიმეცანა იქნებ, ამ მოთხოვნათა პატრონები თვალთმაჯობენ? მუდამ ისრაელის მოძულენი არიან?“ ვიცი ბერი ამის მოქმედი, მაგრამ ისინი ცდებიან“.

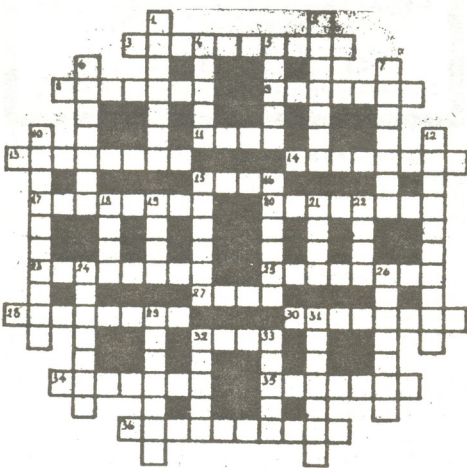
ვარჩევ, მათი მზარე დაეჭირო, ვისაც მამა დედაზე „შეცდომილი“ უნდა. იქნებ მართლაც, მოთხოვნა ებრაელის მიმართ, რომ უწინდესნი და უმართლესნი იყვნენ, ოდნავ ნიღბია ჩვენს არსებობასთან შეურთებლობისა, იქნებ ეს ისრაელის მტრის ნიღბია?

„რასაკვირველია, ეს შეძლებდა, სიძულვილის ნიღბიც იყოს, — ნახად ღმერთმა მამა დედაზე. — ევეყნად თითქმის ნებისმიერი საგანი, შესაძლებელია, სიძულვილის ნიღბს წარმოადგენდეს. მაგრამ მას, ვინც ყოველ ალაგას მუდამ სიძულვილის ძვირს, ყველაზე მხოლოდ სიძულვილის პოვნა მიესჯება. გემართებს, გავიგოთ, რომ ისრაელი ერის მსოფლიოში ჯერ კიდევ აღმოცენდა დიდ იმედს. დიდი მოლოდინი ცრუობობს. მოდიან ამის გამო და ისრაელისაგან განსაკუთრებულ სულღირებასა და მორალურებას მოითხოვს. უმარავი ნიშნის ისრაელი ერის მიმართ ფარული, დიდი და ძლიერი სიყვარულის არსებობისა. მართალია, იქ, სადაც დიდი სიყვარულია, შურისთვისაც მოიძებნება შესასჯელი. შურიდან კი, მოგვიხსენებთ, გზა ხსინთა სიძულვილისაკენ. მაგრამ უნდა და სიძულვილი ჩრდილია. ხოლო ჩრდილი მხოლოდ იქ არსებობს, სადაც ნათელია და ანაგებელია. წყვილიდ მათ არც ჩრდილი იქნება. ისრაელი ერი ახლა უმძიმეს ბრძოლაში ჩაბმული საკუთარ თავთან. ფრიად მშობნელოდობითა, ფრიად სასარგებლოთა, თუკი დარწმუნდება, რომ იგი უყვართ“.

— არსებითად, ვის უყვარს ებრაელი ერი?
— პირველ ყოვლისა, ღმერთს. მას უყვარს თავისი ხალხი, ეს — პირველ ყოვლისა. შემდგომ ამისა, მორწმუნოვით უყვართ ისრაელი ერის. მსოფლიოში ყოველ კაცს, ვისაც ღვთის სული მგრძნობია, უყვარს ისრაელი და საკუთარ თავთან ბრძოლაში მისი განმარჯვებისათვის ლოცულობს, იმედი დიდია და კლბობთ, სატანა ამიტომაც აფორიანქმულია. თითქმის ყოველ საქმეში აქ ხელს აფათორებს, მაგრამ იმ ადგილას, სადაც სატანა ბოვსიანობს, ღვთის სულიც ტრილებს. ამ ალაგას არის ღმერთი.

გაბაუა ღმერთსა თარგმან

ნიწო ღმერთსა



ანაკლოტები ქართველ ებრაელებზე

● ტაქსი ქუთაისიდან მიდის რაკვამი.
— დაეკლუები, დანიელ, კარდანი მომიხდა, ტორმუზი აღარ მიჭერს, უფსურულში ვიჩხებები — ყვირის მძლოლი.
— რა თქვი, დაგინაცვლე? — ჰკითხა დანიელმა.
უფსურულში ვიჩხებები, მოემახადე! — ეკვავ იყვირა მძლოლმა.
— პოდა, ჩიკ-ჩიკს რომ აძახებინებ მაგ შრიცხველს, ახლა მაინც გა-
მირთე ეგ უპატრონი! — იყვირა დანიელმა.

● — შალიკა, გამარასე ცალი ლოქა!
— ცალი რატომ, ბატონო მომე?
— რატომ და სურათის გადაღების პროფილში ვაპირებ!
— რაია ბიჭო, რაია, რაია, ჩემზე მაღალი და ტანადი რომ ხარ, ჩემზე
ლაშაზი რომ ხარ, ჩემზე ჭკვიანი რომ ხარ, ჩემზე კარგი თანამდებობა,
სახლი და კარი რომ გაქვს, ჩემზე კაი მანქანა და დაჩა რომ გაქვს, ჩემზე
კაი ოჯახი რომ გაქვს და ჩემზე კაი სახელი რომ გაქვს, იმიტომ მოვაქვს
თავი? რით მუჯობიხარ, რით?

● გერბული მიუღებულა „ფიგულზე“.
— გუიყანე ეს მანქანა მაქედან! — ეუბნება ავტონსპექტორი.
— ნაი ერთი, შენი კარგიც! — ზურგი შეაქცია გაბომ.
გუიყანე რომ გუებნები, თორემ ესლავე დავაყენებ მტრაფნიოზე!
— დააყენებ რა, მეორე „ფიგულს“ ვერ მივეყულები?

● ოსები თავისი ფორმა მანქანით მოჭრის სამტრედისაკენ. უცებ გა-
ჩერებლათან დაინახა ლაშაზი, ტანწერნეტა გოგო. იქვე რუსულად გაკრ-
ული ნარწერა „პ“, რაც ავტობუსის გაჩერებას ნიშნავს. ოსებმა გააჩერ-
ა მანქანა და გოგონას იძიოლით ჰკითხა:
— შე მუშლეობი, დაგვინაცვლე?
— ავტობუსი ხარ მეზე? — უპასუხა გოგონამ.

● მივლს ვერა და ვერ ასწავლა სულთმ მიმატება.
— ხუსთ რომ ხუსთი მიუმატით, რამდენი იქნება? — ჰკითხა ბოლოს.
— თუმაინ! — უპასუხა ზავუმმა.

● გბრავლი როინში ჩავარდა. მიაქცა წყალს და თან ყვირის:
— გააჩერეთ, ჩემოდანი დამრჩა ზესტაფონში!

● — რომანია, გეივე ახალი ამბავი?
— რა ამბავი, ბიჭო!
— ჩვენი მძავრა გაგვიტეხა, მომე!
— როგორ თუ გაგვიტეხა?
— როგორ და გვიტეხა როგორ ხარ-მეტი და მიიხრა, კარგად ვარო!

● — ზაურია, ცოლი უნდა გავუშვა!
— რიხა, ბიჭო, ანგლოზიეთი ქალია!
— რიხა და იმნარიო!
— შენ დაგინაცვლე, იმნარიო ქალების გულობიზა მოსკოში დავეთ-
რევი და შენ სახლიდან უშვებ?

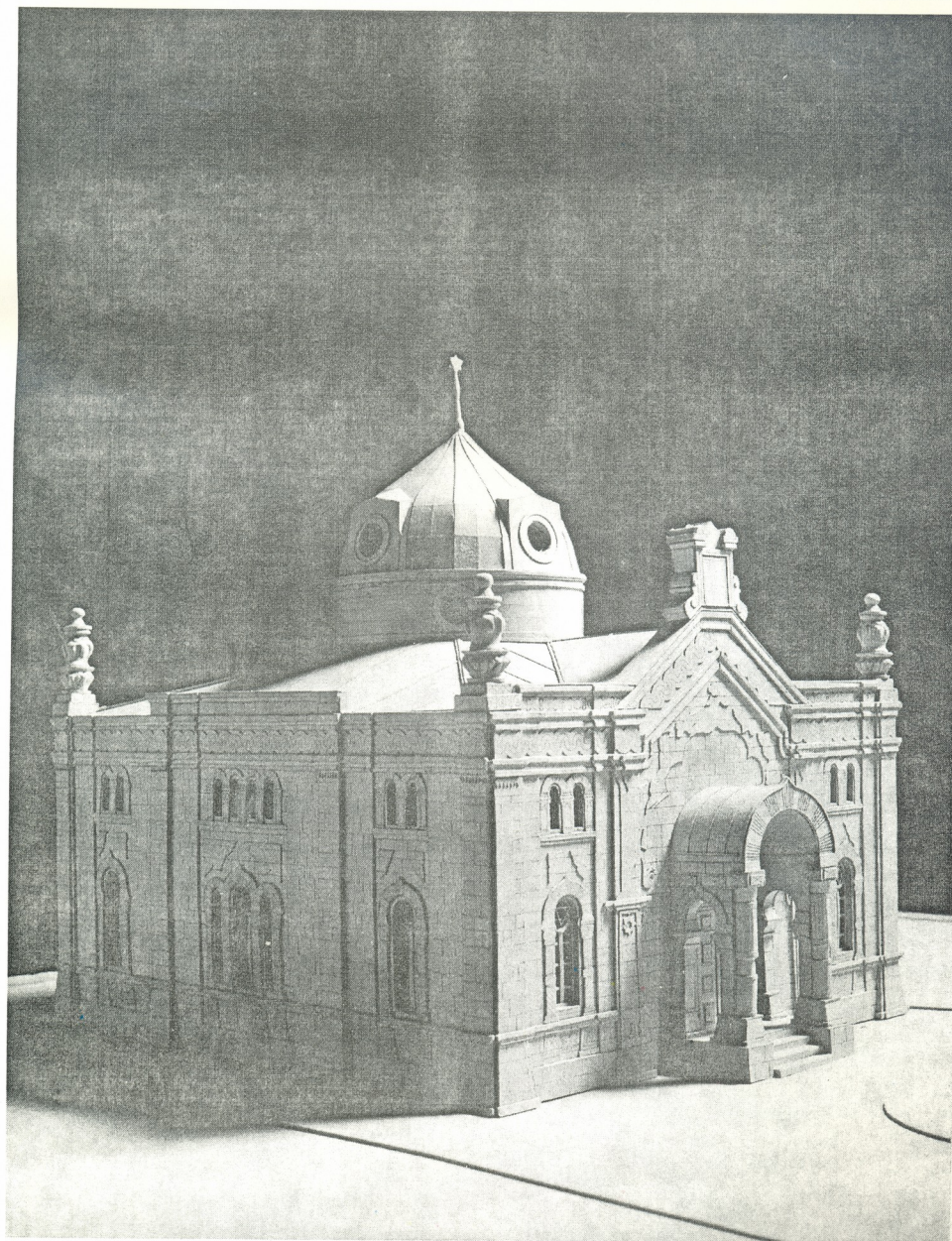
● — მომე, ნუნადელი ამბავი გეივე?
— რა ამბავი, ზაურია?
— ავტონსპექტორებს ისეთი რიდი გოუზურებიოთ, რომ სვისტოკებს
პირდაპირი რიონში შყრილებს გადასცემდე!

● თამაზის უშველებელი თავი ჰქონდა. მივიდა მკერდ დანიელსთან.
— დანიელ ბიძა, მემიკერე მარეალ-კოსტუმი.
— კი ბიძა, შეგაკერავ!
— თუ მტრული მოგჩერებს, პარემ ქუდივ შემიკერე!
— მაშინ, ჩემო თამაზა, მოდი, ჯერ ქუდს შეგაკერავ და თუ მატერია
მიორჩა, მეორე შეგაკერავ შარვალ-კოსტუმს!

თარაზულად: 3. პოლიტიკური მოღვაწე. 8. დროის ძალიან მცირე მონაკვეთი. 9. ქართველი მწერალი ეროვნებით ებრაელი, რომან „ფეთხანის“ ავტორი. 11. ისრაელში სხვადასხვა ქვეყნიდან ებრაელთა გადასახლების ემიგრაციის პროცესი. 13. ბერის შემცირება ან მისი სრული დაკარგვა. 14. ნოტების დასაადები სპეციალური დაბრალი ფიტარი. 15. ფრანგი კინორეჟისორი. 17. ისრაელის პრეზიდენტი. 20. ქრისტიანი (კათოლიკე) სასულიერო პირთა დაუქორნიებლობა, რასაც კათოლიკური ეკლესია მოითხოვს. 23. ლავანის სახელწოდება ინგლისში. 25. ხმის თანდათანობით გაძლიერებით, სულ უფრო და უფრო ხმამაღლა. 27. გათენება, გარიჟრაჟი. 28. რბილი, მჭლე ხორცის შემწვარი ნაჭერში მოჭრილი ფორმისა. 30. ალლი. 32. თელ-აივის მერი. 34. ქართველ ებრაელთა კვირეულის ორგანიზატორი. 35. მდინარე დას. აზიაში. 36. სახალხო სეირნობის ადგილებში მოწყობილი გასართობი.

შეუღალ: 1. მსოფლიო ებრაული საავტენტო. 2. სახელმწიფო ახლო აღმოსავლეთში. 4. ცისარტყელას ქალღმერთი, ღმერთების მაცნე ბერძნულ მითოლოგიაში. 5. ერთგვარი შხამიანი ქენწარმავალი, გავრცელებული სახე. აზიაში. 6. საგნის საერთო გარეგანი მონახულობა. 7. საქართველოს მდინარე. 10. მე-17 საუკუნის ესპანელი მწერალი. 12. ისტორიის წინა პერიოდი. 15. კომპოზიტორ ოთარ თათაქაშვილის ოპერა. 16. ისრაელის გამოჩენილი პოლიტიკური და საზღვრო მოღვაწის — რაბინის სახელი. 18. ქ. აშკელონის მერის მოვალეობის შემსრულებელი, საქართველოდან ამოსულთა და გამოსულთა გაერთიანების თავმჯდომარე. 19. მრავალწლოვანი ტროპიკული და სუბტროპიკული მცენარე. 21. თავდავიწყების მდინარე მინისქემა სამეფოში (ბერძნულ მითოლოგიაში). 22. ათქვეფილი ცილისა და შაქრისაგან დამზადებული მსუბუქი ნამცხვარი. 24. რაიმე ზემოქმედების საპასუხო მოქმედება. 26. ერთგვარი ხელოვნური ბოქო. 29. მიწმოთა, რომელიც იძლევა განსაკუთრებულ უფლებას დაგროვებისზე. 31. ნერვული უჯრედი მისგან გამომავალი ყველა დანამატურით. 32. პირების მტკიორთაგან და მგზავაურების მტყველებამი: დაუშვი დასნიე (ანნიე დატკიორთა-გადმოტკიორთის დის). 33. უწყება, სამმართველო.

შეადგინა ციალა ანაშუქაძე



ონი. სინაგოგა. 1895 წ.

ფოტო შოთა ბოსტანაშვილის მაკეტიდან.